

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

CURRICULUM LA DISCIPLINA

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Învățământul primar (clasele [I–IV])
Învățământul gimnazial (clasele [V–IX])
Învățământul liceal (clasele [X–XII]),
profilurile [U, R, G, A, S]

Chișinău, 2026

Coordonatori, Ministerul Educației și Cercetării:

- Valentina OLARU, Secretară de Stat, doctor în pedagogie,
- Corina LUNGU, șefă Direcția politici în învățământul general,
- Daniela TÎRSÎNĂ, Consultant principal, Direcția politici în domeniile învățământ general și învățare pe tot parcursul vieții

Expert național:

- Mariana MARIN, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Grup de lucru:

- Elisaveta IOVU, coordonator la disciplină, doctor în filologie, profesoară de limba și literatura română, grad didactic superior, IPLT „Mihai Eminescu”, mun. Strășeni
- Alexandra GHERASIM, expert curricular, doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat a Moldovei
- Lilia CECAN, expert curricular, doctor în filologie, profesoară de limba și literatura română, grad didactic superior, IPLT „Mihai Eminescu”, mun. Bălți
- Ina DUMITRAȘ, expert curricular, profesoară de limba și literatura română, grad didactic superior, IPLT „Mihai Eminescu”, mun. Bălți
- Galina ANIȚOI, expert curricular, doctor în filologie, Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu” al Universității de Stat din Moldova, mun. Chișinău
- Inga SOROCEAN, expert curricular, doctor în filologie, profesoară de limba și literatura română, grad didactic superior, LTR „Aristotel”, mun. Chișinău
- Galina SĂRBUȘAN, expert curricular, profesoară de limba și literatura română, grad didactic superior, IPLT „Mihai Eminescu”, mun. Chișinău
- Natalia HARITON, expert curricular, doctor în filologie, Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu” al Universității de Stat din Moldova, mun. Chișinău
- Cristina CANIȘCEV, expert curricular, profesoară de limba și literatura română, grad didactic superior, IPLT „Vasile Alecsandri”, mun. Ungheni
- Mariana JITARI, expert curricular, profesoară de limba și literatura română, grad didactic superior, IPLT „Spiru Haret”, mun. Chișinău
- Livia STATE, expert curricular, profesoară de limba și literatura română, grad didactic superior, Instituția Privată Liceul Școala Internațională Heritage, mun. Chișinău
- Tamara GÎNGA, expert curricular, profesoară de limba și literatura română, grad didactic superior, IPLT „Spiru Haret”, mun. Chișinău
- Aliona BRÎȚCHI, expert curricular, doctor în științe pedagogice, directoare Școala primară nr. 21 „Spiridon Vangheli”, mun. Bălți
- Elena POPA, expert curricular, învățătoare, grad didactic superior, IPLT „Ion Creangă”, mun. Chișinău
- Viorica MĂȚILĂ-PARFENI, expert curricular, învățătoare, grad didactic superior, IPLT „Mihai Eminescu”, mun. Bălți
- Natalia DARII, expert curricular, învățătoare, grad didactic superior, Școala primară „Grigore Vieru”, or. Ștefan Vodă

CUPRINS

2. CONCEPȚIA DISCIPLINEI	7
3. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI.....	9
4. COMPETENȚE SPECIFICE DISCIPLINEI	11
5. UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE PE CLASE.....	13
ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR	13
CLASA I	13
Finalități.....	22
CLASA A II-A.....	23
Finalități.....	33
CLASA A III-A	34
Finalități.....	45
CLASA A IV-a	46
Finalități.....	58
ÎNVĂȚĂMÂNT GIMNAZIAL	59
CLASA A V-A	59
Finalități.....	70
CLASA A VI-A	71
Finalități.....	82
CLASA A VII-A.....	83
Finalități:	94
CLASA A VIII-A.....	95
Finalități.....	105
CLASA A IX-A	106
Finalități.....	118
ÎNVĂȚĂMÂNT LICEAL.....	119
CLASA A X-A	119
Finalități.....	129
CLASA A XI-A	130
Finalități.....	139
CLASA A XII-A.....	140
Finalități.....	149
6. BIBLIOGRAFIE	151

1. PRELIMINARII

Curriculumul școlar la disciplina *Limba și literatura română* este un document conceptual-normativ care proiectează parcursul de organizare și desfășurare a procesului didactic axat pe dezvoltarea competențelor lingvistice și literar-artistice, la nivelurile de studii primar, gimnazial și liceal.

Denumirea disciplinei în clasele I – XII este *Limba și literatura română*.

Actualul curriculum se aliniază la politicile educaționale naționale și internaționale, asigurând coerența, relevanța și calitatea demersului educațional și promovând formarea profilului absolventului capabil să răspundă cerințelor unei societăți dinamice și globalizate.

În plan național, documentul se edifică în baza Cadrului de referință al Curriculumului Național (ediția 2025), respectă prevederile Codului Educației al Republicii Moldova, promovează Educația pentru dezvoltare durabilă și direcțiile formulate în Strategia „Educația 2030”, susține dezvoltarea domeniilor STEM etc.

În plan internațional, curriculumul disciplinei integrează recomandările UNESCO, OECD și ale Consiliului Europei, Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD), Recomandările Parlamentului European și ale Consiliului UE (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, valorifică reperele conceptuale oferite de Busola învățării 2030, Cadrul european de competențe în materie de durabilitate (GreenComp), Cadrul european pentru competența digitală a cetățenilor (DigComp), Cadrul de competențe de inteligență artificială pentru elevi etc.

Prin această aliniere, disciplina *Limba și literatura română* contribuie, pe întreaga durată de școlaritate, la respectarea principiilor fundamentale ale educației: echitate, incluziune, învățare pe tot parcursul vieții, dezvoltarea competențelor cheie.

Transformările social-economice și tehnologice actuale au determinat necesitatea modernizării demersului curricular. În acest context, importanța și relevanța disciplinei se justifică prin rolul său fundamental în formarea competențelor de comunicare, a identității lingvistice și culturale și a capacității de învățare pe tot parcursul vieții. Mai mult de atât, limba română, în calitate de limbă de instruire și de comunicare, reprezintă instrumentul esențial al cunoașterii, al interacțiunii sociale și accesului la toate domeniile de studiu.

În acord cu reformele curriculare în derulare, disciplina *Limba și literatura română* își reconfigurează misiunea prin orientarea spre dezvoltarea holistică a personalității. Ea funcționează ca un nucleu integrator al Curriculumului Național, asigurând transferul de competențe între ariile curriculare, cum ar fi: istoria, artele, științele, psihologia etc. Această abordare transformă educația lingvistică și educația literar-artistică într-un instrument de explorare a realității din multiple perspective. Astfel, disciplina devine un pilon central în formarea unui cetățean cu identitate lingvistică și culturală asumată, a cărui evoluție urmărește trecerea de la utilizarea instrumentală a limbii la cea reflexiv-autonomă: pentru nivelul primar – formarea elevului capabil de comunicare empatică și alfabetizare funcțională; pentru cel gimnazial – modelarea vorbitorului cult și a cititorului avizat, dotat cu gândire critică și gust estetic; pentru nivelul liceal – consolidarea cetățeanului cu autonomie intelectuală și strategică. De asemenea, curriculumul promovează formarea elevului ca actor social angajat, capabil să utilizeze limba în contexte autentice de comunicare.

Funcțiile principale ale disciplinei, în raport cu finalitățile educației:

- *Funcția formativă*: vizează contribuția la dezvoltarea gândirii critice, a atitudinilor și valorilor;
- *Funcția informativă*: constă în transmiterea de concepte, fapte, principii relevante;
- *Funcția aplicativă*: urmărește dezvoltarea abilității de a transfera și aplica cunoștințele în contexte reale;
- *Funcția integrativă*: asigură dezvoltarea unei viziuni holistice și transdisciplinare;
- *Funcția orientativă*: se referă la ghidarea elevilor în alegerea parcursului educațional și profesional.

Curriculumul propus la disciplina *Limba și literatura română* se distinge printr-un ansamblu de criterii:

Specificitatea epistemologică a conținuturilor. La nivelul tuturor treptelor de școlaritate, identitatea disciplinei se întemeiază pe 10 principii științifice fundamentale, care orientează atât concepția curriculară, cât și practica didactică, asigurând unitate de viziune, rigoare teoretică și relevanță formativă: *principiul comunicativ-funcțional; principiul integrării limbii și literaturii; principiul axiologic; principiul hermeneutic și interpretativ; principiul centrării pe elev și pe experiența lectorală; principiul progresivității și al dezvoltării graduale; principiul stimulării gândirii critice și creative; principiul valorizării experienței de viață și estetice a elevului; principiul libertății imaginației artistice; principiul interdisciplinarității și contextualizării.*

Gradul de actualitate și relevanță socială este asigurat prin modul în care materia școlară răspunde nevoilor societății contemporane și pieței muncii. Disciplina *Limba și literatura română* pregătește cetățeni capabili să se autodefinească cultural, să fie competitivi profesional și să se poată integra într-o societate aflată în continuă schimbare.

Abordarea competențială și metodele active de învățare pun accent pe strategiile didactice care sunt proiectate în continuitate verticală, de la gimnaziu la liceu, în acord cu specificul educației lingvistice și literar-artistice și care valorifică demersuri centrate pe elev. Învățarea activă este susținută prin modelul ERRE, metode interactive, sarcini cu rezolvare deschisă și studii de caz relevante pentru realitatea elevilor etc.

Flexibilitatea curriculară și posibilitatea de adaptare la nevoile elevilor și ale comunității școlare. Deși stabilește repere ferme pentru dezvoltarea graduală a competențelor, curriculumul îi permite cadrului didactic să personalizeze demersul în funcție de ritmul clasei, interesele elevilor și specificul comunității. Documentul propune sarcini gradate și texte diferențiate, organizarea flexibilă a învățării, trasee de învățare mixtă și proiecte inter-/transdisciplinare, cu sprijin pedagogic progresiv, feedback descriptiv și evaluare autentică prin proiecte, portofolii (inclusiv digitale) și produse multimodale. De asemenea, curriculumul asigură incluziunea elevilor cu niveluri diferite de competență lingvistică (inclusiv alolingvi), cu dificultăți de învățare și cu cerințe educaționale speciale printr-un cadru flexibil și centrat pe elev, conform Cadrului de referință al Curriculumului Național (2025).

Gradul de inovare didactică constă în inserția noilor educații (*Educația pentru cetățenie globală, Educația pentru competențe digitale și inteligență, Educația pentru media, Educația pentru egalitate și incluziune, Educația pentru pace, Educația pentru valori*) și a temelor cross-curriculare, în cadrul cărora mediul digital se prezintă ca spațiu de formare a discernământului valoric și a responsabilității în comunicare. Activitățile de învățare sunt diversificate prin proiecte integrate, activități nonformale etc., care facilitează transferul competențelor în situații reale. Totodată, adaptările curriculare și evaluative pentru elevii cu cerințe educaționale

speciale susțin echitatea și recunoașterea progresului individual, contribuind la o educație incluzivă și relevantă pentru toți elevii. Curriculumul valorifică și bune practici curriculare din sisteme educaționale precum Finlanda, Estonia, Irlanda, Canada (Ontario), Australia, Franța și România, adaptate contextului educațional și cultural al Republicii Moldova. Aceste repere susțin o orientare clară a disciplinei spre formarea competențelor de comunicare, a gândirii critice, a autonomiei în învățare și a identității culturale, în acord cu profilul absolventului definit în Cadrul de referință al Curriculumului Național (2025).

În structura Curriculumului Național, disciplina *Limba și literatura română* are statut de disciplină obligatorie și este circumscrisă ariei curriculare *Limbă și comunicare*.

Curriculumul este destinat profesorilor, autorilor de manuale și materiale didactice, conducătorilor instituțiilor de învățământ, elevilor și părinților acestora, precum și specialiștilor din domeniul educației incluzive. Rolul principal în implementarea acestuia revine profesorului, care utilizează curriculumul ca bază pentru proiectarea și organizarea procesului educațional, asigurând atingerea rezultatelor învățării preconizate și dezvoltarea competențelor elevilor.

Procesul educațional se desfășoară în mod integrat și se structurează în liceele din țară pe următoarele profiluri: umanist (U*), real (R), general (G), arte și sport.

Specificarea disciplinei în raport cu profilurile liceale: Disciplina *Limba și literatura română*, ca parte componentă a ariei curriculare *Limbă și comunicare*, este obligatorie pentru toate profilurile liceale, însă numărul de ore și complexitatea conținuturilor variază în funcție de profil. *Profilul umanist (U*)* – disciplina urmărește formarea unui cititor avizat, capabil să plaseze fenomenul literar în contexte culturale și estetice largi, prin dezvoltarea competențelor avansate de analiză, interpretare, argumentare etc. Conținuturile sunt conectate cu literatura universală și critica literară. Număr de ore/săptămână – 5.

Profilul real (R) – Demersul didactic este orientat spre consolidarea competențelor de comunicare corectă și eficientă, spre înțelegerea mecanismelor de construcție a textului literar și receptarea acestuia ca fenomen estetic general. Număr de ore/săptămână – 4.

Profilul general (G) – Disciplina vizează o structură curriculară optimizată, urmărindu-se formarea competențelor de comunicare eficientă în contexte diverse, de înțelegere a textului literar/nonliterar și utilizare a instrumentelor de analiză literară. Număr de ore/săptămână – 4

Profilul arte (A) – Demersul didactic va avea o dimensiune interdisciplinară pronunțată. Număr de ore/săptămână – 4.

Profilul sport (S) – Procesul educațional va aborda disciplina *Limba și literatura română* ca instrument esențial de cultură generală și dezvoltare intelectuală, urmărind dezvoltarea competențelor de comunicare corectă și eficientă. Număr de ore/săptămână – 4.

2. CONCEPȚIA DISCIPLINEI

Contextul și argumentele ediției actuale: Reconfigurarea curriculară la disciplina *Limba și literatura română* vizează trecerea de la transmiterea pasivă de conținuturi la un model educațional centrat pe competențe, adaptat dinamicii societății digitale și comunicării globale. Valorile educaționale sunt contextualizate în situații autentice de învățare, devenind repere active în comunicare și formare culturală. Disciplina păstrează rigoarea academică și valorifică patrimoniul literar, orientându-le spre profilul absolventului și la necesitățile vieții cotidiene. Educația lingvistică (EL) și Educația literar-artistică (ELA) sunt abordate ca instrumente de relaționare și poziționare socială. Sunt promovate domeniile de valori personale, sociale, naționale și general-umane. Integrarea tehnologiilor digitale și a inteligenței artificiale este văzută ca un suport pentru dezvoltarea gândirii critice. Se urmărește formarea unui comportament responsabil în spațiul virtual și utilizarea etică a instrumentelor tehnologice în procesul de informare și comunicare.

Curriculumul este conceput ca un parcurs unitar, adaptat progresului tehnologic și social, care promovează dezvoltarea graduală a competențelor, a abilităților de comunicare și a valorilor etice și civice, în vederea pregătirii elevilor pentru interacțiuni autentice în lumea reală și digitală. Mediul online este utilizat ca spațiu pentru formarea discernământului și a responsabilității. Învățarea se realizează prin proiecte integrate, simulări și jocuri de rol, facilitând transferul cunoștințelor în realitate. Documentul prevede adaptări pentru elevii cu cerințe educaționale speciale (CES), asigurând progresul individual într-un sistem educațional incluziv.

Viziune, misiune și finalitate educațională a disciplinei: Disciplina *Limba și literatura română* are ca finalitate formarea vorbitorului cult și a cititorului cult, capabil să utilizeze limba ca instrument de cunoaștere, comunicare și construcție identitară. Această finalitate se realizează prin dezvoltarea competențelor lingvistice și literar-artistice, integrate în profilul absolventului autonom și responsabil. Educația lingvistică contribuie la formarea gândirii logice, a exprimării corecte, coerente și adecvate contextului de comunicare, iar educația literar-artistică dezvoltă sensibilitatea estetică, gândirea critică și reflecția asupra valorilor umane și culturale. Astfel, limba devine un instrument esențial de cunoaștere, de organizare a gândirii și de participare responsabilă la viața socială și culturală.

Fundamentele epistemologice și valorice ale disciplinei: Disciplina *Limba și literatura română* valorifică un cadru axiologic integrator, în care se articulează coerent valorile limbii, ale operei literare și ale actului de comunicare. Se au în vedere, pe de o parte, valorile imanente ale limbii și ale textului literar, înțelese ca sensuri, structuri, norme și potențial expresiv înscrise în sistemul limbii și în construcția operei, iar, pe de altă parte, valorile *in actu*, care se constituie în actul comunicării și al lecturii, atunci când elevul utilizează limba pentru a gândi, a exprima sensuri, a interpreta texte și a construi semnificații personale, raportate la propria experiență cognitivă, afectivă și culturală. Dimensiunea axiologică traversează toate componentele procesului didactic. La nivelul competențelor și unităților de competență, valorile sunt convertite în conduite observabile.

Contribuția disciplinei la formarea competențelor-cheie și a profilului absolventului: Disciplina *Limba și literatura română* constituie un vector fundamental al arhitecturii curriculare, asigurând dezvoltarea competențelor de comunicare în limba română și a competențelor de citire, scriere și înțelegere a mesajului, precum și fundamentul cognitiv necesar formării celorlalte competențe-cheie. Aceste competențe se dezvoltă progresiv, pe un

parcurs de complexitate ascendentă, care conduce la consolidarea capacității elevilor de a argumenta, de a reflecta critic și de a produce texte complexe.

Medierea culturală prin rezumare, parafrizare și intertextualitate valorifică competențele de comunicare în limba maternă și în multilingvism, iar utilizarea limbajului logic sprijină formarea competențelor în matematică, științe, tehnologie și inginerie. Disciplina *Limba și literatura română* facilitează activarea integrată a tuturor competențelor-cheie necesare succesului personal și profesional, cum ar fi: *Competențele personale, sociale și de a învăța să înveți* care asigură dezvoltarea autonomiei și a autoreglării învățării, prin gestionarea emoțiilor, cooperare, reflecție ghidată și asumarea responsabilității pentru propriul demers educațional, susținând dezvoltarea empatiei, autonomiei intelectuale și gândirii reflexive. *Competențele digitale*, inclusiv *de siguranță pe internet și securitate cibernetică*, sunt integrate transversal, evoluând de la utilizarea responsabilă a tehnologiei la analiza critică a informației și utilizarea etică a resurselor digitale. *Competențele civice, juridice și de protejare a mediului* se reflectă în comunicarea responsabilă, înțelegerea valorilor democratice și participarea activă prin text și dialog. *Competențele de comunicare* în limba maternă și în multilingvism se manifestă prin mediere culturală și compararea sistemelor lingvistice, susținând deschiderea spre diversitate. *Competențele antreprenoriale* sunt valorificate prin inițiativă, creativitate și capacitatea de a utiliza limbajul în contexte autentice și relevante.

Relevanța socială și economică a disciplinei: Disciplina *Limba și literatura română* nu pregătește doar buni cititori, ci și cetățeni capabili să se autodefinească cultural și să fie competitivi profesional. Prin asigurarea unei legături solide între ceea ce învățăm (CS) și cum aplicăm (UC), se garantează că absolventul posedă nu doar cunoștințe, ci și instrumentele necesare învățării pe tot parcursul vieții. Disciplina răspunde nevoii de alfabetizare funcțională prin raportarea constantă la contextul lingvistic actual din Republica Moldova; astfel, educația lingvistică vizează utilizarea corectă a limbii române în instituții, în media și în viața publică. Absolventul nu doar acumulează informații, ci devine un cetățean capabil să descifreze, să argumenteze și să acționeze conștient în contextul socio-economic și cultural în care trăiește. Disciplina *Limba și literatura română* nu mai este doar despre „ce spunem”, ci despre „cine suntem când spunem ceva”. Prin aprofundarea gândirii critice, elevul devine un observator lucid și un participant activ, capabil să navigheze între identitatea sa națională (prin limba română) și apartenența sa la marea familie a cetățeniei globale.

Corelările interdisciplinare: Disciplina *Limba și literatura română* reprezintă un nucleu integrator al curriculumului național, facilitând transferul de competențe între diversele arii curriculare. Această abordare transformă educația lingvistică și educația literar-artistică într-un mijloc de explorare a realității din multiple perspective.

La nivel primar, limba și literatura română contribuie la formarea competențelor-cheie prin teme cross-curriculare, facilitând internalizarea conceptelor de bază. Comunicarea corelează cu gândirea logică (matematica), explorarea mediului (științe) și utilizarea tehnologiilor.

La nivel gimnazial, procesul educațional dobândește un caracter sistemic. Accentul este plasat pe comparație și transfer de competențe între limba română și limbile străine, precum și pe contextualizarea culturală prin raportare la istorie. Interpretarea multimodală (text–imagine–sunet) valorifică integrat resurse din domeniul muzicii și artelor plastice (arte), contribuind la dezvoltarea sensibilității estetice.

La nivel liceal, literatura dezvoltă un dialog prolific cu disciplinele din domeniul științelor umanistice: filosofia, psihologia, sociologia etc., configurând un cadru de reflecție și dezbateră asupra condiției umane și a dilemelor morale.

În consecință, prin transpunerea conceptelor teoretice în situații autentice de viață, proiectele inter- și transdisciplinare susțin dezvoltarea competențelor de utilizare a limbajului ca instrument de integrare, corelare și valorificare a cunoștințelor din domenii diverse.

3. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Disciplina	Aria curriculară	Statut	Profil	Clasa	Nr. ore / săptămână	Nr. ore / anual	Nr. unități de învățare
Limba și literatura română	Limba și comunicare	obligatorie	U*, R, G	<i>I</i>	7	231	9/10
				<i>II-a</i>	7	231	9/10
				<i>III-a</i>	7	231	9/10
				<i>IV-a</i>	7	231	9/10
				<i>V-a</i>	6	204	9/10
				<i>VI-a</i>	6	204	9/10
				<i>VII-a</i>	5	170	8/9
				<i>VIII-a</i>	5	170	8/9
				<i>IX-a</i>	5	165	8/9
				<i>X-a</i>	U*-5,	U-170	8/9
				<i>XI-a</i>	R-4, G-4,	R-136 G-136	8 8
				<i>XII-a</i>	U*-5, R-4, G-4,	U-165 R-132 G-132	8/9 8 8

REPARTIZAREA UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚARE

Unități de învățare / semestre	Total ore	Din numărul total					
		număr de ore activități de învățare			număr de ore activități de evaluare		La discreția profesorului
		Predare - învățare	Sinteză	Proiecte interdisciplinare	<i>Evaluare sumativă¹ + Analiză a evaluării sumative</i>		
					<i>Proba scrisă</i>	<i>Proba orală²</i>	
Învățământ primar							
Clasa a I	231	179	10	1	20	2	18
Clasa a II-a	231	177	10	2	20	4	18

Clasa a III-a	231	175	10	4	20	4	18
Clasa a IV-a	231	174	10	4	20	5	18
Gimnaziu							
Clasa a V-a	204	154	10	4	18	4	14
Clasa a VI-a	204	154	10	4	18	4	14
Clasa a VII-a	170	124	9	4	16	4	13
Clasa a VIII-a	170	124	9	4	16	5	12
Clasa a IX-a	165	124	8	2	14	5	12
Liceu							
Clasa a X-a	136/ 170*	93/ 124*	8/9*	4	14/16*	4	13
Clasa a XI-a	136/ 170*	93/ 124*	8/9*	4	14/16*	4	13
Clasa a XII-a	132/ 165*	95/ 125*	7/8*	2	12/14*	4	12

Notă: *Numărul de ore este obligatoriu pentru autorii de manuale și are caracter orientativ pentru cadrele didactice, care pot personaliza demersul didactic în funcție de potențialul și particularitățile de învățare ale clasei.

**REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR ÎN RAPORT CU
PONDAREA PROCENTUALĂ A COMPETENȚELOR SPECIFICE DISCIPLINEI
Nivel PRIMAR**

CS	Ponderea procentuală	Clasa I 231 ore	Clasa a II-a 231 ore	Clasa a III-a 231 ore	Clasa a IV-a 231 ore
CS1	10%	23	23	23	23
CS2	10%	23	23	23	23
CS3	35%	81	81	81	81
CS4	10%	23	23	23	23
CS5	35%	81	81	81	81

Nivel GIMNAZIAL

CS	Ponderea procentuală	Clasa a V-a 204 ore	Clasa a VI-a 204 ore	Clasa a VII-a 170 ore	Clasa a VIII-a 170 ore	Clasa a IX-a 165 ore
CS1	10%	14	14	14	14	12
CS2	10%	18	18	14	14	12
CS3	35%	55	55	44	44	44
CS4	10%	18	18	16	16	16
CS5	35%	55	55	44	44	44

Nivel LICEAL

COMPETENȚE SPECIFICE	Ponderea procentuală	Clasa a X-a			Clasa a XI-a			Clasa a XII-a		
		U* 170 ore	R 136 ore	G 136 ore	U* 170 ore	R 136 ore	G 136 ore	U* 165 ore	R 132 ore	G 132 ore
CS1	10%	14	10	10	14	10	10	14	10	10
CS2	10%	12	9	9	12	9	9	12	9	9
CS3	35%	52	38	38	52	38	38	52	38	38
CS4	20%	26	19	19	26	19	19	26	19	19
CS5	25%	26	20	20	26	20	20	26	20	20

4. COMPETENȚE SPECIFICE DISCIPLINEI

Competențele specifice ale disciplinei corelează cu competențele-cheie și reprezintă axa de verticalitate și orizontalitate a curriculumului, asigurând transpunerea finalităților educaționale în unități de învățare aplicabile. Curriculumul susține formarea unui absolvent capabil să analizeze critic, să argumenteze, să creeze și să utilizeze limbajul în contexte academice, sociale și profesionale. Corelarea asigură relevanța națională și convergența europeană, precum și transferul competențelor în situații autentice de viață.

Progresia competențelor specifice se realizează prin formarea deprinderilor de bază de comunicare și lectură în ciclul primar, aprofundarea înțelegerii și interpretării textului în gimnaziu și, în liceu, prin utilizarea limbii ca instrument de analiză culturală, argumentare critică, asumare identitară și cultivare a deschiderii interculturale. Progresia pe clase conduce la formarea unui absolvent capabil să comunice, să analizeze, să creeze și să acționeze matur în contexte reale de viață.

Competențe specifice	Primar	Gimnaziu	Liceu
CS1	Exprimarea identității lingvistice și culturale, în situații de comunicare familiare, școlare și comunitare, manifestând respect și deschidere față de diversitatea culturală;	Afirmarea identității lingvistice și culturale în context național, manifestând patriotism și toleranță față de diversitatea culturală;	Valorificarea identității lingvistice și culturale în context național și european, promovând respect și deschidere activă față de patrimoniul cultural universal;
CS2	Participarea la interacțiuni verbale în situații școlare și de zi cu zi, cu ascultare activă și exprimare clară, manifestând respect față de interlocutor și încredere în forțele proprii;	Participarea la interacțiuni verbale diverse în contexte școlare și de viață, dând dovadă de spirit civic și atitudine proactivă;	Participarea la interacțiuni verbale în contexte educaționale, personale și publice, demonstrând responsabilitate pentru adaptarea exprimării la context;
CS3	Lectura și explorarea textelor literare și nonliterare prin strategii de bază, demonstrând înțelegere și interes;	Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare, demonstrând spirit de observație și gust estetic;	Lectura și interpretarea textelor literare și nonliterare, demonstrând gândire critică și asumarea valorilor general-umane;
CS4	Producerea textelor scrise de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând claritate și adecvare la situație;	Producerea textelor scrise de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând coerență discursivă și creativitate;	Producerea textelor de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând cultură lingvistică, originalitate și integritate;
CS5	Utilizarea corectă, clară și potrivită a limbii române în comunicarea orală, scrisă și digitală, în situații școlare și cotidiene, manifestând respect, politețe și responsabilitate față de interlocutor.	Utilizarea limbii ca normă de exprimare în comunicarea orală și scrisă, în situații școlare, sociale și culturale, demonstrând responsabilitate pentru propria exprimare.	Utilizarea limbii ca normă de exprimare în comunicarea orală și scrisă, în contexte academice, sociale și publice, manifestând responsabilitate pentru adaptarea exprimării la context.

5. UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE PE CLASE

ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR

CLASA I

CS 1: Exprimarea identității lingvistice și culturale, în situații de comunicare familială, școlară și comunitară, manifestând respect și deschidere față de diversitatea culturală		
Valori dominante: respect față de limba română, respect față de familie, curiozitate, deschidere față de ceilalți		
Eu, familia mea și comunitatea - limba și cultura în viața de zi cu zi – 23 ore		
Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
1.1. Recunoașterea limbii române ca limbă vorbită în familie, la școală și în comunitatea apropiată, manifestând respect față de ea. 1.2. Identificarea unor valori personale și familiale în experiențe familiare și școlare, manifestând deschidere și respect față de ceilalți. 1.3. Explorarea unor elemente de cultură locală și tradiții ale comunității, manifestând curiozitate față de obiceiurile și sărbătorile cunoscute.	Concepte fundamentale/ Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Limba română și identitatea personală. Limba română – limba familiei mele și a școlii mele. Numele și prenumele. Semnificația numelui ca element de identitate. Prezentarea propriei persoane. Numele membrilor familiei (8 ore) 2. Valori personale și familiale. Valori personale formate în familie și la școală: grija, respectul și ajutorul reciproc. Fapte prin care se arată aceste valori (6 ore) 3. Elemente de cultura locală. Persoane și locuri importante din comunitatea mea. Tradiții și sărbători locale. Instituții care promovează cultura (6 ore) Corelări interdisciplinare: Eu, familia mea și cuvintele frumoase. Localitatea mea în cuvinte și imagini: educația plastică, educația muzicală, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: valorizarea limbii române în familie și la școală; exprimarea identității personale și familiale, prin prezentarea numelui, a membrilor	Elevul/ eleva: ➤ recunoaște limba română ca limbă vorbită în familia sa, în clasă și în comunitatea apropiată; ➤ realizează un desen sau un colaj despre familia sa, în care așază numele său și numele celor apropiați; ➤ demonstrează respect și interes față de limba română prin participarea la activitățile de învățare despre limbă, nume și familie; ➤ identifică valori personale și familiale – grija, respectul, ajutorul reciproc – în situații cunoscute din familie și de la școală; ➤ asociază imagini, obiecte și situații din viața familiei cu valorile pe care le reprezintă, ordonându-le pe un panou al clasei;

	familiei, a persoanelor apropiate și a valorilor simple; recunoașterea apartenenței la clasă, școală și comunitatea apropiată, prin observarea imaginilor, descrierea locurilor cunoscute, denumirea unor obiceiuri, sărbători, semne și imagini reprezentative din localitate. Temă cross-curriculară: <i>Cum vorbesc frumos cu un coleg care are alte obiceiuri?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Cartea mea mică despre familie.</i> (O carte simplă cu numele copilului, familia, persoane dragi, cuvinte frumoase și desene) (3 ore)	➤ demonstrează grijă, respect și deschidere în relațiile cu membrii familiei și cu colegii; ➤ numește elemente de cultură locală, tradiții și sărbători cunoscute din comunitatea sa; ➤ realizează un desen, un colaj sau un obiect simplu inspirat dintr-un obicei, o sărbătoare ori un loc din localitate; ➤ dovedește interes și respect față de obiceiurile și sărbătorile comunității, precum și față de obiceiurile diferite de ale sale.
--	--	--

CS 2: Participarea la interacțiuni verbale în situații școlare și de zi cu zi, cu ascultare activă și exprimare clară, manifestând respect față de interlocutor și încredere în forțele proprii		
<i>Valori dominante: respect, politețe, cooperare, empatie, încredere în exprimare</i>		
Comunicăm clar și politicos în situații cunoscute – 23 ore		
Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
2.1. Identificarea informațiilor importante din mesaje orale și din imagini simple, în situații cunoscute de comunicare, manifestând atenție și interes.	Concepte fundamentale/ Procese și relații esențiale/ Conținuturi aplicative, contextuale: 1.Mesajului oral receptat. Mesaje orale simple din familie și de la școală. Ascultarea atentă a vorbitorului. Informația principală a unui mesaj. Sensul unui mesaj scurt. Imagini și ilustrații despre lucruri	Elevul/eleva: ➤ identifică informația principală dintr-un mesaj oral scurt sau dintr-o imagine cunoscută; ➤ răspunde prin enunțuri scurte la întrebări despre mesajul

2.2. Formularea unor răspunsuri, opinii simple și preferințe despre experiențe apropiate, prin enunțuri scurte și clare, oferind un motiv simplu și manifestând încredere în exprimare. 2.3. Participarea la dialoguri scurte, prin respectarea regulilor comunicării și folosirea formulelor de politețe, manifestând cooperare și respect față de ceilalți.	cunoscute. Mesajul unei imagini simple. Asocierea imaginii cu denumiri simple (6 ore) 2. Mesajului oral. Cuvântul și enunțul scurt. Enunțuri despre sine, familie și școală. Opinii simple despre întâmplări cunoscute. Preferințe și alegeri personale. Motivul simplu al opiniei sau al preferinței. Răspunsuri la întrebări despre experiențe proprii. Vorbirea clară și pe înțeles. Tonul vocii: vesel, mirat, calm. Intonația enunțurilor: enunțiativă, interogativă, exclamativă. Gestul și mimica simple. Expresivitatea în poezii și în mesaje scurte (8 ore) 3. Dialogul. Dialogul scurt acasă și la școală. Vorbitorul și ascultătorul. Salutul, întrebarea și răspunsul. Cuvinte de salut, de mulțumire și de rugămintă. Formule de adresare respectuoasă. Reguli simple de comunicare: ascultarea, rândul la vorbire, respectul față de colegi, limbajul politicos. Vorbirea clară și pe înțeles; tonul vocii: vesel, mirat, calm; intonația enunțurilor simple: enunțiativă, interogativă, exclamativă; gestul și mimica simple; expresivitatea în poezii și în mesaje scurte (6 ore) 4. Politețe în comunicare. Cuvinte de salut, de mulțumire și de rugămintă; formule de adresare respectuoasă; reguli simple de comunicare: ascultarea, rândul la vorbire, respect față de colegi, limbajul politicos (2 ore) Corelări interdisciplinare: Cuvinte frumoase pentru cei dragi. Mesajul meu pentru clasă și familie: educația plastică, eu și societatea etc. Contexte de învățare: comunicare orală în familie, clasă și școală, prin mesaje orale scurte, experiențe personale și emoții simple; comunicare vizuală, audio-vizuală și media, prin imagini, ilustrații și mesaje simple adaptate vârstei; dialog și relaționare în situații familiare, prin formule de salut și politețe, întrebări și răspunsuri scurte. Temă cross-curriculară: <i>Cum vorbesc frumos și îi ascult pe ceilalți?</i>	ascultat sau despre imaginea observată; ➤ ascultă până la capăt mesajul interlocutorului, fără să îl întrerupă; ➤ recunoaște situațiile în care poate exprima o opinie sau o preferință; ➤ formulează răspunsuri, opinii și preferințe în enunțuri scurte, rostite clar și cu intonație potrivită, însoțite de un motiv simplu; ➤ își spune părerea în fața colegilor, chiar și atunci când este diferită de a celorlalți; ➤ numește regulile dialogului și formulele de politețe potrivite situației de comunicare; ➤ participă la dialoguri scurte, alternând rolul de vorbitor cu cel de ascultător; ➤ așteaptă rândul la vorbire în dialogurile și în activitățile de grup ale clasei.
---	--	---

CS 3: Lectura și explorarea textelor literare și nonliterare prin strategii de bază, demonstrând înțelegere și interes

Valori dominante: curiozitate, încredere în propriile forțe, perseverență, empatie, respect pentru carte și lectură

Învăț să citesc și să înțeleg – 81 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
3.1. Citirea cu sprijin a cuvintelor, enunțurilor și textelor scurte, în activități de lectură din clasă, din manual și din biblioteca de grup, manifestând interes pentru lectură. 3.2. Înțelegerea textului prin identificarea informațiilor explicite, formularea răspunsurilor și explorarea relației dintre text și imagine, în activități de lectură ghidată după ascultarea sau citirea unor texte accesibile vârstei, manifestând atenție și curiozitate. 3.3. Explorarea textelor literare și nonliterare prin observarea personajelor, întâmplărilor, mesajului simplu și a elementelor specifice acestora, în activități de lectură asistată,	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Textul citit. Primii pași în citire: sunete, litere și silabe. Structura silabică a cuvintelor. Cuvinte și enunțuri. Texte scurte ilustrate. Corectitudinea și fluența citirii. Semne de punctuație. Intonația și pauza în citire. Imagini și elemente grafice ale textului. Sensul cuvintelor și al enunțurilor (23 ore) 2. Mesajul textului. Texte și imagini. Texte și imagini din universul copilului. Informații explicite. Expresii frumoase din text. Relația text–imagine. Întrebări și răspunsuri. Mesaje și valori simple. Emoții și impresii despre text (15 ore) 3. Personaje și întâmplări. Personaje din povești, poezii și alte texte. Întâmplări apropiate copilului. Succesiunea întâmplărilor. Fapte și comportamente ale personajelor. Personaje și întâmplări preferate (12 ore) 4. Tipuri de texte. Povești și alte texte pentru copii: poezii, ghicitori, bilețele, felicitări, invitații. Texte informative simple. Reguli și instrucțiuni simple. Texte literare și nonliterare (12 ore) 5. Cartea și biblioteca. Cărți și reviste pentru copii. Coperta, titlul, autorul și ilustrațiile. Biblioteca clasei și biblioteca școlii. Reguli de păstrare și îngrijire a cărților (6 ore) 6. Lectura din lumea copilului. Familia. Școala. Prietenii. Jocurile copilăriei. Natura. Comunitatea (8 ore) Corelări interdisciplinare: Eu și lumea din jurul meu. Eu și natura: educația tehnologică, educația plastică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: lectura unor texte și imagini specifice universului copilului, a unor texte despre familie, școală, prietenie,	Elevul/ eleva: ➤ citește cu sprijin cuvinte, enunțuri simple și texte scurte; ➤ utilizează elementele textului și ale imaginii pentru orientarea în lectură; ➤ manifestă interes și încredere în activitățile de lectură; ➤ identifică informații explicite din texte ascultate sau citite; ➤ asociază informațiile din text cu imaginile corespunzătoare; ➤ formulează răspunsuri simple pe baza informațiilor din text; ➤ explorează textul și ilustrațiile pentru

jocuri de rol și discuții după lectură, manifestând interes și deschidere.

3.4. Exprimarea impresiilor, emoțiilor și preferințelor față de textele citite sau audiate, în conversații, ilustrare și activități de reflecție, manifestând înțelegere și implicare.

3.5. Utilizarea cărții și a bibliotecii în activități de lectură individuală și de grup, prin recunoașterea elementelor cărții, alegerea și îngrijirea acesteia, manifestând responsabilitate și interes pentru lectură.

3.6. Manifestarea interesului pentru lectură prin participarea la activități individuale și de grup, în întâlniri cu cartea, colțul de lectură și momente de poveste, manifestând disponibilitate pentru explorarea textelor.

tradiții și obiceiuri, despre reguli de conviețuire, respect, cooperare, ajutor reciproc și relații armonioase în familie, la școală și în comunitate, precum și despre natură, plante, animale și grija față de mediul înconjurător.

Temă cross-curriculară: *Cum mă ajută textele pe care le citesc să descopăr lumea din jurul meu?*

A. Lecturi recomandate:

Texte literare și folclorice:

Literatură română: G. Vieru. *Câte litere știi?, Câți ani ai?*; V. Romanciuc. *Am un nume frumos*; I. Filip. *Rochița leneșă, Copăcel, copăcel*; P. Cărare. *Umbrela*; T. Știrbu. *Pomul cu litere*; I. Creangă. *Punguța cu doi bani* (fragment); S. Vangheli. *Guguță* (povestire; fragment din volumul *Isprăvile lui Guguță*); folclorul copiilor: *Cățeluș cu părul creț*; numărători pentru jocuri (selecție).

Literatură universală: J. de La Fontaine. *Greierile și furnica* (adaptare)

Texte nonliterare, funcționale și multimodale: texte informative ilustrate despre familie, școală, clasă și comunitate; text informativ multimodal despre o sărbătoare din familie sau din comunitate; reguli simple de îngrijire a cărții; bilețel pentru un coleg; afiș ilustrat sau mesaj multimodal privind comunicarea politicoasă.

B. Lecturi suplimentare:

Texte literare:

Literatură română: Lavinia Braniște. *Melcușorul* (fragment); G. Vieru. *Puișorii*; N. Rusu. *Coada iepurașului* (fragment); folclorul copiilor: ghicitori despre animale și natură (selecție).

Literatură universală: Beatrix Potter. *Povestea iepurașului Peter* (fragment); E. Carle. *Omida mîncăcioasă*.

Texte nonliterare, funcționale și multimodale: felicitare pentru o persoană apropiată; invitație la o activitate a clasei; anunț scurt pentru clasă; mesaj de mulțumire; instrucțiuni simple pentru îngrijirea unei plante sau a unui animal; text științific accesibil ori pagină multimodală despre anotimpuri și viețuitoare.

identificarea unor elemente relevante;

- descrie, prin enunțuri scurte, personaje și întâmplări;
- recunoaște texte literare și nonliterare accesibile vârstei și elemente specifice acestora;
- exprimă emoții și impresii despre textele citite sau audiate;
- identifică personaje și întâmplări preferate;
- motivează simplu preferința pentru un personaj sau o întâmplare;
- recunoaște elementele cărții (coperta, titlul, autorul, ilustrația);
- utilizează și îngrijește corect cartea și materialele de lectură;
- utilizează biblioteca clasei și a școlii în activități de lectură ghidată.

	C. Texte pentru memorare: 4-6 texte scurte, selectate din corpusul recomandat: poezii pentru copii, numărători, ghicitori, jocuri de cuvinte, replici sau dialoguri scurte. Notă: Învățătorul/învățătoarea poate reîncadra justificat textele recomandate dintr-o categorie în alta, în funcție de particularitățile clasei, complexitatea și volumul operei literare, accesibilitatea acestora și rezultatele învățării urmărite, cu respectarea categoriei de vârstă, a valorilor etice promovate de text și a obiectivelor de formare a profilului absolventului. Notă: Specii literare în calitate de text-suport (fără a preciza definiția și trăsăturile de specie): <i>proverbe și zicători, frământări de limbă, ghicitori, mitul, legenda, basmul, povestea, snoava, schița, fabula, povestirea</i>.	➤ manifestă interes pentru alegerea cărților și a textelor adecvate vârstei. ➤ participă activ la activități individuale și de grup dedicate lecturii. ➤ raportează conținutul textului la experiențe personale.
--	---	--

CS 4: Producerea textelor scrise de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând claritate și adecvare la situație		
Valori dominante: responsabilitate, respect față de destinatar, autonomie ghidată, cooperare		
Primele mele enunțuri și mesaje scrise – 23 ore		
Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
4.1. Scrierea unor cuvinte, grupuri de cuvinte și enunțuri scurte despre persoane, obiecte, locuri și activități cunoscute, manifestând claritate în exprimarea scrisă. 4.2. Formularea în scris a unor idei simple despre activități, nevoi, preferințe și emoții, în contexte familiare, cu sprijinul imaginilor, al modelului sau al	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Mesajul scris. Cuvinte și grupuri de cuvinte cu înțeles clar. Enunțuri scurte despre persoane, obiecte și locuri cunoscute. Mesaje scurte despre activități, jocuri și sarcini din clasă (3 ore) 2. Ideea mesajului scris. Imaginea ca suport pentru o idee simplă. Ideea despre activități cunoscute. Nevoi, preferințe și emoții în mesaje scrise (3 ore) 3. Scopul mesajului scris. Mesajul de informare. Mesajul de mulțumire. Mesajul de felicitare (3 ore)	Elevul/eleva: ➤ selectează cuvinte potrivite pentru denumirea persoanelor, obiectelor, locurilor și activităților cunoscute; ➤ scrie lizibil cuvinte, grupuri de cuvinte și enunțuri scurte despre situații familiare; ➤ manifestă grijă pentru claritatea și lizibilitatea scrisului;

întrebărilor, manifestând interes pentru comunicare.

4.3. Redactarea unor mesaje scurte cu scop de informare, mulțumire sau felicitare, cu formule simple de adresare și de încheiere, adecvate unui destinatar apropiat, manifestând respect față de acesta.

4.4. Redactarea ghidată a unor mesaje scrise după model, utilizând repere simple privind destinatarul, conținutul și autorul mesajului, manifestând autonomie ghidată.

4.5. Organizarea mesajelor scrise și a textelor funcționale simple pe suporturi variate, prin respectarea spațiului de scriere, a modelului oferit și a relației text–imagine, manifestând grijă pentru claritate și prezentare.

4. Destinatarul mesajului scris. Mesaje pentru colegi, familie, învățător sau învățătoare și clasă. Formule simple de adresare și de încheiere a mesajului scris (3 ore)

5. Mesaj scris după model. Model de mesaj cu spații de completat. Repere simple în model: destinatarul, conținutul și autorul mesajului. Mesaj scurt după model, cu sprijinul unui exemplu (4 ore)

6. Texte funcționale simple. Bilețelul. Felicitarea. Eticheta. Lista simplă. Regula simplă. Invitația simplă (3 ore)

7. Mesajul ilustrat. Textul și imaginea. Desenul cu mesaj scurt. Semne grafice și culori cu rol de sprijin în mesajul scris. Eticheta ilustrată. Felicitarea ilustrată. Cardul cu mesaj scurt (4 ore)

Corelări interdisciplinare: Mesaje bune pentru colegi și familie. Regulile și etichetele clasei noastre: educația tehnologică, educația plastică, eu și societatea etc.

Contexte de învățare raportate la noile educații: completarea și redactarea unor bilețele sau invitații simple adresate unui coleg/unei colege, scrierea unor reguli simple, liste scurte sau mesaje de reamintire, redactarea unor etichete, reguli simple sau liste scurte.

Temă cross-curriculară: *Cum pot scrie un mesaj scurt și clar pentru a bucura, ajuta sau invita pe cineva?*

- identifică ideea sugerată de o imagine, de o activitate sau de o întrebare;
- formulează în scris o idee simplă despre o activitate cunoscută, cu sprijin;
- exprimă o nevoie, o preferință sau o emoție într-un mesaj scurt;
- distinge scopul unui mesaj de informare, de mulțumire sau de felicitare;
- redactează un mesaj scurt, adecvat scopului și destinatarului;
- manifestă respect față de destinatar prin formule simple de adresare și de încheiere;
- recunoaște într-un model destinatarul, conținutul și autorul mesajului;
- completează un model de mesaj cu spații libere, pe baza reperelor oferite;
- redactează un mesaj scurt după model, cu sprijin redus;
- recunoaște bilețelul, felicitarea, eticheta, lista, regula și invitația;
- organizează un text funcțional sau un mesaj ilustrat în spațiul suportului oferit;
- păstrează aspectul clar și îngrijit al produsului scris.

CS 5: Utilizarea corectă, clară și potrivită a limbii române în comunicarea orală, scrisă și digitală, în situații școlare și cotidiene, manifestând respect, politețe și responsabilitate față de interlocutor

Valori dominante: respect, politețe, atenție, responsabilitate și grijă față de exprimarea corectă

Vorbesc și scriu corect în situații familiare (elemente de fonetică, lexicul, morfologia, sintaxa) – 81 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
5.1. Recunoașterea formelor corecte de exprimare în contexte familiare, manifestând atenție față de corectitudinea limbajului. 5.2. Reproducerea corectă, prin pronunțare clară și scriere lizibilă, a elementelor de bază ale limbii, manifestând grijă pentru exprimarea orală și scrisă corectă. 5.3. Numirea cuvintelor după rolul lor în contexte familiare, manifestând atenție față de folosirea corectă a acestora. 5.4. Identificarea propoziției ca mesaj cu înțeles, manifestând atenție față de ordinea și claritatea exprimării. 5.5. Utilizarea vocabularului uzual în contexte familiare, manifestând interes pentru îmbogățirea vocabularului.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Vorbim corect în situații familiare. Pronunțarea corectă a cuvintelor. Cuvinte și expresii specifice comunicării cotidiene. Forme recomandate de exprimare (6 ore) 2. Sunete, litere și silabe. Sunetele limbii române. Corespondența sunet–literă. Vocalele și consoanele. Litere mari și mici de tipar și de mână. Silaba. Cuvinte monosilabice, bisilabice și plurisilabice. Pronunțarea corectă a sunetelor, silabelor și cuvintelor (22 ore) 3. Cuvântul și sensul în contexte familiare. Cuvinte din universul apropiat al copilului. Sensul cuvintelor cunoscute: cuvinte cu sens asemănător (intuitiv). Cuvinte cu sens opus (intuitiv) (5 ore) 4. Cuvinte despre lumea din jur. Cuvinte care denumesc ființe, lucruri și fenomene. Cuvinte care exprimă acțiuni. Cuvinte care exprimă însușiri (5 ore) 5. Propoziția și schema ei grafică. Propoziția. Cuvintele din propoziție. Numărul cuvintelor în propoziție. Schema grafică a propoziției. Începutul și sfârșitul propoziției (7 ore) 6. Cuvântul scris corect. Literele cu semne diacritice (ă, â, î, ș, ț). Litera mare la începutul propoziției. Litera mare în prenume și nume. Scrierea corectă a cuvintelor uzuale (12 ore)	Elevul/eleva: ➤ recunoaște forme de exprimare potrivite în contexte familiare; ➤ utilizează forme corecte de exprimare în enunțuri orale simple; ➤ respectă normele elementare de exprimare în comunicarea orală; ➤ deosebește litera mare de litera mică și semnele de punctuație studiate de la sfârșitul propoziției; ➤ scrie corect și lizibil cuvinte uzuale și propoziții scurte, respectând forma literelor, diacriticele și litera mare; ➤ cere ajutor pentru scrierea unui cuvânt de care nu este sigur;

	7. Semne la sfârșitul propoziției. Punctul, semnul întrebării și semnul exclamării, în propoziții scurte (4 ore) 8. Norme grafice elementare în scrierea corectă. Elemente grafice pregătitoare. Litere mari și mici de tipar. Litere mari și mici de mână. Forma literelor. Poziția literelor pe rând. Spațiul dintre litere și cuvinte (20 ore) Corelări interdisciplinare: Cuvintele lumii din jur. Simboluri, culori și cuvinte: educația tehnologică, educația plastică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: Rostirea și scrierea unor cuvinte și propoziții scurte despre igienă, alimentație, mișcare, emoții și reguli de siguranță, cu respectarea modelului grafic, a majusculei și a semnelor de punctuație studiate. Numirea corectă a plantelor, animalelor, fenomenelor naturii și a acțiunilor de protejare a mediului, prin cuvinte și propoziții simple, clare și corecte. Recunoașterea, citirea și formularea unor mesaje simple pe baza imaginilor proiectate, etichetelor, pictogramelor, materialelor audio și mesajelor vizuale, cu utilizarea corectă a cuvintelor uzuale. Alcătuirea unor propoziții scurte despre familie, colegi, prietenie, respect, ajutor și cooperare, prin denumirea corectă a persoanelor, acțiunilor și însușirilor. Temă cross-curriculară: <i>Cum pot vorbi și scrie corect și frumos, ca toți să mă înțeleagă?</i>	➤ asociază cuvinte cu sens apropiat și cu sens opus în contexte familiare; ➤ selectează și utilizează cuvinte potrivite sensului și contextului de comunicare; ➤ valorifică vocabularul cunoscut în comunicarea orală și scrisă; ➤ identifică cuvinte care denumesc ființe, lucruri și fenomene, precum și cuvinte care exprimă acțiuni și însușiri; ➤ utilizează cuvintele studiate în propoziții orale și scrise simple; ➤ respectă relațiile dintre cuvinte în formularea propozițiilor simple; ➤ identifică propoziția și ordinea cuvintelor într-o propoziție simplă; ➤ scrie propoziții simple, respectând ordinea cuvintelor, utilizarea majusculei și a semnelor de punctuație studiate; ➤ demonstrează atenție pentru aspectul grafic și
--	---	---

		corectitudinea mesajelor scrise.
--	--	----------------------------------

Finalități

La sfârșitul clasei I, elevul/eleva:

1. Folosește limba română în contexte familiale și școlare pentru a relata experiențe și a exprima emoții simple, manifestând interes și respect față de propria limbă.
2. Recunoaște valori personale, familiale și comunitare în situații cotidiene, manifestând respect față de sine și față de ceilalți.
3. Prezintă elemente simple de cultură locală și tradiții ale familiei și comunității prin enunțuri orale sau produse ale învățării, manifestând respect față de diversitatea culturală.
4. Identifică informații importante din mesaje orale și imagini simple în situații cunoscute de comunicare, manifestând atenție și interes.
5. Formulează răspunsuri și opinii simple în situații de comunicare apropiate, utilizând enunțuri clare și respectând interlocutorul.
6. Participă la dialoguri simple în contexte familiare, utilizând formule de politețe și reguli elementare ale comunicării.
7. Citește cu sprijin cuvinte, enunțuri și texte scurte accesibile vârstei, manifestând interes și perseverență în formarea deprinderii de citire.
8. Identifică informații explicite și mesaje simple din texte citite sau audiate, valorificând relația dintre text și imagine.
9. Recunoaște personaje, întâmplări și tipuri de texte accesibile vârstei, exprimând înțelegerea conținutului prin răspunsuri simple.
10. Exprimă impresii, emoții și preferințe despre textele citite sau audiate, manifestând interes pentru lectură și comunicare.
11. Utilizează cartea, revista pentru copii și biblioteca în activități de lectură, respectând reguli de folosire și îngrijire a acestora.
12. Scrie litere, silabe, cuvinte, enunțuri și mesaje scurte pe suporturi variate, pentru exprimarea unor idei, nevoi și emoții în contexte familiare.
13. Redactează mesaje funcționale simple (informare, mulțumire, felicitare) după modele și repere oferite, respectând scopul și destinatarul.
14. Aplică norme elementare de corectitudine a limbii în citire și scriere, identificând sunete, litere, silabe, cuvinte și propoziții simple și respectând modelul grafic, majuscula și semnele de punctuație studiate.
15. Utilizează cuvinte uzuale și forme corecte în propoziții simple, potrivite sensului și contextului, manifestând interes pentru îmbogățirea vocabularului.

CLASA A II-A

CS 1: Exprimarea identității lingvistice și culturale, în situații de comunicare familială, școlară și comunitară, manifestând respect și deschidere față de diversitatea culturală

Valori dominante: respect față de limba română, responsabilitate față de comunitate, respect față de diversitate, aprecierea tradițiilor locale

Limba română – podul dintre mine și lumea mea – 23 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
1.1. Utilizarea limbii române în contexte familiale, școlare și comunitare, manifestând respect față de identitatea lingvistică proprie. 1.2. Descrierea valorilor personale, familiale și comunitare prin exemple din experiența proprie, manifestând respect față de sine și față de ceilalți. 1.3. Prezentarea unor tradiții, obiceiuri și sărbători ale comunității prin produse ale învățării, manifestând apreciere	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Limba română și apartenența mea. Limba română în familie, la școală și în comunitate. Cuvinte și expresii proprii locului în care trăiesc. Limba română ca semn al apartenenței la o comunitate (6 ore) 2. Valori personale și familiale. Valori pe care le văd și le prețuiesc – în familie și în jurul meu. Persoane din familie și din comunitate. Valori reflectate în fapte: respectul, ajutorul și grija față de ceilalți. Comportamente bazate pe valori: bunătatea, cinstea, respectul (8 ore) 3. Elemente de cultură locală. Tradiții și sărbători din familie și comunitate. Simboluri ale localității. Locuri și obiecte cu semnificație pentru comunitate. Evenimente și festivaluri locale (6 ore) Corelări interdisciplinare: Eu, familia mea și oamenii din jurul meu. Satul meu/Orașul meu în cuvinte, imagini și cântece: educația tehnologică, educația plastică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: descrierea utilizării limbii române în familie, la școală și în comunitate, prin dialoguri, relatări scurte, prezentări orale și mesaje simple; exprimarea identității personale,	Elevul/eleva: ➤ distinge situațiile în care limba română marchează apartenența sa la familie, la școală și la comunitate; ➤ alcătuiește o colecție de cuvinte și expresii auzite în familie și în localitate, ordonându-le pe un panou al clasei; ➤ respectă propria identitate lingvistică prin utilizarea limbii române în activitățile de învățare și în relațiile cu ceilalți; ➤ descrie valori promovate în familie și în comunitate – respectul, bunătatea, cinstea, ajutorul, prin exemple din experiența proprie;

față de patrimoniul cultural local.	familiale și valorice, prin conversații, lecturi scurte, texte simple și exemple din viața de zi cu zi; descoperirea identității comunitare prin prezentarea localității, a oamenilor importanți, a tradițiilor și sărbătorilor, a locurilor, obiectelor și semnelor reprezentative pentru comunitate. Temă cross-curriculară: <i>Cum poți vorbi despre comunitatea ta când cineva nu o cunoaște?</i> Proiect interdisciplinar: (3 ore) <i>Tradițiile și sărbătorile din comunitatea mea.</i> (Un afiș sau o carte de clasă cu tradiții, cântece și mesaje despre sărbătorile cunoscute în comunitate)	➤ ilustrează manifestarea unei valori printr-un desen, un colaj sau un obiect realizat în clasă; ➤ demonstrează respect față de sine și față de ceilalți prin adoptarea unor comportamente conforme valorilor studiate în activitățile de clasă; ➤ descrie o tradiție, un obicei sau o sărbătoare din familie și din comunitate, precizând când și cum se desfășoară; ➤ realizează, împreună cu colegii, o expoziție de clasă cu imagini, obiecte și simboluri ale tradițiilor locale, așezându-le ordonat pe categorii; ➤ valorizează patrimoniul cultural local prin participarea la activități de descoperire și prezentare a tradițiilor.
--	---	---

CS 2: Participarea la interacțiuni verbale în situații școlare și de zi cu zi, cu ascultare activă și exprimare clară, manifestând respect față de interlocutor și încredere în forțele proprii

Valori dominante: respect, cooperare, politețe, responsabilitate, încredere în exprimare

Comunicăm clar în situații de zi cu zi – 23 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
2.1. Selectarea informațiilor importante din mesaje orale și din imagini, în situații obișnuite de comunicare, manifestând atenție și interes față de mesaj. 2.2. Construirea unor mesaje orale legate (răspunsuri, povestiri, scurte relatări), potrivite situației și interlocutorului, manifestând claritate și responsabilitate. 2.3. Menținerea unor dialoguri scurte (3–5 replici), prin respectarea regulilor comunicării și folosirea unui limbaj potrivit, manifestând cooperare și respect.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Mesajului oral receptat. Mesaje orale din familie, școală și comunitate. Vorbitorul și ascultătorul unui mesaj. Ascultarea activă și cu atenție a interlocutorului. Ideea principală a unui mesaj. Informația importantă și detaliul. Ordinea întâmplărilor într-un mesaj oral. Mesaje vizuale din imagini, ilustrații și benzi desenate. Succesiunea imaginilor. Cuvinte potrivite pentru elementele reprezentate (6 ore) 2. Comunicarea orală. Claritatea exprimării. Organizarea logică a mesajului. Mesaj scurt din 2–3 enunțuri. Răspuns scurt și răspuns dezvoltat. Întâmplarea relatată în ordine logică. Opinii și preferințe despre persoane, obiecte, activități și întâmplări cunoscute. Motive simple care susțin o opinie. Articularea cuvintelor în enunțuri. Ritmul și volumul vocii. Intonația enunțurilor. Tonul vocii. Gesturi, mimică și expresia feței potrivite mesajului (8 ore) 3. Dialogul. Dialogul de 3–5 replici acasă și la școală. Salutul, întrebarea, răspunsul și replica. Regulile dialogului. Întrebări de clarificare și răspunsuri adecvate. Exprimarea acordului și a dezacordului în situații familiare. Formule de adresare, salut și mulțumire. Respectul față de interlocutor în clasă și în grup.	Elevul/eleva: ➤ selectează informațiile importante dintr-un mesaj oral sau dintr-o imagine; ➤ relatează succesiunea unei întâmplări pe baza unui mesaj oral sau a unei imagini; ➤ preferă să asculte mesajul până la final înainte de a răspunde, în activitățile de clasă; ➤ ordonează ideile în succesiune logică pentru construirea unui mesaj oral; ➤ construiește un mesaj de 2–3 enunțuri despre o experiență proprie, susținut printr-un motiv simplu; ➤ revine asupra propriului mesaj atunci când observă că nu a fost

	Limbajul politicos în comunicarea directă. Mesaje scurte de ajutor, protecție și siguranță personală (6 ore) Corelări interdisciplinare: Cuvintele care apropie oamenii. O școală prietenoasă: educația tehnologică, educația plastică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: comunicare orală în familie, clasă, școală și comunitate, prin mesaje orale scurte, ascultare activă și informații importante din situații familiare; comunicare vizuală, audio-vizuală și media, prin imagini, ilustrații, benzi desenate și mesaje simple adaptate vârstei; dialog și participare responsabilă, prin opinii simple, întrebări de clarificare și formule de politețe. Temă cross-curriculară: <i>Cum comunicăm respectuos, ca fiecare coleg să se simtă bine în clasă?</i>	înțeles de interlocutor; ➤ distinge regulile dialogului și formulele de adresare adecvate situației de comunicare; ➤ menține un dialog de 3–5 replici, formulând întrebări de clarificare atunci când este necesar; ➤ încurajează participarea colegilor la dialog, invitându-i să își spună părerea.
--	--	--

CS 3: Lectura și explorarea textelor literare și nonliterare prin strategii de bază, demonstrând înțelegere și interes		
Valori dominante: <i>interes pentru lectură, perseverență, responsabilitate, empatie, respect pentru valori și diversitate</i>		
Citesc pentru a înțelege – 81 ore		
Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
3.1. Citirea corectă și relativ fluentă a textelor accesibile vârstei, în activități de lectură din clasă, din bibliotecă și din viața cotidiană, manifestând interes pentru lectură.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Textul înțeles. Texte literare și nonliterare accesibile vârstei. Vocabularul și expresiile textului. Corectitudinea, fluența și	Elevul/eleva: ➤ citește corect și relativ fluent texte accesibile vârstei;

3.2. Înțelegerea textului prin identificarea informațiilor esențiale, formularea întrebărilor și răspunsurilor și aplicarea unor strategii simple de lectură, în activități de explorare a textului, a titlului și a imaginilor, manifestând atenție și curiozitate. 3.3. Explorarea textelor literare și nonliterare prin observarea personajelor, întâmplărilor, mesajului și a elementelor specifice tipurilor de texte studiate, în activități de lectură, comunicare și comparare, manifestând interes și implicare. 3.4. Exprimarea opiniilor, impresiilor și preferințelor față de textele citite, în contexte școlare și familiale de comunicare, manifestând sinceritate și deschidere. 3.5. Explorarea cărții, a revistei pentru copii și a bibliotecii prin alegerea, utilizarea și îngrijirea resurselor de lectură, în activități individuale și de grup, manifestând responsabilitate și autonomie. 3.6. Manifestarea interesului pentru lectură prin participarea la activități individuale și de grup și prin alegerea ghidată a textelor potrivite vârstei, valorificând experiențele de lectură în contexte variate.	expresivitatea citirii. Titlul, imaginea și elementele grafice ale textului. Informații esențiale și sensul global al textului (20 ore) 2. Mesajul textului. Mesaje din povești, poezii, texte informative și imagini. Relația dintre titlu, text și imagine. Idei importante. Întrebări și răspunsuri. Elemente cunoscute și elemente noi. Cuvinte și expresii care înfrumusețează textul (16 ore) 3. Personaje și întâmplări. Personaje din povești, povestiri, poezii și texte informative. Întâmplări importante. Relații dintre personaje. Fapte și comportamente. Preferințe și impresii de lectură (14 ore) 4. Tipuri de texte. Povești. Povestiri. Poezii. Ghicitori. Bilețele. Felicitări. Invitații. Anunțuri. Texte informative simple. Reguli și instrucțiuni. Texte literare și nonliterare (13 ore) 5. Cartea și biblioteca. Cărți de povești, poezii și texte informative. Reviste pentru copii. Biblioteca publică. Autori și colecții pentru copii. Cărți potrivite vârstei și intereselor copilului (6 ore) 6. Experiența de lectură. Lecturi despre oameni și valori. Familia și comunitatea. Prietenia și cooperarea. Tradiții și obiceiuri. Natura și mediul înconjurător. Valori umane reflectate în texte (7 ore) Corelări interdisciplinare: Prietenia, cooperarea și lectura împreună. Comunitatea, tradițiile și lectura: educația tehnologică, educația plastică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: lectura unor texte literare și nonliterare (reviste pentru copii, texte informative, anunțuri și invitații, texte despre comunitate, tradiții, obiceiuri și diversitate culturală, despre prietenie, cooperare, respect, responsabilitate și reguli de conviețuire, texte despre natură, viețuitoare și relația om – mediu). Temă cross-curriculară: <i>Cum ne ajută lectura să descoperim lumea și pe cei din jurul nostru?</i> Proiect interdisciplinar: (3 ore) <i>Cartea pe care o recomand.</i> (O expoziție de carte, afișe, recomandări de lectură, semne de carte și prezentări orale ale cărților preferate)	➤ respectă semnele de punctuație și intonația în timpul lecturii; ➤ manifestă interes și încredere în activitățile de lectură; ➤ identifică informații esențiale din texte literare și nonliterare; ➤ formulează întrebări și răspunsuri pe baza textului citit; ➤ explică înțelesul global al unui text scurt utilizând informațiile identificate; ➤ recunoaște texte literare și nonliterare familiare; ➤ identifică elemente specifice tipurilor de texte studiate și mesajul acestora; ➤ compară elemente simple ale textelor literare și nonliterare; ➤ exprimă preferințe pentru cărți, personaje și texte citite; ➤ argumentează simplu alegerea unei lecturi, a unui
---	---	---

	A. Lecturi recomandate: <u>Texte literare:</u> Literatură română: T. Arghezi. <i>Stupul lor</i>; V. Romanciuc. <i>Ciocârlia</i>; G. Vieru. <i>Puiul orb</i>; I. Filip. <i>Nucul cu o singură nucleu</i>; A. Suceveanu. <i>Bal mascat</i>; T. Știrbu. <i>Ce înseamnă-a fi om bun?</i>; Elena Farago. <i>Doi frați cumini</i>; I. Creangă. <i>Mere putrede și mere bune</i>; Otilia Cazimir. <i>Baba Iarna intră-n sat</i>. Folclor românesc și folclorul copiilor: <i>Sarea în bucate</i> (basm popular românesc, variantă adaptată după P. Ispirescu); <i>Ulciorul cu galbeni</i> (poveste populară românească, variantă adaptată); ghicitori, frământări de limbă și jocuri de cuvinte (selecție). <u>Texte nonliterare, funcționale și multimodale:</u> texte informative ilustrate despre localitate, locuri, oameni, profesii și tradiții; programul unei activități de lectură; regulamentul bibliotecii clasei sau al bibliotecii școlii; fișă simplă de recomandare a unei cărți; afiș ilustrat despre o tradiție sau o sărbătoare din comunitate. B. Lecturi suplimentare: <u>Texte literare pentru lectură ghidată, audiată sau liberă:</u> Literatură română: T. Arghezi. <i>Cartea cu jucării</i> (1–2 fragmente); C. Dragomir. <i>Plăcințele cu bucluc</i>; G. Naum. <i>Cartea cu Apolodor</i> (fragment); Victoria Pătrașcu. <i>Ooooo poveste de iubire</i> (fragment). Literatură universală: C. Collodi. <i>Pinocchio</i> (fragment); C. Perrault. <i>Cenușăreasa</i> (variantă adaptată vârstei). <u>Texte nonliterare, funcționale și multimodale:</u> text instructiv pentru realizarea unei mini-cărți ilustrate; rețetă simplă; bandă desenată despre cooperare; infografic privind deplasarea în siguranță; text științific accesibil despre mediile de viață ale plantelor și animalelor; hartă sau plan simplu al unui traseu cunoscut.	personaj sau a unei întâmplări; ➤ relatează experiențe personale de lectură în legătură cu textul citit; ➤ recunoaște elementele cărții, ale revistei pentru copii și ale bibliotecii; ➤ respectă regulile de utilizare și îngrijire a cărților și a altor resurse de lectură; ➤ utilizează biblioteca și alte resurse de lectură adecvate vârstei; ➤ selectează, cu ghidare, texte adecvate nivelului propriu de lectură; ➤ utilizează criterii simple pentru alegerea unei cărți sau a unei reviste; ➤ participă activ la activități și proiecte de lectură, valorificând experiențele de lectură.
--	--	---

	C. Texte pentru memorare: 4-6 texte scurte, selectate din corpusul recomandat: poezii, ghicitori, frământări de limbă, jocuri de cuvinte, replici ori dialoguri scurte. Notă: Învățătorul/învățătoarea poate reîncadra justificat textele recomandate dintr-o categorie în alta, în funcție de particularitățile clasei, complexitatea și volumul operei literare, accesibilitatea acestora și rezultatele învățării urmărite, cu respectarea categoriei de vârstă, a valorilor etice promovate de text și a obiectivelor de formare a profilului absolventului. Notă: Specii literare în calitate de text-suport (fără a preciza definiția și trăsăturile de specie): <i>proverbe și zicători, frământări de limbă, ghicitori, mitul, legenda, basmul, povestea, snoava, schița, fabula, povestirea</i>.	
--	---	--

CS 4: Producerea textelor scrise de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând claritate și adecvare la situație		
<i>Valori dominante: claritatea exprimării scrise, responsabilitate față de mesajul scris, respect față de destinatar și creativitate în realizarea produsului scris</i>		
Scriu texte scurte și mesaje clare pentru cei din jur – 23 ore		
Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
4.1. Redactarea de texte scurte, cu idei ordonate, în contexte familiare de comunicare, manifestând claritate și responsabilitate. 4.2. Adaptarea mesajului scris la scop și destinatar, în situații uzuale de comunicare, manifestând adecvare și respect față de destinatar.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Textul scurt în comunicarea scrisă. Textul scurt despre o întâmplare din clasă, un joc, o activitate sau o situație cunoscută. Tema textului. Ordinea enunțurilor într-un text scurt (3 ore) 2. Conținutul mesajului scris. Ideea mesajului. Informațiile necesare. Impresii, dorințe și emoții în mesaje scurte (3 ore)	Elevul/ eleva: ➤ identifică ideea și informațiile potrivite temei unui text scurt; ➤ redactează un text de 3–5 enunțuri, cu ideile prezentate într-o ordine firească;

4.3. Utilizarea modelelor, a întrebărilor simple și a suporturilor de prezentare pentru organizarea și redactarea mesajelor scrise, manifestând autonomie în învățare.

4.4. Verificarea și îmbunătățirea mesajului scris după criterii simple de claritate, completitudine și aspect îngrijit, manifestând atenție și responsabilitate.

4.5. Elaborarea unor mesaje pe suport ilustrat, prin îmbinarea textului cu imagini și elemente grafice simple, manifestând creativitate și grijă pentru prezentare.

3. Situația de comunicare scrisă. Scopuri ale mesajului: informare, mulțumire, felicitare, invitare și solicitare. Destinatari ai mesajului: colegul, familia, învățătorul, clasa. Elementele situației de comunicare: autorul mesajului, destinatarul, conținutul și scopul (3 ore)

4. Mesaje funcționale. Anunțul scurt. Invitația simplă. Felicitarea. Bilețelul. Informațiile esențiale ale mesajului (3 ore)

5. Structura mesajului scris. Modelul de mesaj scurt. Destinatarul. Conținutul transmis. Formula de adresare. Formula de încheiere. Semnătura. Suporturi de prezentare: pagina, fișa, cartonașul și suportul digital ghidat (3 ore)

6. Calitatea mesajului scris. Mesajul clar și ușor de înțeles. Informațiile necesare pentru destinatar. Forma finală a mesajului scris, îngrijită și potrivită situației (3 ore)

7. Mesajul scris pe suport ilustrat. Relația dintre text și imagine. Imaginea potrivită mesajului. Așezarea textului și a imaginii în pagină. Pagina ilustrată. Afișul simplu (3 ore)

Corelări interdisciplinare: Invitații și mesaje pentru sărbătoarea clasei.

Mesaje pentru un loc curat și sigur: educația tehnologică, educația plastică, eu și societatea, educația digitală etc.

Contexte de învățare raportate la noile educații: redactarea unor mesaje scurte pentru situații reale din clasă, familie și școală; comunicare vizuală, audio-vizuală și media prin realizarea unor mesaje scrise pentru panoul clasei, pagina ilustrată, afișul simplu sau un suport digital ghidat; scrierea unor mesaje scurte despre grijă, ajutor, siguranță și încurajare în viața clasei.

Temă cross-curriculară: *Cum pot scrie mesaje clare și prietenoase pentru ca în clasa mea să fie mai multă grijă, respect și siguranță?*

- manifestă responsabilitate pentru claritatea și aspectul îngrijit al textului propriu;
- identifică scopul și destinatarul unui mesaj scris scurt;
- redactează un bilețel, o invitație, o felicitare sau un anunț scurt, adecvat scopului și destinatarului;
- manifestă respect față de destinatar prin formule de adresare și de încheiere potrivite;
- recunoaște elementele unui mesaj scris: formula de adresare, conținutul, formula de încheiere și semnătura;
- redactează un mesaj scurt după model, întrebări simple sau suport ilustrat;
- manifestă autonomie în organizarea și prezentarea mesajului pe suportul propus;
- identifică informațiile lipsă sau neclare dintr-un mesaj scris;
- îmbunătățește mesajul după criterii simple privind claritatea, caracterul complet și aspectul îngrijit;
- manifestă responsabilitate pentru forma finală a mesajului scris.

--	--	--

CS 5: Utilizarea corectă, clară și potrivită a limbii române în comunicarea orală, scrisă și digitală, în situații școlare și cotidiene, manifestând respect, politețe și responsabilitate față de interlocutor

Valori dominante: respect, politețe, responsabilitate, atenție și grijă pentru limbaj clar și corect

Vorbim și scriem corect în situații de comunicare uzuale – 81 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
5.1. Aplicarea formelor corecte de exprimare în contexte școlare și cotidiene, manifestând atenție față de corectitudinea limbii. 5.2. Respectarea regulilor de pronunțare, scriere corectă și punctuație în mesaje scurte, manifestând grijă pentru forma orală și scrisă a limbii. 5.3. Distingerea formelor simple ale cuvintelor în contexte cunoscute, manifestând atenție față de corectitudinea exprimării. 5.4. Construirea propozițiilor clare, cu ordinea firească a	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Forme ale cuvintelor și expresiilor uzuale. Forme recomandate ale unor cuvinte frecvente. Expresii uzuale ale limbii literare. Variante de exprimare în contexte familiare (8 ore) 2. Alfabetul și structura sonoră a cuvântului. Alfabetul limbii române. Ordinea alfabetică. Sunetul și litera. Vocalele și consoanele. Silaba. Grupuri de litere și sunete. Pronunțarea corectă a cuvintelor uzuale (10 ore) 3. Cuvântul și relațiile simple de sens. Cuvântul ca unitate de sens. Cuvinte cu sens asemănător. Cuvinte cu sens opus. Cuvinte cu sens diferit în contexte simple. Vocabular tematic din mediul apropiat (12 ore) 4. Cuvântul și formele lui simple. Cuvinte care denumesc ființe, lucruri și fenomene. Cuvinte care exprimă acțiuni. Cuvinte care exprimă însușiri. Forme gramaticale simple ale cuvintelor	Elevul/ eleva: ➤ distinge forme corecte ale cuvintelor și expresiilor uzuale în contexte familiare; ➤ utilizează forme corecte de exprimare în enunțuri și mesaje orale și scrise; ➤ demonstrează grijă pentru claritatea și corectitudinea exprimării în contexte școlare și cotidiene; ➤ recunoaște regulile de pronunțare, ortografie și punctuație studiate; ➤ aplică regulile de pronunțare, ortografie și punctuație în

cuvintelor, manifestând atenție față de structura propoziției. 5.5. Selectarea cuvintelor potrivite după sens în contexte simple, manifestând interes pentru folosirea corectă a vocabularului.	(singular/plural). Acordul intuitiv al cuvintelor în propoziții simple (17 ore) 5. Propoziția după scopul comunicării, intuitiv. Propoziția. Ordinea cuvintelor în propoziție. Cuvinte care completează sensul propoziției. Propoziția afirmativă și propoziția negativă. Propoziția enunțiativă, interogativă și exclamativă (12 ore) 6. Semne de punctuație în propoziții. Punctul. Semnul întrebării. Semnul exclamării. Virgula în enumerări simple (5 ore) 7. Scrierea corectă a cuvintelor uzuale. Ortogramele studiate (<i>s-a/sa, s-au/sau</i>). Scrierea cuvintelor care conțin grupurile de litere <i>ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</i>. Scrierea cuvintelor care conțin grupurile <i>oa, ie, mb, mp</i>. Cuvinte uzuale cu litera <i>x</i>. Despărțirea cuvintelor în silabe la capăt de rând. Litera mare în prenume, nume și titluri (11 ore) 8. Norme grafice în scrierea de mână. Forma, dimensiunea și înclinarea literelor de mână. Legăturile dintre litere. Spațiul dintre litere, cuvinte și rânduri. Alineatul. Titlul. Așezarea textului în pagină (4 ore) Corelări interdisciplinare: Cuvinte și mesaje pentru sănătate, tradiții și comunicare politicoasă. Cuvinte despre sărbători, tradiții și formule de politețe. Cuvinte despre sănătate, corp, igienă, alimentație și mișcare. Mesaje scurte pentru colegi, familie și comunitate: bilet, urare, felicitare, etichetă, anunț simplu: educația tehnologică, educația plastică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: prezentarea unor bilete, urări, felicitări, etichete și anunțuri simple, cu forme scrise corect, grupuri de litere studiate, semne de punctuație potrivite și scris citet; prin cuvinte și propoziții despre corp, igienă, alimentație și activități fizice, cu vocabular tematic din mediul apropiat; prin mesaje scurte, urări și felicitări pentru persoane apropiate, cu alegerea cuvintelor potrivite, litera mare în nume proprii.	propoziții, texte scurte și mesaje simple; ➤ demonstrează stăruință și grijă constantă pentru exprimarea orală și scrisă corectă; ➤ recunoaște formele gramaticale ale părților de vorbire studiate în contexte cunoscute; ➤ utilizează forme gramaticale corecte ale părților de vorbire studiate în propoziții și texte scurte; ➤ urmărește cu consecvență în respectarea formelor gramaticale studiate; ➤ diferențiază tipurile de propoziții după scopul comunicării și identifică ordinea firească a cuvintelor în propoziții; ➤ construiește propoziții corecte, respectând scopul comunicării și ordinea cuvintelor; ➤ manifestă grijă pentru claritatea și corectitudinea propozițiilor formulate; ➤ recunoaște relații simple de sens între cuvinte în contexte cunoscute;
---	---	---

	Temă cross-curriculară: <i>De ce este important să scriu corect, frumos și clar mesajele pentru ceilalți?</i>	➤ selectează și utilizează cuvinte potrivite sensului și contextului în enunțuri și texte scurte; ➤ demonstrează interes pentru îmbogățirea vocabularului și pentru utilizarea unui limbaj adecvat.
--	---	--

Finalități

La sfârșitul clasei a II-a, elevul/eleva:

- Utilizează limba română în situații de comunicare din familie, școală și comunitate, exprimând experiențe, idei și emoții proprii, manifestând respect față de identitatea lingvistică.
- Descrie valori personale, familiale și comunitare prin exemple din experiența proprie și din situații cunoscute, manifestând respect față de sine și față de ceilalți.
- Prezintă tradiții, sărbători și elemente ale culturii locale prin enunțuri orale, texte scurte sau produse ale învățării, manifestând interes față de patrimoniul cultural.
- Formulează răspunsuri, relatări și opinii simple în situații de comunicare cunoscute, utilizând un limbaj potrivit și clar.
- Participă la dialoguri în situații cotidiene, adaptând mesajul la interlocutor și respectând regulile comunicării.
- Citește corect, conștient și fluent texte accesibile vârstei, demonstrând înțelegerea globală a conținutului și interes pentru lectură.
- Identifică informații esențiale, idei importante și mesaje din texte literare și nonliterare simple, valorificând relația dintre titlu, text și imagine.
- Recunoaște personaje, întâmplări și elemente specifice textelor studiate, exprimând înțelegerea acestora prin răspunsuri și prezentări simple.
- Exprimă opinii, impresii și preferințe despre textele citite sau audiate, utilizând exemple simple și respectând opiniile celorlalți.
- Utilizează cartea, revista pentru copii și biblioteca în activități de lectură, selectând texte potrivite vârstei și intereselor proprii.
- Redactează texte scurte despre situații familiare, cu idei ordonate și exprimate clar, respectând scopul comunicării.
- Elaborează mesaje funcționale simple, utilizând modele și suporturi oferite, adaptate situației de comunicare și destinatarului.
- Revizuieste texte proprii după criterii simple de claritate, completitudine și aspect îngrijit, manifestând atenție față de mesajul transmis.
- Aplică norme elementare de pronunțare și scriere corectă a cuvintelor și propozițiilor, respectând sunetele, silabele, majuscula și semnele de punctuație studiate.
- Construieste propoziții clare, utilizând cuvinte potrivite sensului și contextului, manifestând interes pentru îmbogățirea vocabularului.

CLASA A III-A

CS 1: Exprimarea identității lingvistice și culturale în contexte familiale, școlare și comunitare, manifestând respect și deschidere față de diversitatea culturală

Valori dominante: încredere în propria identitate lingvistică și culturală, responsabilitate, respect față de tradițiile altor comunități, deschidere față de diversitate

Cine sunt eu – identitate, limbă și cultură – 23 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
1.1. Corelarea limbii române cu elementele identității personale și culturale – familia, comunitatea, tradițiile și experiențele de viață, manifestând încredere în propria identitate lingvistică. 1.2. Analizarea valorilor personale, familiale și	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Limba română și identitatea personală și culturală. Elemente care definesc identitatea personală și culturală: limba, familia, comunitatea, tradițiile și experiențele de viață. Simbolurile de stat ale Republicii Moldova ca repere ale identității naționale (6 ore) 2. Valori personale, familiale și comunitare. Valorile în viața mea și a comunității. Valori reflectate în faptele oamenilor și în creațiile culturale ale comunității. Comportamente și relații bazate pe respect,	Elevul/eleva: ➤ corelează limba română cu elementele care îi definesc identitatea – familia, comunitatea, tradițiile și experiențele de viață, explicând legătura dintre ele; ➤ realizează o hartă sau un panou al identității proprii, în care așază ordonat limba, locurile,

comunitare reflectate în viața comunității și în creațiile culturale, manifestând responsabilitate și respect. 1.3. Compararea tradițiilor și elementelor de cultură locală și națională, manifestând apreciere față de propria identitate și deschidere față de alte culturi.	responsabilitate, cinste, empatie și solidaritate. Rolul valorilor în viața familiei și a comunității (8 ore) 3. Patrimoniul și diversitatea culturală. Tradiții, obiceiuri și elemente ale patrimoniului cultural local, național și ale diferitelor comunități. Asemănări și deosebiri culturale. Respect pentru diversitatea culturală și dialog intercultural (6 ore) Corelări interdisciplinare: Harta locului meu – în cuvinte, imagini și valori. Lucruri frumoase din Moldova – o călătorie în cuvinte și imagini: educația tehnologică, educație muzicală, educația plastică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: explicarea identității lingvistice, prin lecturi ghidate, discuții, prezentări și texte scurte despre rolul limbii române în viața personală, în familie, la școală și în comunitatea de vorbitori; reflecție asupra valorilor personale, familiale și comunitare, prin interpretarea faptelor personajelor, discutarea experiențelor de viață și explicarea valorilor reflectate în texte; compararea elementelor de identitate culturală locală și națională, prin prezentarea tradițiilor, obiceiurilor, sărbătorilor, locurilor și personalităților reprezentative din localitate și din diferite zone ale Republicii Moldova. Temă cross-curriculară: <i>De ce este important să vorbesc frumos și corect în limba română?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Ce ne face să fim cine suntem?</i> (portofoliu de clasă cu texte, desene și prezentări despre identitate, valori și tradiții) (3 ore)	persoanele și tradițiile de referință; ➤ demonstrează încredere în propria identitate lingvistică și culturală prin asumarea rolului în activitățile de învățare ale clasei; ➤ analizează valori personale, familiale și comunitare reflectate în faptele oamenilor și în creațiile culturale ale comunității; ➤ realizează un produs vizual: poster, schemă sau colaj — în care asociază o valoare cu comportamentele și situațiile care o exprimă; ➤ manifestă responsabilitate și respect față de sine și față de ceilalți, argumentând alegerea unor comportamente în situații de viață date; ➤ compară tradiții, obiceiuri și elemente de patrimoniu cultural local și național, evidențiind asemănări și deosebiri; ➤ realizează un produs multimodal: portofoliu, panou sau expoziție, despre elemente reprezentative ale patrimoniului cultural, integrând imaginea, obiectul și simbolul;
--	--	--

		➤ valorizează propria identitate culturală și respectă diversitatea culturală prin implicarea în activități de dialog intercultural în clasă.
--	--	---

CS 2: Participarea la interacțiuni verbale în situații școlare și de zi cu zi, cu ascultare activă și exprimare clară, manifestând respect față de interlocutor și încredere în forțele proprii		
<i>Valori dominante: respect, responsabilitate, cooperare, empatie, receptivitate și respect față de opiniile celorlalți</i>		
Comunicăm clar, ascultăm activ și ne spunem părerea – 23 ore		
Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
2.1. Analizarea informațiilor esențiale și a scopului unor mesaje orale și media, în situații variate, manifestând atenție și spirit de observație. 2.2. Organizarea unor mesaje orale coerente, potrivite situației de comunicare, manifestând claritate și responsabilitate	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Mesajul oral receptat. Mesaje orale în contexte școlare și cotidiene. Cel care transmite și cel care primește mesajul. Sensul global al mesajului. Ideea principală și informațiile secundare. Succesiunea logică a faptelor și a ideilor. Diferențierea dintre fapt și opinie în mesaje simple. Știri, anunțuri, reclame și mesaje informative pentru copii. Scopul mesajului: informare, avertizare, convingere. Același subiect prezentat în surse media diferite. Elemente vizuale care susțin mesajul (6 ore) 2. Discursul oral. Structura discursului oral: introducere, cuprins, încheiere. Organizarea logică a ideilor și a faptelor. Vocabular adecvat temei, scopului și situației de comunicare. Relatarea unor experiențe și întâmplări cunoscute.	Elevul/ eleva: ➤ analizează informațiile esențiale și scopul unui mesaj oral sau media; ➤ redă ideea principală și informațiile relevante ale unui mesaj receptat; ➤ verifică informația primită înainte de a o folosi, întrebând sursa sau

2.3. Susținerea argumentată a propriei opinii în dialoguri și schimburi de opinii, cu replici potrivite și respectarea regulilor comunicării, manifestând cooperare și respect.	Opinia personală despre mesaje, teme și situații. Exemplul potrivit pentru susținerea opiniei. Dicția în comunicarea orală. Tonul vocii în funcție de situație. Intonația enunțurilor. Gesturi și mimică în sprijinul mesajului oral. Mesajul adaptat interlocutorului (8 ore) 3. Dialogul. Dialoguri de 4–6 replici pe teme cunoscute. Subiectul dialogului. Părerea în discuții ghidate. Reguli ale dialogului și ale colaborării. Situații uzuale de comunicare: solicitarea, informarea, exprimarea opiniei. Respectul față de opinii diferite. Limbaj politicos și respect față de interlocutor. Mesajul personal: claritate, respect și responsabilitate. Conduita în comunicarea din mediul digital pentru copii. Comunicarea în siguranță. Empatia (6 ore) Corelări interdisciplinare: Vocea clasei noastre. Mesajele din jurul nostru: educația tehnologică, educația plastică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: receptarea mesajelor orale, vizuale și media, prin mesaje orale, texte cu imagine, știri, anunțuri și afișe adaptate vârstei; comunicare orală organizată, prin mesaje cu început, cuprins și încheiere, relatări ale experiențelor personale și opinii susținute prin exemple; dialog, colaborare și comunicare responsabilă, discuții ghidate și mesaje simple în mediul digital. Temă cross-curriculară: <i>Cum îmi susțin opinia fără să îi desconsider pe ceilalți?</i> Proiect interdisciplinar: Vocea clasei noastre (discuție ghidată și un afiș cu părerile clasei despre o temă de interes comun) (3 ore)	comparând-o cu alta; ➤ organizează ideile și argumentele unui discurs oral, după structura introducere – cuprins – încheiere; ➤ prezintă un discurs oral coerent, adaptând dicția, tonul și ritmul la situația de comunicare; ➤ apără ideea exprimată atunci când este contrazis, fără a-l descalifica pe interlocutor; ➤ explică relația dintre opinie și exemplul care o susține, într-o situație de comunicare; ➤ susține propria opinie într-un dialog, prin replici potrivite subiectului și interlocutorului; ➤ admite opinia diferită a interlocutorului, reformulând-o corect înainte de a-i răspunde.
--	---	--

CS 3: Lectura și explorarea textelor literare și nonliterare prin strategii de bază, demonstrând înțelegere și interes

Valori dominante: responsabilitate, respect, empatie, autonomie, cooperare

Citesc, înțeleg și interpretez – 81 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
3.1. Citirea fluentă și expresivă a textelor literare și nonliterare variate, în activități de lectură individuală, în perechi și în grup, manifestând interes și responsabilitate pentru lectură. 3.2. Înțelegerea și analizarea textului prin identificarea ideii principale și a detaliilor importante, stabilirea relației dintre titlu, text și imagini și aplicarea strategiilor de lectură, în activități de lectură și analiză, manifestând atenție și autonomie în învățare. 3.3. Analizarea textelor literare și nonliterare prin identificarea personajelor, a relațiilor dintre personaje, a firului întâmplărilor, a structurii, a mesajului și a elementelor specifice tipurilor de texte studiate, în activități de lectură, comunicare și comparare, manifestând gândire critică și implicare.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Strategii de lectură. Texte literare și nonliterare accesibile vârstei. Fluența, expresivitatea, ritmul, accentul și intonația citirii. Vocabularul și expresiile cu sens contextual. Informații explicite și implicite. Ideea principală și detaliile importante. Relații între informațiile din text. Planul simplu de idei. Rezumatul ghidat al textului (18 ore) 2. Mesajul textului. Mesaje și valori din texte și imagini. Mesajul textului. Vocabularul textului. Expresii artistice în texte. Comparația (în contexte accesibile). Rolul expresiilor artistice în înțelegerea textului. Titlul, subtitlurile și elementele grafice. Idei principale și idei secundare. Relații dintre informații. Concluzii simple (17 ore) 3. Personaje, întâmplări și valori. Personaje principale și secundare. Întâmplări și momente importante. Relații dintre personaje. Comportamente și valori. Asemănări și deosebiri între personaje și între texte (15 ore) 4. Tipuri de texte. Povestiri. Basme. Legende. Fabule. Poezii. Creații folclorice. Articole informative pentru copii. Scrisoarea. Afișe. Invitații. Anunțuri. Texte literare, nonliterare și multimodale (13 ore) 5. Surse de informare. Cărți și colecții pentru copii. Enciclopedii și reviste pentru copii. Biblioteca publică. Autori și ilustratori. Surse tipărite și digitale de informare (6 ore) 6. Lectura și valorile comunității. Comunitatea: tradiții și obiceiuri. Locuri și oameni din comunitate. Natura și mediul înconjurător.	Elevul/ eleva: ➤ citește fluent și expresiv texte literare și nonliterare, respectând semnele de punctuație și intonația; ➤ adaptează ritmul și expresivitatea citirii la conținutul și scopul textului; ➤ manifestă interes și responsabilitate în activitățile de lectură individuală și de grup; ➤ identifică ideea principală și detaliile importante din text; ➤ stabilește relații între titlu, text și imagini pentru înțelegerea conținutului; ➤ aplică strategii de anticipare, clarificare și rezumare pentru

3.4. Exprimarea și argumentarea opiniilor despre textele citite, prin relatarea logică a conținutului și valorificarea informațiilor din text, în contexte de dialog, reflecție și prezentare orală, manifestând coerență, sinceritate și respect față de opiniile celorlalți. 3.5. Utilizarea cărții, a bibliotecii și a altor surse de lectură prin alegerea, valorificarea și utilizarea responsabilă a resurselor, în activități individuale și de grup, manifestând autonomie și responsabilitate. 3.6. Manifestarea interesului pentru lectură prin alegerea conștientă a textelor și participarea activă la cercuri de lectură, proiecte și alte activități de promovare a lecturii, valorificând lectura ca sursă de cunoaștere și dezvoltare personală.	Cooperarea, responsabilitatea și respectul. Diversitatea culturală reflectată în texte (7 ore) Corelări interdisciplinare: Lectura, valorile și alegerile mele. Comunitatea mea și poveștile ei. Natura în cărți și în viață: educația tehnologică, educația plastică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: alfabetizare funcțională și educație digitală prin lectura unor texte literare, nonliterare și multimodale; educație pentru media prin lectura unor articole informative, reviste pentru copii și texte multimodale; educație interculturală prin lectura unor texte despre comunitate, despre tradiții și obiceiuri din diferite comunități; educație pentru dezvoltare durabilă prin lectura și explorarea unor texte despre natură, mediu și utilizarea responsabilă a resurselor. Temă cross-curriculară: <i>Cum mă ajută lectura să înțeleg diferite puncte de vedere și să iau decizii responsabile?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Cartea care m-a învățat ceva.</i> (un album ilustrat cu personaje, întâmplări, mesaje și valori desprinse din textele citite, însoțite de desene, recomandări și scurte prezentări realizate de elevi) (3 ore) A. Lecturi recomandate: Texte literare: Literatură română: I. Druță. <i>Mama</i> (fragment scurt); S. Vangheli. <i>Scrânciobul lui Guguță</i> (fragment); A. Busuioc. <i>Noile aventuri ale lui Nătăfleacă</i> (fragment selectat); R. Șerban. <i>Cele patru aripi ale bunicii</i> (text integral); N. Dabija. <i>Cetatea Sorocii</i>; A. Donici. <i>Racul, broasca și știuca</i>; V. Alecsandri. <i>Concertul în luncă</i> (fragment poetic); V. Romanciuc. <i>O furnică în bibliotecă</i>; E. Gârleanu. <i>Când stăpânul nu-i acasă</i>; Ana Blandiana. <i>Un secret</i>; P. Cărare. <i>Toamna în Moldova</i>. Folclor românesc: <i>Legenda rândunicii</i> (legendă populară românească, variantă adaptată). Texte nonliterare, funcționale și multimodale: texte informative și multimodale despre carte, autor, surse de lectură și alegerea unei cărți; articol enciclopedic ilustrat despre albină și stup; scrisoare scurtă către un personaj literar; mesaj digital politicos de recomandare a unei cărți; afiș	înțelegerea textului; ➤ identifică personaje, relațiile dintre acestea, firul întâmplărilor, structura și mesajul textului; ➤ recunoaște elemente specifice textelor literare și nonliterare și tipurile de texte studiate; ➤ compară texte după structură, conținut și scop; ➤ relatează logic conținutul unui text, respectând succesiunea întâmplărilor; ➤ exprimă și argumentează opinii despre personaje, întâmplări și mesajul textului, utilizând informații relevante; ➤ susține preferințele de lectură prin exemple din text și prin raportare la experiențe personale; ➤ utilizează cartea, biblioteca și alte surse de lectură pentru alegerea și valorificarea textelor;
---	--	--

	pentru o activitate de lectură; anunț privind schimbul de cărți la biblioteca clasei. B. Lecturi suplimentare: Texte literare: Literatură română: Alina Purcaru. <i>Catrina și Marele Domn-Somn</i> (carte ilustrată, lectură integrală); F. Lăzărescu. <i>Puiul de balaur, puiul de zmeu și puiul de om</i> (carte ilustrată, lectură integrală); I. Filip. <i>Copiii din mahalaua mea</i> (fragment); Iulia Hasdeu. <i>Prințesa Fluture</i> (fragment). Literatură universală: H. C. Andersen. <i>Degețica</i> (fragment); G. Rodari. <i>Povești la telefon</i> (1-2 texte). <u>Texte nonliterare, funcționale și multimodale:</u> invitație la o activitate de lectură; recenzie scurtă despre o carte citită; bandă desenată după un text citit; articol ilustrat despre protejarea pădurii; hartă tematică a unor locuri din Republica Moldova; jurnal de lectură cu titlul, autorul, personajul preferat, ideea principală, opinia și un motiv. C. Texte pentru memorare: 6-8 texte scurte sau fragmente poetice selectate din corpusul recomandat: poezii, 2-4 strofe din fabule, replici ori dialoguri scurte. Nu se recomandă memorarea unor fragmente ample de proză. Notă: Învățătorul/învățătoarea poate reîncadra justificat textele recomandate dintr-o categorie în alta, în funcție de particularitățile clasei, complexitatea și volumul operei literare, accesibilitatea acesteia și rezultatele învățării urmărite, cu respectarea categoriei de vârstă, a valorilor etice promovate de text și a obiectivelor de formare a profilului absolventului. Notă: Specii literare în calitate de text-suport (fără a preciza definiția și trăsăturile de specie): <i>proverbe și zicători, frământări de limbă, ghicitori, mitul, legenda, basmul, povestea, snoava, schița, fabula, povestirea</i>.	➤ selectează conștient resurse de lectură adecvate intereselor și vârstei; ➤ manifestă responsabilitate în utilizarea și îngrijirea cărților și a resurselor de lectură; ➤ participă activ la cercuri de lectură, proiecte și alte activități de promovare a lecturii; ➤ valorifică lectura ca sursă de cunoaștere și dezvoltare personală; ➤ manifestă autonomie și interes constant pentru lectură.
--	---	---

CS 4: Producerea textelor scrise de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând claritate și adecvare la situație

Valori dominante: responsabilitate, respect față de destinatar, autonomie în redactare, cooperare, creativitate

Texte și mesaje pentru școală, familie și comunitate – 23 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
4.1. Redactarea unor texte scurte, narative și descriptive, corecte și coerente, în contexte școlare și funcționale, manifestând claritate și responsabilitate în comunicarea scrisă. 4.2. Organizarea textelor pe suporturi variate, după model și plan simplu, cu respectarea cerințelor de prezentare, în contexte de redactare școlară și funcțională, manifestând rigoare și atenție pentru forma mesajului. 4.3. Exprimarea în scris a informațiilor, opiniilor și impresiilor personale în texte simple, în contexte de comunicare școlară, demonstrând coerență și claritate. 4.4. Redactarea unor mesaje scurte în medii digitale de comunicare, în contexte școlare și sociale, demonstrând claritate și respect față de destinatar. 4.5. Elaborarea unor texte multimodale simple, prin integrarea	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/ Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Textul narativ simplu. Întâmplări din clasă, familie sau excursie. Titlul și ordinea ideilor. Începutul, cuprinsul, încheierea și alineatul (2 ore) 2. Textul descriptiv simplu. Textul despre un loc, obiect, animal sau joc. Cuvinte potrivite pentru descriere. Detalii relevante, impresii și opinii simple (3 ore) 3. Scopul și destinatarul mesajului scris. Autorul, destinatarul și scopul mesajului. Conținutul adecvat situației de comunicare. Formulele de adresare și de încheiere (3 ore) 4. Textele funcționale simple. Anunțul și invitația. Bilețelul și notița. Lista de materiale și programul unei activități (3 ore) 5. Planul simplu al textului. Modelul de text. Planul de idei în 3-4 puncte. Cuvintele-cheie și întrebările de sprijin (3 ore) 6. Calitățile textului scris. Claritatea mesajului și respectarea temei. Ordinea ideilor și corectitudinea exprimării. Aspectul îngrijit, corectarea ghidată și varianta finală a textului (3 ore) 7. Textul multimodal. Relația text–imagine. Legătura dintre titlu, text și imagine. Pagina ilustrată, afișul simplu și cardul cu mesaj. Mesajul digital ghidat, clar și politicos (3 ore) Corelări interdisciplinare: Comunitatea mea în cuvinte și imagini. Mesaje pentru sănătate, siguranță și mediu: educația plastică, eu și societatea etc.	Elevul/ eleva: ➤ selectează idei și detalii relevante pentru un text narativ sau descriptiv, pe baza unei teme date; ➤ redactează un text narativ sau descriptiv simplu, cu titlu, început, cuprins și încheiere, respectând ordinea ideilor și alineatele; ➤ respectă cerințele de claritate, lizibilitate și aspect îngrijit în prezentarea textului propriu; ➤ ordonează ideile unui text într-un plan simplu de 3–4 puncte; ➤ organizează textul, după model sau plan simplu, cu respectarea titlului, alineatelor și așezării în pagină; ➤ manifestă rigoare și atenție în verificarea și prezentarea formei finale a textului; ➤ stabilește scopul, destinatarul și informațiile necesare pentru redactarea unui mesaj scris;

unor elemente verbale, și vizuale, pe suport tipărit sau digital ghidat, în funcție de scopul comunicării și de destinatar, manifestând interes și deschidere.

Contexte de învățare raportate la noile educații: comunicare media și digitală responsabilă, prin redactarea unor mesaje digitale ghidate, clare și politicoase; elaborarea unor texte funcționale utilizate în situații reale; educație pentru sănătate și stare de bine, prin redactarea unor mesaje, reguli, afișe simple și carduri.

Temă cross-curriculară: *Cum pot folosi scrisul pentru a transmite un mesaj clar, prietenos și util în clasă, familie și comunitate?*

Proiect interdisciplinar: *Harta cuvintelor care ne unesc.* (o hartă a clasei cu mesaje scrise, cuvinte-cheie, reguli de comunicare, carduri de încurajare și texte scurte despre respect, ajutor și cooperare) (3 ore)

- redactează un text funcțional simplu, adecvat scopului și destinatarului;
- respectă destinatarul prin alegerea unui conținut și a unor formule potrivite situației de comunicare;
- identifică elementele necesare unui mesaj digital scurt, în funcție de scop și destinatar;
- redactează un mesaj digital ghidat, scurt, clar și adecvat situației de comunicare;
- manifestă respect față de destinatar prin utilizarea formulilor potrivite de adresare și de încheiere;
- selectează elementele verbale și vizuale potrivite scopului unui text multimodal simplu;
- realizează un text multimodal simplu, pe suport tipărit sau digital ghidat, integrând textul și imaginea;
- manifestă interes și creativitate în realizarea și prezentarea produsului multimodal.

CS 5: Utilizarea corectă, clară și potrivită a limbii române în comunicarea orală, scrisă și digitală, în situații școlare și cotidiene, manifestând respect, politețe și responsabilitate față de interlocutor

Valori dominante: responsabilitate, respect, politețe, autocontrol și grijă pentru limbaj clar, corect și potrivit

Vorbim și scriem corect, clar și adecvat situației – 81 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
5.1. Compararea și corectarea formelor de exprimare în comunicarea orală și scrisă, manifestând grijă pentru corectitudinea limbajului. 5.2. Verificarea și autocorectarea pronunțării, scrierii și punctuației în contexte cunoscute, manifestând atenție față de forma corectă a limbii. 5.3. Clasificarea părților de vorbire studiate și a formelor lor corecte, manifestând atenție față de normele gramaticale. 5.4. Diferențierea elementelor de structură ale propoziției, manifestând atenție față de claritatea și corectitudinea exprimării. 5.5. Organizarea vocabularului după sens, formă și înrudire, manifestând interes pentru îmbogățirea și precizarea exprimării.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Norma limbii în comunicare. Forme corecte și forme nerecomandate în comunicare. Raportul dintre formă, sens și context (8 ore) 2. Norme fonetice și ortografice actualizate. Alfabetul limbii române; ordinea alfabetică. Dicționarul – sursă de verificare a sensului și a formei cuvintelor. Vocale și consoane. Silaba. Corespondența dintre pronunțare și scriere în cuvinte din vocabularul uzual. Reguli studiate de despărțire a cuvintelor în silabe și la capăt de rând (10 ore) 3. Cuvântul și sensul lui. Cuvântul ca unitate de sens. Sinonime. Antonime. Familii de cuvinte. Câmpuri lexicale tematice. Cuvinte potrivite temei. Cuvinte și expresii uzuale în contexte cunoscute. Raportul dintre cuvânt, sens și temă. Sensul propriu și sensul figurat în exemple accesibile (12 ore) 4. Părți de vorbire studiate. Substantivul: substantive comune și proprii. Genul și numărul. Verbul: timpul prezent, trecut și viitor. Persoana și numărul. Adjectivul: acordul cu substantivul. Pronumele personal și pronumele personal de politețe. Numeralul: numărul și ordinea. Forme gramaticale studiate în comunicarea orală și scrisă. 5. Propoziția. Cuvântul ca parte a propoziției. Propoziția simplă și propoziția dezvoltată. Ordinea firească a cuvintelor în propoziție. Părțile principale ale propoziției: subiectul și predicatul. Cuvinte	Elevul/eleva: ➤ distinge formele corecte de exprimare dintre variante uzuale și explică alegerea prin raportare la o regulă studiată, la sens sau la context; ➤ integrează forme corecte de exprimare în enunțuri, texte scurte și mesaje digitale; ➤ manifestă responsabilitate lingvistică prin verificarea formelor incerte și receptivitate față de sugestiile de corectare; ➤ identifică, în texte scurte și mesaje digitale, situațiile care necesită respectarea normelor ortografice și de punctuație studiate; ➤ revizuieste și corectează ortografia și punctuația propriilor texte, cu ajutorul reperelor oferite, al dicționarului sau al instrumentelor digitale adecvate; ➤ manifestă autocontrol și grijă pentru acuratețea formei finale a textului;

	care completează sensul propoziției. Raportul dintre cuvinte în cadrul propoziției (11 ore) 6. Norme ortografice studiate. Ortogramele <i>la/l-a, ia/i-a, ea</i>. Reguli de scriere cu cratimă studiate. Reguli de scriere a negației <i>nu</i>. Litera mare în situațiile studiate. Diacritice în texte scurte și mesaje digitale. Ortografia cuvintelor din vocabularul uzual (11 ore) 7. Norme de punctuație studiate. Semnele de punctuație corespunzătoare propoziției enunțiative, interogative și exclamative. Virgula în enumerări simple. Linia de dialog. Norme de punctuație în texte scurte și mesaje digitale (6 ore) 8. Norme grafice și de organizare a textului scris. Aspectul grafic al textului scris: alineatul. Titlul. Poziția titlului și a textului în pagină. Spațiul dintre cuvinte și rânduri. Structura vizuală a textului (6 ore) Corelări interdisciplinare: Cuvintele istoriei și ale locului. Exprimarea corectă în știință și în lumea digitală: educația digitală, educația plastică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: prezentarea unor mesaje și texte scurte în format digital; texte scurte despre localitate, personalități și locuri ale comunității, cu substantive proprii scrise cu majusculă, adjective potrivite; prin articole pentru copii, știri simple și texte scurte accesibile vârstei, cu sinonime, antonime, familii de cuvinte, câmpuri lexicale simple și cuvinte potrivite sensului și contextului. Temă cross-curriculară: <i>Cum aleg cuvintele și formele corecte ca să fiu înțeles clar, oriunde comunic?</i>	➤ recunoaște formele gramaticale studiate și explică rolul lor în construirea sensului enunțului; ➤ integrează forme gramaticale corecte în enunțuri și texte proprii, orale și scrise; ➤ manifestă atenție și perseverență în adaptarea formelor gramaticale la cerințele enunțului; ➤ identifică părțile principale și secundare ale propoziției și explică relațiile simple dintre acestea; ➤ construiește și reorganizează propoziții simple și dezvoltate, clare, corecte și coerente; ➤ manifestă grijă pentru ordinea, claritatea și completitudinea propozițiilor formulate. ➤ explică sensul contextual al cuvintelor și diferențele simple dintre variante lexicale apropiate; ➤ selectează și integrează cuvinte adecvate sensului, scopului și contextului în comunicarea orală, scrisă și digitală; ➤ demonstrează interes pentru exprimarea clară, precisă și respectuoasă față de interlocutor.
--	---	--

Finalități

La sfârșitul clasei a III-a, elevul/eleva:

1. Explică, prin exemple, rolul limbii române în exprimarea identității personale și culturale în contexte familiale, școlare și comunitare, manifestând respect față de limba română.
2. Identifică valori personale, familiale și comunitare reflectate în texte și experiențe de viață, manifestând responsabilitate și respect față de sine și față de ceilalți.
3. Compară tradiții, obiceiuri și elemente ale patrimoniului cultural local și național, evidențiind asemănări și deosebiri, manifestând respect față de diversitatea culturală.
4. Interpretează mesaje orale și multimodale simple, identificând informațiile principale, detaliile relevante și diferențiind faptele de opinii.
5. Prezintă mesaje orale organizate logic despre experiențe și teme de interes, utilizând vocabular adecvat și exprimare clară.
6. Participă la dialoguri și schimburi de opinii, exprimându-și punctul de vedere și respectând opiniile celorlalți.
7. Citește corect, fluent și expresiv texte literare, nonliterare și multimodale, adaptând lectura la scop și conținut.
8. Înțelege și valorifică textele citite prin identificarea ideilor principale, a informațiilor importante și a relațiilor dintre elementele textului.
9. Analizează texte literare și nonliterare, identificând elemente specifice, personaje, mesajul și caracteristicile tipurilor de texte studiate.
10. Exprimă opinii despre textele citite, susținându-le prin informații din text și prin raportare la experiențe personale.
11. Utilizează cartea, biblioteca și surse de informare tipărite sau digitale, selectând texte potrivite scopului de lectură și învățare.
12. Redactează texte narative, descriptive și funcționale simple, clare și coerente, respectând structura specifică și scopul comunicării.
13. Revizuieste și îmbunătățește texte proprii și produse multimodale simple, urmărind claritatea, organizarea ideilor și aspectul îngrijit.
14. Aplică norme de corectitudine în exprimarea orală și scrisă, respectând pronunția, ortografia, punctuația și regulile gramaticale studiate.
15. Utilizează cuvinte potrivite contextului, valorificând sensuri, familii de cuvinte și câmpuri lexicale pentru o exprimare clară și precisă.

CLASA A IV-a

CS 1: Exprimarea identității lingvistice și culturale în contexte familiale, școlare și comunitare, manifestând respect și deschidere față de diversitatea culturală		
<i>Valori dominante: asumarea identității lingvistice și culturale, empatie față de diversitatea culturală, respect față de patrimoniul cultural, aprecierea apartenenței la comunitatea națională</i>		
Vocea mea în lume – limbă, cultură, identitate – 23 ore		
Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
1.1. Susținerea, prin exemple din experiența proprie și din viața comunității, a importanței limbii române pentru exprimarea identității personale și culturale, manifestând respect față de diversitatea lingvistică și culturală. 1.2. Evaluarea comportamentelor și atitudinilor prin raportare la	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Limba română și identitatea culturală. Rolul limbii române în comunicare și în exprimarea identității culturale. Comunitatea vorbitorilor de limbă română din Republica Moldova, România și din alte țări. Tradiții, valori și elemente culturale comune. Explorarea unor surse simple de informare despre comunitatea vorbitorilor de limbă română (7 ore) 2. Valori personale, familiale, comunitare și culturale. Valorile care ne definesc identitatea și conviețuirea. Valori reflectate în tradiții, în creații populare și în experiențe de viață. Rolul valorilor în	Elevul/eleva: ➤ susține, prin exemple din experiența proprie și din viața comunității, importanța limbii române pentru exprimarea identității sale; ➤ realizează un produs vizual: panou, infografic simplu sau expoziție — despre comunitatea vorbitorilor de limbă română, selectând și așezând coerent

valori personale, familiale, comunitare, manifestând empatie și gândire critică. 1.3. Promovarea tradițiilor, patrimoniului și identității culturale proprii în contexte școlare și comunitare, manifestând deschidere față de dialogul intercultural.	păstrarea identității culturale și în viața comunității. Respect, responsabilitate, solidaritate și implicare în promovarea valorilor comune (7 ore) 3.Patrimoniul și diversitatea culturală. Elemente ale patrimoniului cultural local, național și din spațiul cultural românesc. Tradiții, obiceiuri și creații populare ca expresii ale identității culturale. Asemănări și deosebiri între patrimoniul cultural al diferitelor comunități. Valori culturale comune, respect pentru diversitatea culturală și dialog intercultural (7 ore) Corelări interdisciplinare: Vocea mea – cine sunt și ce vreau să spun lumii. Ce lăsăm în urmă – moștenire și responsabilitate: educația tehnologică, educația plastică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: asumarea identității lingvistice și culturale, prin argumentarea importanței limbii române pentru exprimarea propriei identități; aprecierea valorilor și comportamentelor care definesc identitatea personală și comunitară, prin lecturi, discuții, studii de caz simple, opinii argumentate și exemple din texte sau din viața reală; promovarea identității culturale și a patrimoniului, prin realizarea de prezentări, afișe, mesaje, texte scurte, portofolii sau produse vizuale. Temă cross-curriculară: <i>Cum promovez cultura mea respectând și alte culturi?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Dialogul dintre culturi.</i> (proiect de clasă cu tradiții, valori și personalități din spații culturale diferite, cu mesaje de respect și deschidere.) (3 ore)	imaginile, simbolurile și elementele grafice; ➤ manifestă respect față de diversitatea lingvistică și culturală, valorificând exemple din comunitățile de vorbitori de limbă română și din alte comunități; ➤ evaluează comportamente și atitudini prin raportare la valori personale, familiale, comunitare și general-umane; ➤ realizează un produs al învățării – panou al valorilor, expoziție sau portofoliu tematic, în care asociază valorile cu situații și comportamente din viața comunității; ➤ apreciază cu empatie și gândire critică comportamentele proprii și ale celorlalți și formulează judecăți nuanțate și respectuoase; ➤ analizează elemente de identitate culturală identificate în creații populare, imagini, obiecte și alte surse din mediul apropiat; ➤ promovează tradiții și elemente de patrimoniu cultural prin produse vizuale și practice, realizate individual ori în grup, cu acuratețe și expresivitate;
--	--	---

- apreciază diversitatea culturală și susține respectul față de alte culturi în contexte școlare și comunitare.

CS 2: Participarea la interacțiuni verbale în situații școlare și de zi cu zi, cu ascultare activă și exprimare clară, manifestând respect față de interlocutor și încredere în forțele proprii

Valori dominante: respect, responsabilitate, cooperare, empatie, discernământ

Comunicăm cu argumente, responsabil și potrivit situației – 23 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
2.1. Aprecierea informațiilor din mesaje orale și media, inclusiv din mesaje care combină textul și imaginea, prin ascultare activă, recunoscând scopul și influența acestora asupra receptorului, manifestând discernământ și responsabilitate. 2.2. Argumentarea unor opinii și puncte de vedere în situații de comunicare școlare și	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Mesajului oral receptat. Mesaje orale, mesaje cu text și imagine și mesaje media. Vorbitorul (emițătorul) și ascultătorul (receptorul). Mesajul și contextul comunicării. Tipuri de mesaje orale: anunțul, relatarea, explicația. Ideile esențiale ale mesajului. Scopul comunicării și intenția autorului. Informația relevantă. Informația reală și opinia. Diversitatea surselor media. Credibilitatea, relevanța și utilizarea responsabilă a informației (6 ore) 2. Discursul oral. Structura discursului oral: introducere, cuprins, încheiere. Ideea esențială și detaliile relevante. Exprimarea mesajului în cuvinte proprii. Relația dintre subiect, scop și conținutul discursului. Punctul de vedere personal. Relația dintre opinie, argument, exemplu și concluzie. Argumente	Elevul/ eleva: ➤ apreciază credibilitatea și relevanța informațiilor dintr-un mesaj oral sau media, în raport cu scopul comunicării; ➤ extrage informațiile relevante dintr-un mesaj oral sau audio-video, pentru rezolvarea unei sarcini de comunicare;

comunitare, cu argumente și exemple potrivite, *manifestând claritate și responsabilitate*.

2.3. Integrarea în dialoguri, schimburi de opinii și forme simple de dezbatere, adaptând comunicarea la interlocutor, scop și situație, *manifestând respect și responsabilitate*.

bazate pe experiențe și informații relevante. Elemente paraverbale: dicția, tonul, ritmul, volumul, intonația și pauza. Elemente nonverbale: poziția corpului, gesturile, mimica și contactul vizual. Concordanța dintre mesajul verbal și cel nonverbal (8 ore)

3. Dialogul și dezbateră. Scopul și tema discuției. Reguli ale dialogului și ale dezbaterii. Relația dintre opinie, argument și contraargument simplu. Acordul și dezacordul argumentat. Situații uzuale de comunicare: solicitarea, informarea, exprimarea opiniei. Adaptarea mesajului la interlocutor și la contextul comunicării. Drepturi și responsabilități în comunicare. Formule de adresare potrivite contextului. Empatie și respect față de interlocutor. Comportament responsabil în comunicarea directă și în interacțiunile din mediul digital (6 ore)

Corelări interdisciplinare: Vocea copiilor pentru comunitate.

Mesajele media sub lupă: educația tehnologică, educația plastică, eu și societatea, științe etc.

Contexte de învățare raportate la noile educații: receptarea și aprecierea mesajelor orale, vizuale și media, prin mesaje orale, texte cu imagine, știri, anunțuri și mesaje de interes public; comunicare media și consum responsabil, prin reclame, mesaje de promovare și anunțuri adresate copiilor; dialog, argumentare și dezbatere ghidată, prin schimburi de opinii, prezentări orale și teme ale vieții clasei, școlii și comunității.

Temă cross-curriculară: *Cum pot să-mi susțin părerea cu argumente și să recunosc când un mesaj media încearcă să mă influențeze?*

Proiect interdisciplinar: *Vorbim, argumentăm și convingem.* (prezentare orală argumentată și un afiș despre o temă de interes) (3 ore)

- refuză să preia și să transmită informații a căror sursă nu o poate verifica;
- argumentează un punct de vedere prin argumente și exemple potrivite temei și situației de comunicare;
- expune un discurs oral, corelând elementele paraverbale cu cele nonverbale;
- își menține punctul de vedere pe baza argumentelor, revizuindu-l atunci când primește un argument mai puternic;
- compară opinia proprie cu opiniile diferite exprimate în dialog, evidențiind punctele de acord și de dezacord;
- intervine în dialoguri și în forme simple de dezbatere, adaptând mesajul la interlocutor, la scop și la situație;
- tratează cu respect opiniile diferite de ale sale, în dialoguri, dezbateri și interacțiuni digitale.

CS 3: Lectura și explorarea textelor literare și nonliterare prin strategii de bază, demonstrând înțelegere și interes

Valori dominante: responsabilitate, respect, autonomie, integritate, curiozitate

Lectura – interpretare, documentare și dezvoltare personală – 81 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
3.1. Citirea fluentă, conștientă și expresivă a textelor literare, nonliterare și multimodale, în contexte variate de învățare, comunicare și documentare, manifestând autonomie și interes pentru lectură. 3.2. Înțelegerea, analizarea și interpretarea textului prin identificarea ideilor principale și secundare, aplicarea strategiilor de lectură, formularea concluziilor și utilizarea informațiilor din text, în activități de lectură, analiză și învățare independentă, manifestând rigoare și autonomie. 3.3. Analizarea textelor literare, nonliterare și multimodale prin identificarea structurii, ideilor, valorilor și a	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Strategii de lectură. Citirea fluentă, conștientă și expresivă. Texte literare, nonliterare și multimodale. Fluența, expresivitatea, ritmul, accentul și intonația citirii. Strategii de lectură în funcție de scopul ei (informare, învățare, dezvoltare personală). Informații explicite și implicite. Idei principale și idei secundare. Planul de idei. Rezumatul autonom al textului. Concluzii bazate pe text (16 ore) 2. Textul interpretat. Tema textului. Întâmplările prezentate și ordinea lor. Ideea principală și ideile textului. Timpul și spațiul acțiunii. Vocabularul și expresivitatea textului. Expresii artistice: epitetul, comparația și personificarea (în contexte accesibile). Relația dintre titlu, text, imagine și elementele grafice. Asemănări și deosebiri între idei și valori. Argumente bazate pe text (18 ore) 3. Personaje, acțiuni și semnificații. Personaje principale și secundare. Relații dintre personaje. Acțiuni și conflicte. Comportamente și valori. Asemănări și deosebiri între personaje și întâmplări. Personaje preferate și motivele alegerii (15 ore) 4. Tipuri de texte. Texte pentru informare, reflecție și documentare. Basme. Legende. Fabule. Povestiri. Poezii. Pastelul. Snoave. Anecdote. Articole informative despre cultură, natură și societate. Interviu. Prezentări de carte. Texte literare, nonliterare și multimodale (14 ore)	Elevul/ eleva: ➤ citește fluent, conștient și expresiv texte literare, nonliterare și multimodale; ➤ adaptează lectura la scopul, conținutul și tipul textului; ➤ manifestă autonomie și interes pentru lectură în contexte individuale și de grup; ➤ identifică ideile principale și secundare din texte; ➤ realizează planul de idei și rezumatul textului; ➤ formulează concluzii și valorifică informațiile din text în contexte de învățare și comunicare; ➤ identifică asemănări și deosebiri între texte literare,

elementelor specifice tipurilor de texte studiate, în activități de lectură, explorare și comparare, manifestând gândire critică și reflexivă. 3.4. Exprimarea și argumentarea opiniilor despre textele citite prin explicarea și interpretarea informațiilor și a mesajului acestora, în contexte de dialog, reflecție, dezbateri și prezentare orală, manifestând coerență, respect și încredere în exprimare. 3.5. Utilizarea autonomă a resurselor de lectură și documentare prin selectarea și valorificarea responsabilă a surselor tipărite și digitale, în activități individuale și de grup, manifestând autonomie și responsabilitate. 3.6. Valorificarea experiențelor de lectură prin alegerea autonomă a textelor și utilizarea acestora în contexte de învățare, comunicare și dezvoltare personală, manifestând interes, spirit critic și responsabilitate.	5. Cartea, biblioteca și documentarea. Cărți și colecții pentru copii. Autori și ilustratori. Surse tipărite și digitale de informare. Surse credibile de informare. Biblioteca publică și biblioteca digitală. Enciclopedii și dicționare pentru documentare (5 ore) 6. Dezvoltare personală. Lectura pentru cunoaștere, reflecție și dezvoltare personală. Lecturi despre cultură, patrimoniu și societate. Cărți și autori preferați. Experiențe de lectură. Valori culturale și civice. Lectura în viața de zi cu zi (6 ore) Corelări interdisciplinare: Lectura și lumea de azi. Comunitatea și valorile ei. Natura prin lectură și cercetare: educația tehnologică, științe, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: educație digitală, prin lectura și documentarea pe baza unor texte literare, nonliterare și multimodale; educație pentru media, prin lectura și identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre unele articole informative; educație interculturală, prin lectura și identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre unele texte despre comunități, tradiții, patrimoniu cultural și diversitate; cetățenie democratică și stare de bine, prin lectura unor texte despre drepturi, responsabilități, cooperare și implicare în viața comunității; educație pentru dezvoltare durabilă, prin lectura, identificarea asemănărilor și deosebirilor și interpretarea unor texte despre natură, mediu și utilizarea responsabilă a resurselor. Temă cross-curriculară: <i>Cum mă ajută lectura să înțeleg și să folosesc informațiile, să argumentez opinii și să iau decizii responsabile?</i> Proiect interdisciplinar: (3 ore) <i>Lectura care informează și inspiră.</i> (Portofoliu tematic sau prezentare în care elevii valorifică informații selectate din texte literare, nonliterare și multimodale, utilizând surse tipărite și digitale și formulând concluzii argumentate) A. Lectura recomandată: Texte literare:	nonliterare și multimodale, în funcție de structură, mesaj, valori și elementele specifice acestora; ➤ identifică relații între personaje, întâmplări, mesaje și valori; ➤ interpretează mesajele și valorile textelor prin raportare la experiențe personale și contexte de viață; ➤ exprimă opinii despre textele citite; ➤ susține puncte de vedere prin informații și exemple din text; ➤ interpretează mesajele textelor în raport cu experiențe personale și situații de viață; ➤ utilizează surse tipărite și digitale pentru lectură și documentare; ➤ identifică și selectează informații din surse credibile; ➤ valorifică resurse de lectură și documentare în activități
--	---	--

	Literatură română: G. Vieru. <i>În limba ta, Mâinile mamei</i>; V. Romanciuc. <i>Moldova</i>; S. Vangheli. <i>Buchiile lui Ion Creangă</i> (fragment); I. Creangă. <i>La cireșe</i> (fragment din <i>Amintiri din copilărie</i>); M. Eminescu. <i>Povestea codrului</i> (fragment poetic); Ana Blandiana. <i>Cine poate ști</i>; A. Busuioc. <i>Marele rățoi Max</i> (lectură integrală); I. Druță. <i>Povestea furnicii</i> (lectură integrală); A. Donici. <i>Lupul și cucul</i>. Folclor românesc: <i>Legenda Mărțișorului</i> (legendă populară românească, variantă adaptată). Literatură universală: H. C. Andersen. <i>Privighetoarea</i> (fragment, în traducerea și ediția selectate). <u>Texte nonliterare, funcționale și multimodale</u>: articol enciclopedic despre patrimoniul cultural al Republicii Moldova; text biografic despre un scriitor român; text informativ multimodal despre etapele realizării unei cărți; text științific accesibil despre fabricarea, utilizarea și reciclarea hârtiei; recomandare argumentată de carte; regulament simplu al unei dezbateri ghidate. B. Lectura suplimentară: <u>Texte literare pentru lectură ghidată sau liberă:</u> Literatură română: Elena Farago. <i>Gândăcelul</i>; D. Matcovschi. <i>Stejarul</i>; A. Suceveanu. <i>Tricolorul</i>; M. Sadoveanu. <i>Dumbrava minunată</i> (fragment selectat). Literatură universală: R. Dahl. <i>Charlie și fabrica de ciocolată</i> (fragment); E. B. White. <i>Pânza Charlottei</i> (fragment). <u>Texte nonliterare, funcționale și multimodale</u>: jurnal de lectură tipărit sau digital; infografic privind argumentarea alegerii unei cărți; hartă tematică a lecturilor personale; cronologie ilustrată despre evoluția cărții; prezentare ilustrată sau multimedia despre patrimoniul cultural local, cu indicarea surselor; interviu cu un bibliotecar despre alegerea unei cărți și verificarea credibilității unei surse. C. Texte pentru memorare: 6–8 texte scurte sau fragmente poetice selectate din corpusul recomandat: poezii integrale ori fragmente poetice, 2–4 strofe din	individuale și de grup; ➤ alege autonom texte potrivite intereselor și scopului lecturii; ➤ participă la activități și proiecte de promovare a lecturii; ➤ valorifică experiențele de lectură în contexte de învățare, comunicare și viață.
--	---	--

	fabule, replici sau dialoguri scurte. Nu se recomandă memorarea unor fragmente ample de proză. Notă: Învățătorul/învățătoarea poate reîncadra justificat textele recomandate dintr-o categorie în alta, în funcție de particularitățile clasei, complexitatea și volumul operei literare, accesibilitatea acesteia și rezultatele învățării urmărite, cu respectarea categoriei de vârstă, a valorilor etice promovate de text și a obiectivelor de formare a profilului absolventului. Notă: Specii literare în calitate de text-suport (fără a preciza definiția și trăsăturile de specie): <i>proverbe și zicători, frământări de limbă, ghicitori, mitul, legenda, basmul, povestea, snoava, schița, fabula, povestirea</i>.	
--	---	--

CS 4: Producerea textelor scrise de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând claritate și adecvare la situație

Valori dominante: responsabilitate față de mesajul scris, respect față de destinatar, autonomie ghidată în redactare, cooperare și grijă pentru calitatea textului scris

Texte scrise structurate pentru comunicare, informare și exprimare personală – 23 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
4.1. Redactarea unor texte coerente și structurate, prin organizarea ideilor în succesiune logică, respectarea structurii de bază și adecvarea la situația de comunicare, manifestând claritate și responsabilitate. 4.2. Redactarea unor texte narrative, descriptive, informative	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Structura textului. Textul narativ, descriptiv, informativ și funcțional. Titlul potrivit textului propriu. Tema textului. Ideile principale și detaliile de susținere. Începutul, cuprinsul și încheierea. Alineatul. Succesiunea logică a ideilor (3 ore) 2. Textul propriu. Compunerea ca text propriu. Expunerea scrisă scurtă despre o întâmplare, o activitate sau un subiect cunoscut. Planul simplu propus sau alcătuit cu sprijin. Titlul sau tema propusă.	Elevul/ eleva: ➤ identifică tema, titlul și ideile de bază ale textului propriu, în funcție de scopul comunicării; ➤ redactează un text scurt cu început, cuprins, încheiere și alineate corespunzătoare;

și funcționale, precum și a unor expuneri scrise scurte, prin selectarea informațiilor relevante, exprimarea impresiilor, a emoțiilor și a opiniilor personale și susținerea opiniilor prin exemple sau explicații simple, manifestând responsabilitate și respect față de cititor. 4.3. Redactarea unor texte narrative, descriptive, informative și funcționale, precum și a unor expuneri scrise scurte, prin selectarea informațiilor relevante, exprimarea impresiilor, a emoțiilor și a opiniilor personale și susținerea opiniilor prin exemple sau explicații simple, manifestând responsabilitate și respect față de cititor. 4.4. Revizuirea textului propriu, cu sprijinul unor repere, prin completări, corectări, reformulări și reorganizări, cu responsabilitate față de calitatea și aspectul îngrijit al formei finale. 4.5. Crearea unor texte și produse multimodale simple, prin îmbinarea mesajului scris cu imagini și elemente grafice sau digitale, adaptate scopului comunicării și destinatarului,	Începutul ori sfârșitul propus. Ideile dezvoltate într-un text propriu coerent (3 ore) 3. Textul descriptiv. Compunerea descriptivă și textul după suport vizual. Descrierea unui loc, obiect, animal, personaj sau colț din natură. Textul după un șir de ilustrații, bandă desenată sau imagine-suport. Întrebările de sprijin. Detaliile relevante (3 ore) 4. Perspectiva personală. Informațiile relevante despre un subiect cunoscut. Impresiile, emoțiile și opiniile personale într-un text propriu. Exemplele și explicațiile simple pentru motivarea opiniei (2 ore) 5. Textul nonliterar. Mesajul scris și textele funcționale din viața școlară și cotidiană. Autorul, destinatarul, scopul și contextul mesajului. Conținutul potrivit situației de comunicare. Formulele de adresare, solicitare, mulțumire și încheiere. Scrisoarea personală. Invitația. Anunțul. Cartea poștală. Pagina de jurnal. Programul unei activități. Regula de joc. Instrucțiunea simplă și textul informativ scurt (3 ore) 6. Calitatea textului. Forme de exersare, revizuire și prezentare a textului scris. Copierea selectivă, transcrierea, dictarea și autodictarea. Textul propriu verificat pe baza unor repere. Procedee de completare, reformulare și reorganizare a ideilor. Forma finală a textului. Aranjarea îngrijită în pagină (3 ore) 7. Textul multimodal. Textul în relație cu imaginea și elementele grafice. Afișul sau posterul informativ și pliantul simplu. Produsul digital ghidat cu text și imagine, adaptat scopului și destinatarului (3 ore) Corelări interdisciplinare: Texte funcționale pentru comunicarea în clasă și la școală. Texte informative și multimodale despre sănătate, siguranță și mediu: educația digitală, educația plastică, eu și societatea etc.	➤ respectă succesiunea logică a ideilor și particularitățile situației de comunicare; ➤ selectează informații și detalii relevante pentru tema și tipul textului; ➤ redactează un text narativ, descriptiv, informativ ori funcțional sau o expunere scrisă scurtă; ➤ exprimă impresii, emoții și opinii personale prin exemple sau explicații simple, cu respect față de cititor; ➤ alege reperele potrivite pentru organizarea unui text propriu; ➤ utilizează planul simplu, întrebările de sprijin, imaginile sau instrumentele digitale în redactarea textului; ➤ manifestă autonomie în realizarea sarcinilor de scriere; ➤ identifică aspectele textului propriu care necesită completare, corectare sau reorganizare; ➤ revizuieste textul propriu prin completări, corectări, reformulări și reorganizări; ➤ demonstrează responsabilitate prin realizarea unei forme finale clare și îngrijite;
--	--	--

manifestând creativitate și simț estetic.	Contexte de învățare raportate la noile educații: redactarea unor texte și mesaje utile în viața școlară și cotidiană, utilizarea ghidată a unor informații din surse accesibile vârstei, redactarea unor reguli simple, instrucțiuni scrise, opinii motivate și mesaje de responsabilizare. Temă cross-curriculară: <i>Cum pot transforma o idee într-un mesaj scris clar, corect și util pentru ceilalți?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Lumea văzută, observată și descrisă.</i> (album cu descrieri scurte ale unor locuri, obiecte, animale, personaje sau colțuri din natură, însoțite de desene, imagini sau elemente grafice simple) (3 ore)	➤ asociază mesajul scris cu imagini și elemente grafice potrivite; ➤ creează un produs multimodal simplu, precum un afiș, un pliant sau un produs digital ghidat; ➤ manifestă creativitate și simț estetic în organizarea elementelor verbale și vizuale.
---	--	---

CS 5: Utilizarea corectă, clară și potrivită a limbii române în comunicarea orală, scrisă și digitală, în situații școlare și cotidiene, manifestând respect, politețe și responsabilitate față de interlocutor

Valori dominante: responsabilitate, respect față de limba română, politețe, autocontrol, claritate, corectitudine și grijă pentru exprimarea îngrijită

Aplicăm corect limba în comunicarea orală, scrisă și digitală – 81 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
5.1. Alegerea și justificarea formelor corecte de exprimare în contexte variate, manifestând precizie și responsabilitate lingvistică.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Norma limbii în exprimarea orală, scrisă și digitală. Norme ale limbii literare studiate. Forme recomandate în situații uzuale de comunicare. Raportul dintre formă, sens și context. Corectitudinea exprimării în enunțuri, texte scurte și mesaje digitale (6 ore)	Elevul/ eleva: ➤ distinge formele corecte de exprimare dintre variante uzuale și explică alegerea prin raportare la o regulă studiată, la sens sau la context;

5.2. Revizuirea ortografică și de punctuație a textelor scurte și a mesajelor digitale, manifestând grijă pentru acuratețea limbii.

5.3. Integrarea formelor gramaticale studiate în exprimarea orală și scrisă, manifestând corectitudine și atenție lingvistică.

5.4. Analizarea structurii propoziției și a elementelor care îi întregesc sensul, manifestând grijă pentru claritatea exprimării.

5.5. Adecvarea cuvintelor la sens și context, în situații variate de comunicare, manifestând interes pentru exprimarea clară și precisă.

2. Norme fonetice și ortografice aplicate. Forma orală și forma scrisă a cuvintelor din vocabularul uzual. Dicționarul ca sursă de verificare a sensului și a formei cuvintelor. Reguli studiate de despărțire a cuvintelor la capăt de rând (4 ore)

3. Sensuri și relații lexicale în contexte variate. Sinonime. Antonime. Omonime. Sens propriu și sens figurat în contexte accesibile. Familii de cuvinte. Câmpuri lexicale tematice. Expresii uzuale și nuanțe de sens. Raportul dintre cuvânt, sens, scop și context (10 ore)

4. Părți de vorbire. Substantivul. Substantive comune și substantive proprii. Genul și numărul substantivului. **Adjectivul.** Acordul adjectivului cu substantivul. Poziția adjectivului față de substantiv. **Verbul.** Timpurile verbului: prezent, trecut, viitor. Persoana și numărul verbului. **Adverbul** – identificare intuitivă prin indicarea locului, timpului sau modului. **Pronumele personal:** forme și rol în enunț. Pronumele personale de politețe. **Numeralul:** numere și ordine. Forme gramaticale corecte în comunicarea orală și scrisă (18 ore)

5. Propoziția și părțile de propoziție. Cuvântul ca parte de propoziție. Predicatul. Subiectul. Acordul predicatului cu subiectul. Părți principale de propoziție. Atributul și complementul ca părți secundare de propoziție - întrebări simple pentru identificare (cu folosirea terminologiei). Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată. Transformarea propozițiilor simple în propoziții dezvoltate. Propoziții clare, corecte și bine structurate (12 ore)

6. Scrierea corectă a cuvintelor în contexte variate. Ortogramele *într-un, într-o, dintr-un, dintr-o, n-au, n-ați* în contexte variate. Litera mare în substantive proprii, titluri de opere, denumiri de instituții, sărbători și evenimente. Ortografia cuvintelor din vocabularul uzual. Reguli de scriere cu cratimă: consolidare și extindere. Norme privind scrierea cu diacritice în texte scurte și mesaje digitale (12 ore)

7. Punctuația în propoziție și în text. Semnele de punctuație la sfârșitul propoziției și raportul lor cu scopul comunicării. Virgula în enumerări și în adresare. Două puncte înaintea unei enumerări sau

- integrează forme corecte de exprimare în enunțuri, texte scurte și mesaje digitale;
- manifestă responsabilitate lingvistică prin verificarea formelor incerte și receptivitate față de sugestiile de corectare;
- identifică, în texte scurte și mesaje digitale, situațiile care necesită respectarea normelor ortografice și de punctuație studiate;
- revizuieste și corectează ortografia și punctuația propriilor texte, cu ajutorul reperelor oferite, al dicționarului sau al instrumentelor digitale adecvate;
- manifestă autocontrol și grijă pentru acuratețea formei finale a textului;
- recunoaște formele gramaticale studiate și explică rolul lor în construirea sensului enunțului;
- integrează forme gramaticale corecte în enunțuri și texte proprii, orale și scrise;
- manifestă atenție și perseverență în adaptarea formelor gramaticale la cerințele enunțului;

replici. Ghilimelele în citate scurte. Linia de dialog. Punctele de suspensie. Punctuația în texte scurte și mesaje digitale (12 ore)

8. Norme grafice și aspect îngrijit al textului scris. Scris lizibil, cursiv și ordonat: litere uniforme, spațiere corectă între cuvinte și rânduri, alineate clare, titlu, text și margini în pagină. Particularități grafice ale textelor scurte și ale mesajelor digitale. Aspect îngrijit al lucrărilor scrise: copiere, transcriere, dictare, texte scurte (6 ore)

Corelări interdisciplinare: Limba corectă în texte despre economie și consum. Exprimarea corectă despre patrimoniul cultural și natural: educația tehnologică, educația plastică, eu și societatea etc.

Contexte de învățare raportate la noile educații: prezentarea unor reclame, anunțuri, instrucțiuni și etichete accesibile vârstei; prin texte scurte și mesaje digitale, cu scriere corectă, diacritice, punctuație, acord gramatical, forme corecte ale cuvintelor și revizuirea mesajului înainte de publicare sau transmitere; prin enunțuri și texte scurte despre viața clasei, școlii și comunității, cu sensuri proprii și figurate ale cuvintelor, propoziții clare și corecte, atribut și complement, exprimare precisă și responsabilă.

Temă cross-curriculară: *Cum pot vorbi și scrie corect și responsabil, și în viața de zi cu zi, și în lumea digitală?*

- identifică părțile principale și secundare ale propoziției și explică relațiile simple dintre acestea;
- construiește și reorganizează propoziții simple și dezvoltate, clare, corecte și coerente;
- manifestă grijă pentru ordinea, claritatea și completitudinea propozițiilor formulate;
- explică sensul contextual al cuvintelor și diferențele simple dintre variante lexicale apropiate;
- selectează și integrează cuvinte adecvate sensului, scopului și contextului în comunicarea orală, scrisă și digitală;
- demonstrează interes pentru exprimarea clară, precisă și respectuoasă față de interlocutor.

Finalități

La sfârșitul clasei a IV-a, elevul/ eleva:

1. Argumentează importanța limbii române pentru exprimarea identității personale și culturale în contexte familiale, școlare și comunitare, manifestând respect față de limba română.
2. Apreciază comportamente și situații din contexte culturale diverse, raportându-le la valori personale, comunitare și general-umane, manifestând responsabilitate și respect față de ceilalți.
3. Valorifică patrimoniul cultural, tradițiile și valorile identitare prin produse și activități de învățare, manifestând deschidere față de diversitatea lingvistică și culturală.
4. Evaluează mesaje orale, multimodale și media simple, identificând scopul, informațiile esențiale și perspectiva comunicativă a acestora.
5. Participă activ la dialoguri și schimburi de opinii, adaptând comunicarea la interlocutor, scop și situație, manifestând respect și deschidere.
6. Susține puncte de vedere în situații școlare și comunitare prin argumente și exemple relevante, exprimându-se clar și coerent.
7. Citește fluent, conștient și expresiv texte literare, nonliterare și multimodale, adaptând lectura la scopul și tipul textului.
8. Interpretează texte citite prin identificarea ideilor principale și secundare, organizarea informațiilor, formularea concluziilor și valorificarea mesajului acestora.
9. Analizează texte literare, nonliterare și multimodale, evidențiind elemente specifice, mesaje și valori culturale.
10. Exprimă și argumentează opinii despre textele citite, utilizând informații și exemple relevante pentru susținerea propriilor puncte de vedere.
11. Utilizează resurse de lectură și documentare tipărite și digitale, selectând informații relevante și credibile pentru contexte de învățare.

12. Redactează texte narative, descriptive, informative și funcționale, organizând conținutul pe baza unui plan și respectând particularitățile tipului de text.
13. Elaborează texte și produse multimodale simple, revizuiind conținutul și combinând elemente verbale și vizuale, manifestând autonomie și creativitate.
14. Aplică norme de corectitudine în exprimarea orală, scrisă și digitală, respectând pronunția, ortografia, punctuația și structura gramaticală a limbii române.
15. Utilizează vocabularul adecvat contextului, valorificând sensurile cuvintelor pentru exprimare clară, precisă și expresivă.

ÎNVĂȚĂMÂNT GIMNAZIAL

CLASA A V-A

CS 1: Afirmarea identității lingvistice și culturale în context național, manifestând patriotism și toleranță față de diversitatea culturală

Valori dominante: patriotism, respect, toleranță, empatie, responsabilitate

Limba română și identitatea mea – 12 ore + 2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
1.1. Explicarea rolului limbii române ca limbă maternă, în contexte familiale și educaționale, manifestând respect;	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative/contextuale: 1. Identitate personală și apartenență. Limba română, limbă maternă. Repere ale identității mele: limba, familia, locul de baștină și experiențele personale (4 ore)	Elevul/ eleva: ➤ explică rolul limbii române în exprimarea identității personale și în păstrarea legăturii cu familia și comunitatea;

1.2. Definirea valorilor personale și familiale, în contexte cotidiene, demonstrând interes și curiozitate; 1.3. Prezentarea elementelor de cultură locală, în contexte educaționale, dând dovadă de responsabilitate și empatie.	2. Valori personale și familiale. Valori personale formate în familie, la școală și în comunitate (2 ore) 3. Cultură locală și patrimoniu comunitar. Tradiții și obiceiuri din familie și comunitate. Locuri și oameni din comunitatea mea (6 ore) Corelări interdisciplinare: Sărbători, obiceiuri și tradiții din familia mea – album digital, postere digitale: educația muzicală, istoria românilor și universală, educație tehnologică și TIC, arte. Locuri și simboluri ale comunității mele: istoria românilor și universală, educație tehnologică și TIC, arte, eu și societatea. Contexte de învățare raportate la noile educații: participarea la evenimente și activități comunitare pentru dezvoltarea responsabilității și a spiritului civic; discuții și reflecții asupra limbii române, familiei și valorilor personale în contexte de educație pentru valori și identitate culturală; explorarea tradițiilor, sărbătorilor și obiceiurilor locale în contexte de educație interculturală și cetățenie democratică; realizarea unor produse digitale simple (album digital, colaj, afiș, hartă culturală) în contexte de educație media și dezvoltare a competențelor digitale; valorificarea patrimoniului local în contexte de educație pentru patrimoniu și dezvoltare durabilă. Temă cross-curriculară: <i>Pot fi eu însumi/însămi fără limba, familia și cultura mea?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Harta culturală a satului/orașului meu</i> (hartă digitală sau pe suport de hârtie) (2 ore)	➤ formulează mesaje orale sau scrise despre limba română ca reper al identității personale; ➤ identifică valori personale și familiale în situații cotidiene, pe baza experiențelor proprii, textelor și imaginilor; ➤ asociază valori personale și familiale cu exemple concrete de comportament în familie, școală și grupul de prieteni; ➤ prezintă (2-4) valori personale și familiale, explicând semnificația acestora prin exemple concrete din experiența proprie; ➤ recunoaște elemente de cultură locală în texte, imagini, obiecte, povestiri, cântece, și tradiții; ➤ descrie locuri, oameni, tradiții și obiceiuri locale care definesc comunitatea sa; ➤ valorifică elemente ale culturii locale prin prezentări orale, produse scrise sau digitale, explicând semnificația acestora pentru comunitate.
---	---	--

CS 2: Participarea la interacțiuni verbale diverse în contexte școlare și de viață, dând dovadă de spirit civic și atitudine proactivă

Valori dominante: respect față de alții, toleranță, responsabilitate și spirit civic

Ascultăm, dialogăm și construim sens împreună – 16 ore + 2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
2.1. Identificarea informațiilor esențiale din mesaje orale variate, în contexte școlare și cotidiene, manifestând atenție și receptivitate; 2.2. Prezentarea orală a unor informații și experiențe simple, în contexte școlare și cotidiene, dând dovadă de implicare și responsabilitate; 2.3. Participarea la dialoguri și activități verbale comune, în contexte școlare și cotidiene, adoptând un comportament deschis și respectuos.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Comunicarea orală. Elemente ale situației de comunicare: emițător, receptor, mesaj și context. Tipuri de mesaje orale: anunțuri, relatări despre întâmplări și explicații scurte. Tema, ideea principală și informațiile esențiale în mesaje orale simple (6 ore) 2. Prezentarea orală. Elemente paraverbale ale comunicării: dicție, intonație, ritm și tonalitate. Prezentări orale scurte despre experiențe personale, lecturi, activități școlare sau interese (4 ore) 3. Interacțiunea verbală. Dialogul. Reguli elementare ale dialogului. Situații de ascultare activă: instrucțiuni, conversații, explicații. Întrebări de clarificare în situații reale de comunicare. Situații uzuale de comunicare: solicitare, informare, recomandare, exprimare a opiniei (6 ore) Corelări interdisciplinare: comunicarea respectuoasă în familie, la școală și în comunitate; elementele comunicării orale, ascultarea activă, întrebările de clarificare, formulele de politețe și actele de limbaj uzuale: limba străină; eu și societatea; arte. Contexte de învățare raportate la noile educații: context familial și socioemoțional de exprimare clară a nevoilor, emoțiilor și solicitărilor de ajutor, context școlar de ascultare activă, clarificare a mesajelor și respectare a regulilor dialogului; context cotidian și comunitar de informare, relatare și recomandare; context media și digital de receptare atentă a anunțurilor, instrucțiunilor și mesajelor audio-video scurte.	Elevul/eleva: ➤ identifică elementele comunicării orale: emițătorul, receptorul, mesajul și contextul – în mesaje orale simple din viața școlară și cotidiană; ➤ identifică tema, ideea principală și informațiile esențiale din anunțuri, relatări de întâmplări, instrucțiuni și explicații scurte, manifestând atenție în ascultare; ➤ explică sensul global al unui mesaj oral audiat, raportând informațiile receptate la contextul comunicării și la experiențe familiare; ➤ selectează informațiile relevante dintr-un mesaj oral sau audio-video scurt, pentru a răspunde adecvat la întrebări de clarificare, în contexte școlare și cotidiene; ➤ formulează întrebări simple de clarificare privind mesajul oral receptat, pentru a demonstra ascultare activă, receptivitate și interes față de interlocutor; ➤ identifică informațiile necesare pentru realizarea unei prezentări orale scurte despre experiențe personale, lecturi, activități școlare sau interese proprii; ➤ organizează informațiile într-o succesiune logică, respectând structura simplă a unei prezentări orale: introducere, conținut și încheiere;

	Temă cross-curriculară: Cum pot formula o solicitare de ajutor ca să primesc explicațiile de care am nevoie? Proiect interdisciplinar: Vocea clasei mele (prezentări scurte despre reguli de conviețuire) (2 ore)	➤ prezintă oral informații și experiențe simple, utilizând pronunțare clară, intonație adecvată, ritm potrivit și exprimare coerentă; ➤ adaptează mesajul oral la situația de comunicare, la tema propusă și la publicul format din colegi, dând dovadă de implicare și responsabilitate; ➤ recunoaște regulile elementare ale dialogului: ascultarea interlocutorului, respectarea rândului la vorbire, formularea clară a răspunsurilor și utilizarea unui limbaj politicos; ➤ explică rolul ascultării active, al întrebărilor de clarificare și al formulelor de politețe în menținerea unei comunicări respectuoase; ➤ utilizează acte de limbaj specifice comunicării cotidiene – <i>a întreba, a solicita, a informa, a recomanda, a exprima o opinie</i> – în dialoguri și jocuri de rol inspirate din situații reale; ➤ formulează idei clare și răspunde relevant la mesajele interlocutorilor, în contextul unei comunicări dialogate; ➤ manifestă comportamentele comunicative respectuoase în activități de cooperare și schimb de opinii, manifestând deschidere față de interlocutori și responsabilitate în comunicare.
--	---	---

CS3: Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare, demonstrând spirit de observație și gust estetic

Valori dominante: responsabilitate, empatie, solidaritate, prietenie

Texte, cuvinte și imaginație - 52 ore + 3 (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
3.1. Confirmarea înțelegerii textului prin răspunsuri la întrebări, în contexte de lectură ghidată, manifestând atenție și coerență în receptare. 3.2. Identificarea componentelor de structură ale textelor literare și nonliterare, în contexte de analiză dirijată, demonstrând spirit de observație. 3.3. Formularea ghidată a ideii textului literar, în contexte didactice, vădind înțelegere și claritate în exprimare. 3.4. Recunoașterea figurilor de stil în texte literare, în limitele unităților de conținut studiate, cu sensibilitate față de expresivitatea limbajului.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative/contextuale: 1. Cartea, obiect cultural. Structura cărții: coperti, cotor, pagină de titlu (2 ore) 2. Text literar. Particularități ale textului literar. Repere de orientare în text: titlul, autorul, alineatul. Structura operei narative. Momentele subiectului. Modurile de expunere: narațiunea și dialogul. Tema textului. Ideea principală. Reperele de timp și spațiu (30 ore) 3. Personajul literar. Identificarea trăsăturilor fizice și morale pe baza faptelor, a cuvintelor și a comportamentului personajului. Personaje pozitive și personaje negative în povești (12 ore) 4. Figuri de stil. Epitetul. Comparația. Personificarea (6 ore) 5. Textul nonliterar. Trăsăturile textului nonliterar. Orarul (2 ore) Corelări interdisciplinare: Muzeul personajului (virtuos, onest, curajos etc.): istoria, eu și societatea, educația plastică etc.). „Ghidul micii biblioteci”: arte, istorie, geografie, limbi străine etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: lectură ghidată a textelor literare și nonliterare, în clasă sau acasă; recomandarea și prezentarea, în familie sau în fața colegilor, a unei cărți/povești citite; jocuri de rol pe baza unor personaje din texte citite, în activități de grup sau în familie; vizionarea unor ecranizări sau clipuri video pe baza textelor studiate, cu discuții despre asemănări/diferențe; asocierea faptelor personajelor cu valori morale (cinste, bunătate, curaj), prin exemple din viața de zi cu zi; caracterizarea sumară a unui personaj preferat, prin desen, colaj sau scurtă prezentare digitală. Temă cross-curriculară: <i>Ce învățăm din lectură despre noi și despre lume?</i>	Elevul/eleva: ➤ identifică și numește elementele de structură ale cărții (coperti, cotor, pagină de titlu), indicând funcția fiecăruia; ➤ localizează informații de bază despre o carte (autorul, titlul, editura) folosind pagina de titlu; ➤ răspunde coerent la întrebări pe baza textului citit (Cine? Ce? Unde? Când? De ce?); ➤ identifică informațiile explicite dintr-un text citit sau ascultat; ➤ recunoaște valorile pe care le promovează textul (ex: bunătate, curaj, cinste); ➤ formulează într-un enunț propriu ideea centrală sau mesajul textului literar; ➤ identifică trăsăturile fizice și morale ale unui personaj, raportându-se la faptele, cuvintele și comportamentul acestuia din text; ➤ clasifică personajele dintr-o poveste în pozitive și negative, motivând clasificarea prin trimitere la cel puțin două acțiuni concrete;

3.5. Identificarea valorilor literar-artistice ale textului pe parcursul lecturii, în contexte de receptare dirijată, manifestând interes pentru frumos.

Proiect interdisciplinar: *Valori culturale în lumea poveștilor/a textului literar și a realității* (harta digitală/carte digitală) (3 ore)

➤ **Lecturi recomandate:**

Literatură română: Simona Antonescu. *Regina Maria și Marea Unire*; T. Arghezi. *Cartea cu jucării* (fragment); Ana Blandiana. *O stradă cu sentimente*; A. Blanche. *Laboratorul fericirii*; A. Busuioc. *Întâmplări cu Nătăfleț, Busuioc cel mare despre Busuioc cel mic*; I. L. Caragiale. *Vizită*; I. Creangă. *Amintiri din copilărie* (fragment); Nina Casian. *În Țara lui Mură-n Gură*; G. Coșbuc. *Cântec („A venit un lup din crâng”)*; B. Șt. Delavrancea. *Bunica, Bunicul*; A. Donici. *Două poloboace*; I. Druță. *Horodiște* (fragment); M. Eminescu. *Somnoroase păsărele*; P. Ispirescu. *Prâslea cel voinic și merele de aur*; Ionela Hadârcă. *Anunțuri hazlii pentru adulți și copii* (1-2 poezii); *Legende românești despre floră și faună* (1-2 texte); Ioana Pârvulescu. *Prietenul meu*; Andreea Răsuceanu. *Uimitoarea călătorie a spiridușului Scorțioară*; M. Sorescu. *Ochelarii*; I. Teodoreanu. *Ulița copilăriei* (fragment); G. Topârceanu. *Balada unui greier mic*; S. Vangheli. *Guguță și prietenii săi* (fragment); Gr. Vieru. *Toporul cu coadă de păun* (2-3 poezii); M. Vișniec. *Omul de zăpadă care voia să întâlnească soarele* etc.

Texte nonliterare, funcționale și multimodale: I. Comănescu. *Tetraevanghel într-un post de blog* (fragmente); *DEX* (articole lexicografice); *Dicționarul de sinonime*; *Dicționarul de antonime*; *DOOM3* (articole lexicografice); N. Djuvara, *De la Vlad Țepeș la Dracula vampirul* (fragmente); *O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri*; *Enciclopedia cunoașterii*; *Enciclopedia Larousse pentru copii*; Gemma Elwin Harris. *Întrebări mari de la cei mici...la care răspund niște oameni foarte importanți* (fragmente); L. I. Ilinca. *Lecturi geografice*; Adora Svitak. *Discurs în cadrul Conferințelor TED, 2010* (fragmente); *Interviu despre nașterea personajului Guguță și rolul imaginației* (cu Spiridon Vangheli) etc.

➤ **Lecturi suplimentare:**

- compară un personaj pozitiv cu unul negativ dintr-o poveste studiată, indicând trăsăturile care îi diferențiază;
- recunoaște epitetul, comparația și personificarea în fragmente din texte literare studiate, subliniindu-le și numindu-le corect;
- explică, în cuvinte proprii, imaginea sau emoția creată de o figură de stil identificată, raportându-se la contextul din text;
- ilustrează fiecare figură de stil studiată printr-un exemplu propriu, construit după modelul din text;
- distinge un text nonliterar de unul literar, invocând cel puțin două trăsături specifice (limbaj obiectiv, scop informativ, absența ficțiunii);
- extrage din textul nonliterar dat cel puțin două trăsături specifice, explicând cum le recunoaște.

	Literatură română: Simona Antonescu. <i>Decebal și un solomonar misterios</i>; Ana Blandiana. <i>Face oricine ce vrea</i>; D. Coman. <i>Plictisitoarea vacanță de vară a fraților Rățoi</i>; Al. Mitru. <i>Legende Olimpului</i>; G. Naum. <i>Cartea cu Apolodor</i>; Ioana Pârvulescu. <i>Invizibilii</i>; C. Perța. <i>Anisia și uneltele fermecate</i>; C. Petrescu. <i>Fram, ursul polar</i>; C. Torsan. <i>Vrăjitorul dințos</i>; etc. Literatură universală: T.O. Bobe. <i>Darul lui Moș Crăciun</i>, R. Dahl. <i>Matilda</i>; <i>Marele uriaș prietenos</i> (fragment); R. J. Palacio. <i>Minunea</i>; G. Paulsen. <i>Toporișca</i>; Elif Shafak. <i>Fetița căreia nu-i plăcea numele său</i> (fragment); Johanna Spyri. <i>Heidi, fetița munților</i>; O. Wilde. <i>Prințul fericit</i> etc. Notă: Profesorul poate reîncadra justificat textele recomandate dintr-o categorie în alta, în funcție de particularitățile clasei, complexitatea și volumul operei literare, accesibilitatea acestora și rezultatele învățării urmărite, cu respectarea categoriei de vârstă, a valorilor etice promovate de text și a obiectivelor de formare a profilului absolventului. Notă: Texte-suport (fără a preciza definiția și trăsăturile de specie): <i>proverbe și zicători, frământări de limbă, ghicitori, legendă, basm, poveste, snoavă, schiță, fabulă, povestire, textul liric, textul dramatic.</i> ➤ Texte pentru memorare: 5-6 texte (integral sau fragmente).	
--	---	--

CS 4: Producerea textelor scrise de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând coerență discursivă și creativitate

Valori dominante: responsabilitate, respect

Textul scris – exprimarea ideilor personale — 16 ore + 2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
-----------------------	---------------------	-------------------------

4.1. Scrierea corectă și lizibilă a textelor, cu respectarea structurii de bază și a aspectului îngrijit, în contexte școlare și funcționale, manifestând responsabilitate și atenție la normă; 4.2. Aranjarea în pagină a textului elaborat, în contexte de redactare școlară și funcțională, prezentând rigoare, simț estetic și atenție. 4.3. Exprimarea în scris a informațiilor, opiniilor și impresiilor personale în texte simple, demonstrând coerență și claritate; 4.4. Redactarea mesajelor scurte în mediul digital (chat, SMS), în contexte de comunicare școlară, cu respect față de interlocutor.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative/contextuale: 1. Organizarea și producerea textului scris. Structura textului scris: introducere, cuprins, încheiere. Texte despre experiențe personale din viața cotidiană. Planul simplu de idei pentru texte literare, nonliterare și texte proprii. Rezumatul textului narativ. Mesaje scurte în mediul digital (chat sau SMS). (6 ore) 2. Scrierea reflexivă. Opinii și impresii personale exprimate în scris. Felicitarea și mesajul de felicitare cu o anumită ocazie. Scrisoarea adresată unei persoane apropiate sau unui personaj literar (3 ore) 3. Scrierea imaginativă. Textul narativ simplu. Dialogul. Dialogul din experiențe personale și situații de viață. (2 ore) 4. Scrierea funcțională. Informații organizate: notițele de lectură și de informare; orarul, lista, schema (3 ore) 5. Textul multimodal. Elemente de bază ale textului multimodal: combinarea textului și imaginii (poster digital) (2 ore) Corelări interdisciplinare: Rezumatul textului prin imagini/Rezumatul cărții preferate prin imagini: educația plastică, istoria românilor și universală, limbă străină, eu și societatea etc. Scrisoare urmașilor: EcoPlaneta: educația plastică, științe, geografia etc. Carte poștală cu o anumită ocazie: educația plastică, arte, educație tehnologică și TIC etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: redactarea unor texte despre sine, familie, colegi și experiențe personale în contexte de educație pentru valori și dezvoltare personală; exprimarea opiniilor și impresiilor despre lecturi, imagini și experiențe în contexte de educație media și dezvoltarea gândirii critice; realizarea unor mesaje, felicitări și scrisori pentru persoane apropiate, colegi sau personaje literare; organizarea informațiilor utile pentru activitatea școlară și personală prin notițe, liste, orare și scheme simple, inclusiv prin utilizarea instrumentelor digitale; elaborarea unor texte și produse multimodale pe teme despre mediu și comunitate.	Elevul/eleva: ➤ recunoaște elementele de bază ale structurii unui text (introducere, cuprins, încheiere); ➤ redactează texte proprii coerente, corecte și lizibile, respectând structura de bază și normele de redactare; ➤ elaborează planuri simple de idei pentru texte literare, nonliterare și texte proprii; ➤ rezumă texte narative în contexte de comunicare școlară; ➤ organizează informații în notițe, scheme, liste și orare, în funcție de scopul comunicării; ➤ organizează textul în pagină, utilizând aliniate, spațiere și alte elemente grafice adecvate; ➤ redactează un text narativ simplu pe baza unei experiențe personale, respectând succesiunea logică a întâmplărilor; ➤ redactează dialoguri inspirate din situații reale de comunicare, adaptând limbajul la context și interlocutor; ➤ exprimă în scris opinii și impresii personale despre lecturi, imagini și experiențe; ➤ redactează texte reflexive și funcționale (felicitare, scrisoare, mesaj digital scurt) adecvate situației de comunicare și destinatarului; ➤ adaptează mesajele scrise în funcție de interlocutor și de scopul comunicării;
--	--	---

4.5. Elaborarea unor texte multimodale simple, prin integrarea unor elemente verbale, vizuale și digitale, în funcție de scopul comunicării și de publicul vizat, manifestând interes și deschidere	Temă cross-curriculară: <i>Cum putem schimba lumea din jur prin texte și comunicare?</i> (mesaje/ texte cu tematică ecologică) Proiect interdisciplinar: <i>Descopăr lumea media și digitală</i> (hartă digitală sau colaj digital) (2 ore)	➤ redactează mesaje digitale clare, coerente și respectuoase în contexte școlare și sociale; ➤ recunoaște elementele verbale, vizuale și digitale utilizate în textele multimodale; ➤ selectează elemente verbale, vizuale și digitale adecvate scopului comunicării și publicului vizat; ➤ combină elemente verbale, vizuale și digitale în elaborarea unui text multimodal simplu.
--	---	---

CS 5: Utilizarea limbii ca normă de exprimare în comunicarea orală și scrisă, în situații școlare, sociale și culturale, demonstrând responsabilitate pentru propria exprimare

Valori dominante: responsabilitate, egalitate, respect pentru limba română

Gramatica funcțională – instrument pentru comunicare corectă și eficientă – 55 de ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
5.1. Aplicarea normelor de pronunțare și intonație în enunțuri orale simple, în situații școlare familiare, manifestând atenție pentru corectitudinea exprimării	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale. Conținuturi aplicative/contextuale: 1. Elemente de fonetică și ortografie: Alfabetul limbii române. Tipuri de sunete. Vocală. Semivocală. Consoană (actualizare). Silaba. Despărțirea în silabe. Accentul. Modificări în ortografia limbii române: DOOM3, 2021: accentul (6 ore). 2. Lexicologie: Câmpul lexical. Familia lexicală. Sinonime. Antonime. Dicționarul de sinonime. Dicționarul de antonime. Structura morfematică	Elevul/ eleva: ➤ identifică și explică rolul sunetelor limbii române, al silabei și al accentului în comunicarea orală; ➤ recunoaște relațiile semantice dintre cuvinte (sinonimie, antonimie) și structurile lexicale de bază (câmp lexical, familie lexicală);

5.2. Aplicarea normelor ortografice de bază în redactarea unor texte scurte, în contexte școlare ghidate, manifestând grijă pentru corectitudinea scrierii	a cuvântului: radical, desinență, prefix, sufix. Diminutivele. Abatere de la normă: cacofonia. (5 ore)	➤ identifică părțile de vorbire studiate și caracteristicile lor gramaticale în enunțuri și texte accesibile;
5.3. Utilizarea structurilor lexicale și gramaticale potrivite contextului de comunicare orală și scrisă, respectând normele de etică verbală.	3. Morfologie: Substantivul. Substantive animate și inanimate, concrete și abstracte, comune și proprii. Genul și numărul substantivului (actualizare). Articolul nehotărât și hotărât. Articolul posesiv (genitiv). Cazurile: nominativ, acuzativ, genitiv, dativ, vocativ. Declinarea substantivului. Acuzativul cu și fără prepoziții. Ortografia substantivului. Prepoziția. Utilizarea prepozițiilor în sintagme. Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul determinat. Ortografia adjectivului. Verbul. Mod, timp, persoană, număr. Modurile verbului: personale și nepersonale (privire generală). Modurile nepersonale: infinitivul, participiul. Modurile personale: indicativul și imperativul. Timpurile modului indicativ: prezent, trecut, viitor (actualizare). Aspectele timpului trecut. Imperfectul. Verbele auxiliare <i>a avea, a vrea</i>. Perfectul compus. Ortografia verbului. Pronumele. Pronumele personal. Pronumele personal de politețe. Declinarea pronumelui (forme accentuate și neaccentuate). Ortografia pronumelui. Numeralul. Numeralul cardinal. Numeralul ordinal. Ortografia numeralului. Interjecția. Interjecții onomatopice (36 de ore).	➤ explică rolul principalelor părți de propoziție și al normelor de punctuație în organizarea mesajului;
5.4. Aplicarea normelor lexicale și gramaticale ale limbii române în comunicarea orală și scrisă, prin evitarea greșelilor de exprimare.	4. Sintaxă: Propoziția, noțiuni generale. Părțile omogene ale propoziției. Funcțiile sintactice: subiect, predicat (predicat verbal), atribut, complement. Adresarea. Norme de punctuație la adresare (8 ore)	➤ utilizează corect sunetele limbii române în exprimarea orală, respectând pronunția și accentul cuvintelor uzuale;
	Corelări interdisciplinare: eu și societatea, științele, istoria românilor și universală etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: explorarea unor situații de comunicare orală și scrisă în situații din viața școlii, a familiei și a comunității; redactarea și revizuirea textelor funcționale și creative, utilizând conștient normele fonetice, ortografice, lexicale și gramaticale; participarea la dialoguri, dezbateri și jocuri de rol, respectând normele limbii literare și etica comunicării; utilizarea dicționarelor și a resurselor digitale; realizarea unor produse orale, scrise și multimodale, adaptate scopului și destinatarului	➤ folosește corect, în contexte simple, normele ortografice actuale (inclusiv modificările DOOM3); ➤ organizează vocabularul în câmpuri lexicale și familii de cuvinte pentru a-și îmbunătăți exprimarea; ➤ utilizează corect formele substantivului (gen, număr, caz, articulare) în enunțuri proprii; ➤ realizează acordul adjectivului cu substantivul în contexte de comunicare orală și scrisă; ➤ folosește forme verbale corecte (mod, timp, persoană) în enunțuri simple, orale și scrise; ➤ utilizează corect pronumele personale (inclusiv de politețe) și numeralul în contexte uzuale;

	comunicării; reflecția asupra propriei exprimări orale și scrise, prin autoevaluare, corectare și îmbunătățirea comunicării în contexte școlare și cotidiene. Temă cross-curriculară: <i>Cum construim mesaje corecte și ușor de înțeles?</i>	➤ integrează interjecții adecvate pentru exprimarea nuanțelor de sens și a emoțiilor; ➤ construiește enunțuri corecte din punct de vedere sintactic (subiect–predicat–atribut–complemente); ➤ reformulează structurile greșite din exprimarea cotidiană, evitând cacofoniile; ➤ aplică norme de punctuație de bază, inclusiv în adresare; ➤ analizează utilizarea unor forme lexicale și gramaticale în enunțuri simple, identificând exprimările corecte și incorecte; ➤ redactează mesaje scurte (descrieri, dialoguri simple), respectând normele limbii literare; ➤ revizuieste și corectează enunțuri și texte scurte proprii prin aplicarea normelor ortografice, gramaticale și de punctuație; ➤ apreciază corectitudinea exprimării orale și scrise în situații școlare familiare, argumentând simplu necesitatea respectării normelor limbii literare; ➤ manifestă grijă și responsabilitate pentru corectitudinea exprimării proprii în situații școlare.
--	--	---

Finalități

La sfârșitul clasei a V-a, elevul/ eleva:

1. Explică rolul limbii române ca limbă maternă prin raportare la valori personale și familiale în contexte cotidiene, cu interes și respect identitar.
2. Prezintă elemente de cultură locală (tradiții, obiceiuri) prin descrieri simple, manifestând interes pentru patrimoniu cultural.
3. Identifică tema, ideea principală și informațiile esențiale din mesaje orale simple, audiate în contexte școlare și cotidiene, pentru a înțelege sensul global al comunicării, cu atenție și receptivitate.
4. Prezintă oral informații și experiențe simple, prin enunțuri clare, formule adecvate de inițiere și încheiere a mesajului și o ordine logică elementară a ideilor, în contexte familiare de comunicare, demonstrând implicare și responsabilitate.
5. Participă la dialoguri și schimburi verbale simple, prin acte de limbaj specifice, în contexte școlare și cotidiene, pentru a coopera cu ceilalți, adoptând un comportament respectuos și cooperant.
6. Confirmă înțelegerea textului literar și nonliterar, prin răspunsuri la întrebări simple, în contexte de lectură ghidată, manifestând atenție și coerență în receptare.
7. Identifică elementele de structură ale textului literar și nonliterar, în contexte de analiză dirijată, pentru observarea organizării textului, vădind spirit de observație.
8. Recunoaște figuri de stil elementare, în texte literare studiate, în contexte didactice, pentru dezvoltarea sensibilității față de expresivitatea limbajului, manifestând interes estetic.
9. Descrie personajul literar, prin raportare la comportament și acțiuni, în contexte de lectură independentă, pentru înțelegerea rolului acestuia în text, cu interes și înțelegere.
10. Redactează texte scurte (narrative, descriptive și funcționale), în contexte școlare și familiale, pentru a comunica idei, experiențe și impresii personale, demonstrând corectitudine și respect față de normele de bază ale limbii.
11. Organizează texte în pagină în mod clar și îngrijit, în contexte de redactare școlară, pentru a asigura lizibilitatea și coerența mesajului, cu rigoare și simț estetic.
12. Utilizează forme simple de comunicare scrisă digitală și multimodală, pentru transmiterea de mesaje adecvate scopului și destinatarului, demonstrând deschidere și responsabilitate.
13. Utilizează corect normele de pronunțare, accentuare și ortografie în enunțuri orale și scrise, în contexte școlare și cotidiene, pentru realizarea unei comunicări clare și corecte, manifestând grijă și responsabilitate pentru exprimarea proprie.
14. Selectează și utilizează adecvat vocabularul și formele gramaticale studiate în redactarea unor texte scurte și dialoguri, în situații familiare de comunicare, pentru exprimarea coerentă a ideilor și emoțiilor, vădind interes pentru corectitudinea limbii.
15. Construieste enunțuri corecte din punct de vedere sintactic și aplică normele de punctuație de bază, în activități orale și scrise, pentru organizarea logică a mesajului, cu atenție și responsabilitate în comunicare.

CLASA A VI-A

CS 1: Afirmarea identității lingvistice și culturale în context național, manifestând patriotism și toleranță față de diversitatea culturală

Valori dominante: patriotism, respect, toleranță, responsabilitate

Limba română și identitate națională - 12 ore + 2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
1.1. Explicarea limbii române ca simbol identitar, în contexte educaționale și culturale, manifestând respect pentru patrimoniul cultural național; 1.2. Descrierea valorilor și simbolurilor naționale, în contexte educaționale, culturale și sociale, exprimând respect și patriotism; 1.3. Interpretarea unor elemente de cultură națională, în contexte de învățare culturală, evidențiind semnificații și valori ale neamului.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative/contextuale: 1. Identitate națională și apartenență. Limba română, glasul poporului nostru. Repere ale identității naționale: limba română, evenimente istorice și sărbători oficiale (4 ore) 2. Simboluri și valori naționale. Rolul și semnificația simbolurilor naționale în viața școlii și a societății (2 ore) 3. Patrimoniul cultural național. Patrimoniul material și imaterial. Tradiții, expresii orale și creații artistice, repere ale culturii naționale. Locuri și monumente ale patrimoniului cultural național (6 ore) Corelări interdisciplinare: Tradiții și expresii ale culturii naționale în diverse forme de comunicare (texte, imagini, muzică, materiale digitale): istoria românilor și universală, educație muzicală, eu și societatea, educație tehnologică și TIC, arte etc. Interviu cu membrii familiei despre sărbători și tradiții: istoria românilor și universală, educație tehnologică și TIC, eu și societatea. Contexte de învățare raportate la noile educații: activități dedicate sărbătorilor și valorilor naționale; lectura și discutarea unor texte despre simboluri, tradiții și patrimoniul; explorarea unor exemple de cultură națională din familie, școală și comunitate; interviuri cu	Elevul/ eleva: ➤ explică rolul limbii române ca simbol identitar și ca element al apartenenței la comunitatea națională; ➤ recunoaște repere ale identității naționale (limba română, evenimente istorice și sărbători oficiale) în contexte culturale și educaționale; ➤ descrie simboluri și valori naționale, evidențiind semnificația acestora în contexte educaționale și sociale; ➤ interpretează semnificația și rolul valorilor și simbolurilor naționale în contexte educaționale, culturale și sociale; ➤ distinge elemente ale patrimoniului material și de cele ale patrimoniului imaterial; ➤ identifică elemente de cultură și patrimoniul cultural național în texte, creații artistice, monumente și tradiții;

	membrii familiei și ai comunității despre tradiții și limba română (audio/ video); realizarea de expoziții tematice, ateliere culturale sau muzee virtuale. Temă cross-curriculară: <i>Cum se reflectă cultura națională în viața mea?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Descopăr, valorific și promovez patrimoniul local și național</i> (carte digitală) (2 ore)	➤ selectează informații relevante despre un element de patrimoniu cultural, organizându-le într-o prezentare clară și coerentă; ➤ analizează semnificația unor elemente ale culturii și patrimoniului național în contexte de învățare autentică.
--	---	--

CS 2: Participarea la interacțiuni verbale diverse în contexte școlare și de viață, dând dovadă de spirit civic și atitudine proactivă

Valori dominante: respect față de alții, toleranță, responsabilitate și spirit civic

Ascultăm, dialogăm și construim sens împreună - 16 ore + 2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
2.1. Selectarea informațiilor explicite și implicite simple din mesaje orale diverse, în contexte școlare și de viață, demonstrând concentrare și discernământ; 2.2. Formularea și prezentarea unor mesaje orale descriptive, narative și explicative, adecvate contextului de comunicare, demonstrând coerență și responsabilitate;	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Comunicarea orală. Forme ale comunicării orale: descriptivă, narativă și explicativă. Situații de receptare a mesajelor orale: dialoguri, explicații, prezentări. Informații explicite și semnificații implicite în mesaje audio/video (context, cuvinte-cheie, informații omise, relația dintre idei etc.) (6 ore) 2. Prezentarea și argumentarea orală. Reformulare și parafrizare. Rezumatul oral. Prezentări tematice orale. Argumentarea simplă orală. Elemente nonverbale și paraverbale în comunicarea orală: voce, volum, intonație, gest, mimică etc. (6 ore) 3. Interacțiunea verbală. Situații reale de comunicare. Intenții de	Elevul/eleva: ➤ identifică formele comunicării orale și elementele situației de comunicare în mesaje orale din contexte școlare, cotidiene și media; ➤ identifică informațiile explicite și semnificațiile implicite din dialoguri, explicații, prezentări și mesaje audio/video; ➤ selectează informațiile relevante din mesaje orale descriptive, narative și explicative, pentru a răspunde adecvat la întrebări sau sarcini de lucru;

2.3. Participarea la interacțiuni verbale de cooperare și argumentare simplă, în contexte școlare și de viață, dând dovadă de empatie și spirit de colaborare.

comunicare. Ascultarea activă. Interacțiuni de cooperare: întrebări, răspunsuri și reformulări (4 ore)

Corelări interdisciplinare: istoria românilor și universală; geografie; biologie; eu și societatea.

Contexte de învățare raportate la noile educații: context personal și familial de relatare, descriere și explicare a experiențelor; context școlar de ascultare activă, reformulare, parafrizare și feedback colegial; context comunitar de descriere și explicare a locurilor, fenomenelor, persoanelor și evenimentelor; context media/digital de selectare și rezumare a informațiilor explicite și implicite simple din mesaje audio-video.

Temă cross-curriculară: *Cum pot participa la o discuție de grup fără să-i întrerup pe ceilalți și fără să rămân neobservat?*

Proiect interdisciplinar: *Buletinul meteo* (text nonliterar prezentat oral cu suport multimodal) (2 ore)

- delimitează informațiile principale de detaliile secundare și de indiciile implicite, raportându-le la tema, scopul și contextul mesajului oral;
- realizează o reformulare, parafrizare sau rezumare orală scurtă a unui mesaj audiat, păstrând sensul global și informațiile esențiale;
- explică rolul coerenței, al expresivității și al elementelor verbale, paraverbale și nonverbale în transmiterea clară a unui mesaj oral.
- formulează mesaje orale descriptive, narrative și explicative scurte, respectând tema, scopul comunicării și particularitățile contextului;
- organizează ideile într-o prezentare orală coerentă, utilizând o succesiune logică a informațiilor și mijloace adecvate de expresivitate: ritm, volum, intonație, gest și mimică;
- susține o prezentare orală tematică, individuală sau de grup, valorificând experiențe personale, texte audiate ori teme interdisciplinare, cu responsabilitate față de mesajul transmis;
- recunoaște regulile ascultării active, ale feedbackului colegial și ale cooperării verbale în interacțiuni școlare, familiale și comunitare;
- explică importanța întrebărilor, răspunsurilor, reformulărilor și feedbackului în menținerea unei comunicări clare, empatică și bazate pe colaborare;
- participă la dialoguri, conversații dirijate, jocuri de rol și activități de grup, utilizând intervenții adecvate contextului și interlocutorilor;

		➤ formulează argumente simple pentru susținerea unei opinii, valorificând exemple, informații relevante și experiențe personale sau școlare; ➤ realizează un mesaj oral sau multimodal coerent, respectând rolul asumat în grup.
--	--	---

CS3: Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare, demonstrând spirit de observație și gust estetic

Valori dominante: prietenie, adevăr, familie, empatie, libertate

Personaje și lumi create prin cuvânt – 53 ore+2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
3.1. Demonstrarea înțelegerii textului prin răspunsuri argumentate și formularea de întrebări simple, în contexte de lectură independentă, probând curiozitate și gândire activă. 3.2. Explicarea relației dintre componentele de structură ale textelor literare și nonliterare, în contexte de analiză, demonstrând rigoare și coerență. 3.3. Formularea ideii textului	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative/contextuale: 1. Cartea, obiect cultural. Structura cărții: cuprinsul, subsolul, prefața, postfața (2 ore) 2. Textul literar. Titlul textului literar. Indicii de timp și spațiu în text. Moduri de expunere: narațiunea și dialogul (actualizare), descrierea. Textul liric. Eul liric. Elemente de versificație: tipuri de rimă. Textul epic. Narațiunea la persoana I și la persoana a III-a. Povestea populară și cultă (14 ore) 3. Structura textului. Tema textului literar. Ideea/ideile textului (actualizare) (10 ore) 4. Personajul literar. Caracterizarea indirectă: prin fapte și limbaj. Explicarea unei alegeri sau a unei atitudini a personajului. (14 ore)	Elevul/ eleva: ➤ numește și descrie funcția elementelor de structură ale cărții (cuprins, prefață, postfață, subsol), raportându-se la o carte concretă; ➤ găsește o informație specifică într-o carte, folosind cuprinsul ca instrument de orientare; ➤ distinge rolul prefeței de cel al postfeței, raportându-se la un exemplu concret; ➤ formulează răspunsuri clare la întrebări despre text, utilizând informații explicite și exemple relevante;

literar, în contexte de interpretare, arătând capacitate de sinteză și claritate.

3.4. Recunoașterea figurilor de stil în texte literare, în limitele unităților de conținut studiate, manifestând atenție la expresivitatea limbajului.

3.5. Identificarea valorilor literar-artistice ale textului pe parcursul lecturii, în contexte de analiză critică, demonstrând sensibilitate estetică.

3.6. Caracterizarea personajelor literare din perspectiva acțiunilor realizate sau suportate, în contexte de analiză, manifestând gândire critică și empatie.

3.7. Stabilirea similitudinilor tematice între două sau mai multe texte literare, în contexte comparative, demonstrând capacitate de generalizare și conexiune.

5. Figuri de stil. Epitetul, personificarea și comparația (actualizare). Enumerația. Repetiția. Inversiunea (10 ore)

6. Textul nonliterar: Textul multimodal. Banda desenată (3 ore)

Corelări interdisciplinare: Antologia emoțiilor și imaginilor: educația plastică, istoria românilor și universală, limbă străină, eu și societatea etc.

Contexte de învățare raportate la noile educații: lectură independentă, în clasă, în bibliotecă sau acasă, cu formularea de întrebări proprii pe text; discuții în familie sau cu prietenii despre cărți citite și recomandarea lor; vizionarea unor materiale video/audio (recenzii de carte, interviuri cu autori) despre textul studiat; compararea tematică a două texte citite, inclusiv povești auzite în familie sau comunitate; realizarea unui produs digital (colaj, prezentare) pe baza figurilor de stil identificate într-un text; discuții și dezbateri, în clasă sau online, pe valorile identificate în textele studiate.

Temă cross-curriculară: *Cum m-a schimbat o carte pe care am citit-o?*

Proiect interdisciplinar: *Personajul meu preferat – portret în cuvinte și imagini (portofoliul personajului/revista)* (2 ore)

➤ **Texte recomandate:**

Literatură română: V. Alecsandri. *Iarna*; Ana Blandiana. *O furnică poetă*; A. Busuioc. *Când bunicul era nepot*; I. L. Caragiale. *D-I Goe*; M. Cărtărescu. *REM* (fragment); H. Corcheș. *Istoria lui Răzvan*; I. Creangă. *Fata babei și fata moșneagului*; G. Coșbuc. *Iarna pe uliță*; A. Donici. *Racul, broasca și știuca, Vulpea și bursucul*; M. Eminescu. *Fiind băiet păduri cutreieram*; Ioana Nicolaie. *Ferbonia* (fragment); Veronica D. Niculescu. *O vară cu Isidor*; Maria Pilchin. *Băiețelul din teatru*; M. Pleșu. *Amintiri din bucătăria lumii. Mică antologie de gusturi, stări și gustări*; Adina Popescu. *Aventurile lui Pâlpâilă*; V.

➤ adresează întrebări simple și pertinente despre personaje, acțiune, temă, ideea centrală și mesajul textului;

➤ susține un punct de vedere personal despre text, valorificând secvențe semnificative;

➤ realizează conexiuni între textul citit, experiența proprie și valorile prieteniei, adevărului, familiei, empatiei sau libertății;

➤ explică relația dintre titlu, subiect, temă și ideea centrală în textele literare studiate;

➤ identifică indicii de timp și spațiu și explică rolul acestora în organizarea textului;

➤ recunoaște elemente specifice textului liric, inclusiv eul liric și tipurile de rimă studiate;

➤ identifică tema și ideea centrală a textului literar, pe baza faptelor, imaginilor și relațiilor dintre personaje;

➤ formulează mesajul textului literar în enunțuri clare și coerente;

➤ explică legătura dintre mesajul textului și valorile promovate, precum prietenia, adevărul, familia, empatia sau libertatea;

➤ susține interpretarea mesajului prin exemple selectate din text;

➤ identifică elementele de caracterizare indirectă a personajului (fapte, limbaj, atitudini), corelându-le cu trăsăturile de caracter pe care le sugerează;

Romanciuc. *Către cuvintele mele, Câine cerșetor*; M. Sadoveanu. *Domnu Trandafir*; M. Sorescu. *Unde fugim de-acasă?*; I. Teodoreanu. *În casa bunicilor*; Gr. Vieru. *Legământ*; M. Vișniec. *Povestea regelui supărat pe flori* etc.

➤ **Lecturi suplimentare:**

Literatură română: V. Alecsandri. *Malul Siretului*; Ana Blandiana. *În bibliotecă, De-aș avea timp, Într-o zi pe când lucram*; A. Donici. *Vulpea în livadă*; M. Eminescu. *O, rămâi..., Ce te legeni?*; A. Moldovan. *Olguța și un bunic de milioane*; Veronica D. Niculescu. *Iarna lui Isidor*; Ioana Nicolaie. *Vertijia* (fragment); Raluca Poenaru. *Pericol* (fragment); Alis Popa. *Secretele gunoaielor* (fragment); Adina Rosetti. *O istorie cu gust de kiwi* (fragment); Gr. Vieru. *Tu, iarbă, tot ai mamă?, Frumoasă-i limba noastră* etc.

Literatură universală: E. de Amicis. *Cuore* (fragment); Kimberly Brubaker Bradley. *Războiul care mi-a salvat viața, Războiul care m-a învățat să trăiesc*; M. Brule. *Băiatul care voia să doarmă*; Esop, *Păsările, fiarele și liliacul*; Cornelia Funke. *Inimă de cerneală* (fragment); J. de La Fontaine. *Leul și Șoricelul*; H. Malot. *Singur pe lume* (fragment); Sara Pennypacker. *Pax*; L. Sachar. *Tabăra* (fragment); A. de Saint-Exupéry. *Micul Prinț*; M. Twain. *Aventurile lui Tom Sawyer* (fragment), *Prinț și cerșetor*; R. Zink. *Cititorul din peșteră*

Texte nonliterare, funcționale și multimodale: *DEX (articole lexicografice); Dicționarul de paronime; Dicționarul de omonime; DOOM3 (articole lexicografice); Enciclopedia cunoașterii; Enciclopedia Larousse pentru copii*, Gemma Elwin Harris. *Întrebări mari de la cei mici...la care răspund niște oameni foarte importanți* (fragmente); N. Manolescu. *Viață și cărți. Amintirile unui cititor de cursă lungă* (fragment); S. W. Maugham. *Despre lectură* (fragment); D. Onofrei. *Cartea de-a lungul veacurilor* etc.

Notă: Profesorul poate reîncadra justificat textele recomandate dintr-o categorie în alta, în funcție de particularitățile clasei, complexitatea și volumul operei literare,

- deduce trăsăturile morale ale unui personaj pe baza faptelor și a limbajului său, formulând concluzia în cuvinte proprii;
- explică o alegere sau o atitudine a personajului, raportând-o la contextul în care apare și la trăsăturile sale de caracter;
- exprimă un punct de vedere motivat despre modul în care personajul acționează sau reacționează într-o situație dată, raportându-se la propriile valori și la textul citit;
- recunoaște și numește epitetul, personificarea și comparația în texte literare studiate, distingându-le de limbajul obișnuit;
- identifică enumerația, repetiția și inversiunea în fragmente date, indicând efectul expresiv al fiecăreia asupra mesajului textului;
- explică, în cuvinte proprii, cum contribuie o figură de stil identificată la crearea unei imagini sau a unei emoții în text;
- construiește enunțuri proprii care ilustrează corect cel puțin două dintre figurile de stil studiate;
- recunoaște textul multimodal ca tip de text care îmbină limbajul verbal cu elemente vizuale, indicând cel puțin două exemple;
- identifică elementele specifice ale benzii desenate (cadru, bulă de dialog, onomatopee, personaje), explicând rolul fiecăreia în transmiterea mesajului;

	accesibilitatea acestora și rezultatele învățării urmărite, cu respectarea categoriei de vârstă, a valorilor etice promovate de text și a obiectivelor de formare a profilului absolventului. Notă: Specii literare în calitate de text-suport (fără a preciza definiția și trăsăturile de specie): <i>proverbe și zicători, parabola, legenda, fabula, pastelul, povestea, schița, povestirea, romanul</i>. ➤ Texte pentru memorare: 6-7 texte (lirice, un fragment de text epic/dramatic).	➤ interpretează mesajul unei benzi desenate date, raportându-se atât la elementele vizuale, cât și la cele verbale; ➤ distinge banda desenată de alte tipuri de text multimodal, invocând cel puțin două trăsături specifice.
--	---	---

CS 4: Producerea textelor scrise de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând coerență discursivă și creativitate

Valori dominante: responsabilitate, respect

Textul scris – organizarea și exprimarea clară a ideilor - 16 ore / (20 de ore) + 2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
4.1. Scrierea corectă și structurarea textelor literare și nonliterare, în contexte școlare și funcționale, demonstrând respect față de normă și coerență în exprimare; 4.2. Așezarea grafică în pagină a textelor literare și nonliterare, în contexte de redactare școlară	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative/contextuale: 1. Organizarea și producerea textului scris. Etapele scrierii: planificare – redactare – revizuire. Planul dezvoltat de idei pentru texte literare și nonliterare. Rezumatul unui fragment de text epic. Comunicarea scrisă în medii digitale – neticheta. Norme de comunicare etică în mediul digital. (4 ore) 2. Scrierea reflexiv. Textul reflexiv. Impresii și opinii personale exprimate în texte reflexive (2 ore) 3. Scrierea argumentativă. Argumentarea simplă de opinii (2 ore)	Elevul/eleva: ➤ aplică etapele procesului de scriere (planificare, redactare și revizuire), în contexte de redactare școlară; ➤ redactează texte scurte, corecte și coerente, respectând structura de bază, în contexte de comunicare școlară și evaluare; ➤ elaborează planuri dezvoltate de idei pentru texte literare, nonliterare și texte proprii, în contexte de lectură și scriere ghidată/ scriere creativă;

și creativă, cu rigoare și simț estetic;

4.3. Exprimarea în scris a ideilor, opiniilor, sentimentelor și informațiilor în texte diverse, în contexte formale și informale, demonstrând coerență și autenticitate;

4.4. Redactarea de mesaje și texte funcționale simple în mediul digital, respectând structura și regulile de comunicare online.

4.5. Redactarea unor texte multimodale, prin integrarea conținutului verbal, vizual și digital, în funcție de scopul comunicării și de destinatar, manifestând responsabilitate și atenție la organizarea mesajului.

4. Scrierea imaginativă. Texte narative inspirate din experiențe personale sau situații imaginate. Dialogul integrat în textul narativ. Descrierea unui obiect personal sau cu valoare afectivă (2 ore)

5. Scrierea utilitară. Texte utilitare: instrucțiunea, rețeta, buletinul meteo (2 ore)

6. Scrierea funcțională. Texte funcționale digitale: mesajul electronic și felicitarea electronică (2 ore)

7. Textul multimodal. Textul multimodal simplu: combinarea textului cu imaginea și elemente digitale (pliant/ broșură etc.) (2 ore)

Corelări interdisciplinare: Scriere creativă și povestiri digitale: educație tehnologică și TIC, educație plastică etc. Rețete și texte utilitare din viața reală: educație tehnologică și TIC, științe etc. Jurnal reflexiv despre lecturi și experiențe: limba străină, eu și societatea Afize și mesaje pentru comunitate; mesaje publice pentru școală și comunitate: arte, educație tehnologică și TIC, eu și societatea

Contexte de învățare raportate la noile educații: redactarea unor texte funcționale, reflexive și creative în situații de comunicare din viața școlară, familială și comunitară; exprimarea impresiilor, opiniilor și experiențelor personale despre lecturi, imagini și situații reale; organizarea informațiilor prin planuri de idei, notițe și scheme grafice; utilizarea responsabilă a mediului digital pentru redactarea mesajelor și textelor scurte; realizarea de produse scrise și multimodale, individual sau în grup, destinate colegilor, clasei, familiei sau comunității școlare.

Temă cross-curriculară: *Cum alegem cuvintele potrivite în comunicarea online?*

Proiect interdisciplinar: *Rețete de acasă, povești de familie* (carte digitală) (2 ore)

- rezumă fragmente de texte narative, selectând ideile esențiale, în contexte de lectură;
- organizează texte literare și nonliterare în pagină, utilizând alineate și spațiere adecvată, în contexte de redactare școlară;
- formulează opinii și impresii personale în texte reflexive, valorificând experiențe de lectură;
- formulează argumente în sprijinul unei opinii, ilustrându-le prin exemple relevante;
- descrie obiecte semnificative din mediul apropiat sau cu valoare afectivă, utilizând detalii relevante și enunțuri coerente;
- redactează texte narative inspirate din experiențe personale sau situații imaginate, integrând dialogul;
- redactează texte utilitare (instrucțiuni, rețete, buletine meteo), respectând structura și scopul comunicării;
- redactează texte funcționale digitale (felicitare, mesaj), în contexte de comunicare reală sau simulată;
- aplică reguli de netichetă în redactarea și transmiterea mesajelor digitale;
- identifică elementele de bază ale textelor multimodale (text, imagine, simboluri, elemente digitale), în contexte de analiză media și școlară;
- realizează produse multimodale simple (afiș, poster, prezentare digitală), în contexte de realizare a proiectelor școlare;
- combină elemente verbale, vizuale și digitale pentru transmiterea unui mesaj clar, în contexte creative și educaționale.

CS5: Utilizarea limbii ca normă de exprimare în comunicarea orală și scrisă, în situații școlare, sociale și culturale, demonstrând responsabilitate pentru propria exprimare

Valori dominante: perseverență, solidaritate, diversitate și dialog cultural

Cunoașterea sistemului gramatical – premisă a utilizării conștiente a limbii române - 55 de ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
5.1.Utilizarea normelor ortoepice și de punctuație (citire expresivă) în intervenții orale, în contexte de comunicare dirijată, respectând modele de exprimare corectă 5.2.Utilizarea normelor ortografice și de punctuație în redactarea textelor funcționale, în situații școlare uzuale, asigurând claritatea și corectitudinea mesajului. 5.3.Adaptarea exprimării la interlocutor și situație, în contexte de comunicare cunoscute, ținând cont de particularitățile acestora.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative/contextuale: 1. Elemente de fonetică și ortografie. Corespondența sunet – literă. Diftong, triftong, hiat. Modificări în ortografia limbii române: DOOM3, 2021: forme acceptate de plural (4 ore) 2. Lexicologie. Paronime. Dicționarul de paronime. Omonime. Dicționarul de omonime. Cuvinte polisemantice. Abatere de la normă: pleonasmul (5 ore) 3. Morfologie. Substantivul (actualizare). Regimul cazual al prepozițiilor (cazurile genitiv și dativ). Funcțiile sintactice ale substantivului. Adjectivul (actualizare). Gradele de comparație ale adjectivului. Adjective fără grade de comparație. Articolul demonstrativ. Verbul. Modul indicativ. Aspectele timpului trecut. Perfectul simplu. Mai-mult-ca-perfectul. Modurile personale: conjunctiv și condițional-optativ. Modurile nepersonale: gerunziu, supin. Valorile gramaticale ale verbului <i>a fi</i>: predicativ, auxiliar, copulativ. Pronumele. Pronumele reflexiv. Pronumele și adjectivul pronominal posesiv. Adjectivul pronominal de întărire. Ortografia pronomelui. Numeralul. Numeralul fracționar. Numeralul multiplicativ. Ortografia numeralului. Adverbul. Tipuri de adverb: de	Elevul/eleva: ➤ identifică și explică particularitățile fonetice ale limbii române (corespondența sunet – literă, diftong, triftong, hiat) în contexte de comunicare orală și scrisă; ➤ utilizează normele ortografice actualizate (DOOM3) referitoare la formele acceptate de plural; ➤ recunoaște relațiile semantice dintre cuvinte (paronimie, omonimie, polisemie) și explică rolul acestora în construirea sensului mesajului; ➤ reformulează structurile greșite din exprimarea cotidiană, evitând pleonasmul; ➤ identifică valorile gramaticale și sintactice ale părților de vorbire și de propoziție studiate în enunțuri și texte accesibile; ➤ explică rolul normelor ortografice, ortoepice și de punctuație în asigurarea clarității și corectitudinii comunicării;

5.4. Identificarea și corectarea greșelilor de exprimare în mesaje proprii, în contexte de învățare ghidată, îmbunătățind calitatea comunicării.

mod, de loc, de timp. Gradele de comparație ale adverbului. **Conjuncția.** Privire generală. **Interjecția.** Tipuri de interjecții (37 de ore)

4. Sintaxă. Propoziția. Clasificarea propozițiilor: simple/dezvoltate, enunțiative/interogative; afirmative/negative. **Funcțiile sintactice:** subiect, predicat verbal, predicat nominal, atribut adjectival, atribut substantival, complementul circumstanțial de loc, de timp, de mod (9 ore)

Corelări interdisciplinare: arte, istoria românilor și universală, eu și societatea, educație tehnologică etc.

Contexte de învățare raportate la noile educații: analiza limbajului utilizat în articole, știri, bloguri și postări online; explorarea relațiilor dintre cuvinte și a mijloacelor de îmbogățire a vocabularului, prin utilizarea dicționarilor și a resurselor digitale; revizuirea și editarea propriilor texte și a textelor colegilor, prin identificarea și corectarea greșelilor de ortografie, punctuație și exprimare; realizarea unor produse digitale, aplicând conștient normele lexicale și gramaticale ale limbii române; reflectarea asupra exprimării orale și scrise în situații din viața școlii și a comunității, pentru dezvoltarea unei comunicări corecte, responsabile și eficiente.

Temă cross-curriculară: *Cum influențează vorbirea modul în care gândim și ne exprimăm în viața de zi cu zi?*

- aplică corect corespondența sunet-literă și identifică structuri fonetice (diftongi, triftongi, hiat) în exprimarea orală și scrisă;
- folosește adecvat paronimele, omonimele și cuvintele polisemantice, evitând confuziile de sens;
- selectează vocabularul potrivit contextului, utilizând dicționare pentru clarificarea sensurilor;
- utilizează corect formele substantivului și ale articolului (inclusiv genitival), în raport cu funcția sintactică;
- aplică gradele de comparație ale adjectivului și ale adverbului în enunțuri proprii;
- utilizează corect formele verbale (moduri personale și nepersonale, timpuri ale trecutului);
- diferențiază și utilizează valorile verbului a fi în comunicare;
- folosește corect diverse tipuri de pronume și adjective pronominale (reflexiv, posesiv etc.).
- utilizează corect numeralul (inclusiv fracționar și multiplicativ) în contexte variate;
- integrează conjuncții și interjecții pentru a realiza coerența și expresivitatea mesajului;
- construiește propoziții corecte și variate (afirmative, negative, interogative; simple și dezvoltate);
- utilizează corect funcțiile sintactice studiate în producerea de enunțuri proprii;

		➤ analizează utilizarea structurilor lexicale, morfologice și sintactice în enunțuri și texte, identificând exprimările corecte și incorecte; ➤ adaptează limbajul la situații de comunicare școlară și socială, respectând normele limbii literare; ➤ redactează texte scurte coerente, respectând normele gramaticale și ortografice, pentru transmiterea clară și adecvată a mesajului; ➤ revizuieste și corectează propriile enunțuri și texte, argumentând modificările realizate în raport cu normele limbii; ➤ apreciază eficiența și adecvarea mesajelor orale și scrise în funcție de interlocutor și contextul comunicativ; ➤ manifestă responsabilitate față de calitatea exprimării și disponibilitate pentru perfecționarea continuă a comunicării orale și scrise.
--	--	---

Finalități

La sfârșitul clasei a VI-a, elevul/ eleva:

1. Explică rolul limbii române ca simbol identitar prin raportare la valori și simboluri naționale în contexte culturale, cu respect și patriotism.
2. Prezintă valori și simboluri naționale ca elemente ale identității culturale, demonstrând apreciere pentru patrimoniul cultural.
3. Interpretează semnificația unor tradiții și obiceiuri naționale, cu interes, respect și deschidere față de diversitatea culturală.
4. Formulează și prezintă mesaje orale descriptive, narative și explicative, prin organizarea coerentă a ideilor și valorificarea elementelor vocale și nonverbale adecvate, în contexte școlare și de viață, manifestând claritate și responsabilitate comunicativă.
5. Participă la interacțiuni verbale de cooperare și argumentare simplă, prin întrebări, răspunsuri și feedback constructiv, în activități de grup și situații reale de comunicare, cu empatie și spirit de colaborare.
6. Demonstrează înțelegerea textului literar și nonliterar, prin răspunsuri argumentate și întrebări simple, în contexte de lectură independentă, pentru dezvoltarea gândirii active, demonstrând curiozitate și implicare.
7. Formulează mesajul textului literar, în contexte de interpretare, pentru dezvoltarea capacității de sinteză, dând dovadă de claritate în exprimare.
8. Recunoaște figurile de stil din textele literare studiate, manifestând atenție și sensibilitate față de expresivitatea limbajului.
9. Caracterizează personaje literare, prin raportare la acțiuni, în contexte de analiză, pentru dezvoltarea gândirii critice, dând dovadă de empatie.
10. Redactează texte personale, reflexive și funcționale, în contexte școlare și cotidiene, pentru exprimarea ideilor, opiniilor și experiențelor proprii, demonstrând coerență și corectitudine.
11. Elaborează texte literare și nonliterare, în contexte de redactare școlară, cu rigoare și simț estetic.
12. Formulează, în scris, opinii și argumente simple, susținute prin exemple, în contexte de comunicare școlară, demonstrând autenticitate și deschidere către dialog.
13. Aplică norme ortografice, ortoepice și de punctuație în redactarea textelor funcționale și în intervenții orale, în contexte școlare și sociale uzuale, pentru asigurarea clarității și corectitudinii mesajului, cu rigoare și responsabilitate.
14. Utilizează adecvat unități lexicale și forme gramaticale diverse în comunicarea orală și scrisă, în funcție de interlocutor și situație, pentru exprimarea coerentă și expresivă a ideilor, respectând normele limbii literare.
15. Revizuieste și corectează propriile enunțuri și texte, în activități de învățare ghidată, pentru îmbunătățirea calității comunicării, manifestând spirit critic și autonomie progresivă.

CLASA A VII-A

CS 1: Afirmarea identității lingvistice și culturale în context național, manifestând patriotism și toleranță față de diversitatea culturală

Valori dominante: patriotism, toleranță, respect, empatie, deschidere culturală

Limba română în spațiul european și dialog intercultural - 12 ore + 2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
1.1. Compararea limbii române cu alte limbi europene, în contexte educaționale și interculturale, manifestând deschidere față de diversitate lingvistică; 1.2. Compararea elementelor culturale naționale cu cele ale altor culturi, în contexte cotidiene și sociale, demonstrând deschidere și toleranță față de diversitate; 1.3. Explicarea relației dintre cultură și identitate, în contexte cotidiene și sociale, cu empatie și deschidere față de diversitate.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Identitate și diversitate lingvistică. Limba română în spațiul european. Relația limbii române cu alte limbi europene (2 ore) 2. Elemente culturale și valori comune. Tradiții, simboluri și manifestări culturale în Republica Moldova și în alte spații culturale europene. Valori culturale comune și specifice (4 ore) 3. Dialog intercultural. Cultura și identitatea comunității mele. Comunicare și interacțiune. Valori ale dialogului intercultural: respect, empatie, toleranță, deschidere (6 ore) Corelări interdisciplinare: Mai multe limbi, Europa în dialog. Limbi diferite, aceeași Europa; limbi străine, educație tehnologică și TIC etc. Comunicare și cultură în era digitală: limbi străine, educație tehnologică și TIC, Arte etc. Tradiții în oglindă: Republica Moldova și Europa: istoria românilor și universală, educație plastică, educație muzicală, educație tehnologică și TIC, arte etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: compararea unor texte, tradiții și practici culturale din spații diferite; activități despre limba română în Republica Moldova, Europa și în lume; interviuri cu membri	Elevul/eleva: ➤ identifică elemente comune și specifice ale limbii române în comparație cu alte limbi (origine, alfabet, cuvinte înrudite, împrumuturi și formule de comunicare); ➤ explică relația dintre limba română și alte limbi europene în contexte educaționale și interculturale; ➤ recunoaște elemente culturale naționale și europene în texte, imagini și tradiții; ➤ compară tradiții, simboluri și manifestări culturale din Republica Moldova și alte spații europene; ➤ explică relația dintre cultură și identitate, manifestând empatie și deschidere față de diversitate; ➤ participă la situații de comunicare interculturală, demonstrând respect, empatie și deschidere față de diversitate;

	ai comunității despre limbă, tradiții, limbă și identitate culturală; dialoguri despre respect, diversitate și comunicare interculturală; vizite la instituții culturale (Casa limbii române, muzeu, bibliotecă sau casă de cultură); prezentarea unor personalități și repere culturale în contexte interdisciplinare. Temă cross-curriculară: <i>Cum comunicăm pentru a înțelege și a respecta alte culturi?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Călătorie pe harta lingvistică a Europei (hartă digitală/atlas lingvistic) (2 ore)</i>	➤ valorifică elemente de diversitate lingvistică și culturală în prezentări orale, produse scrise sau digitale, manifestând deschidere față de alte culturi.
--	---	---

CS 2: Participarea la interacțiuni verbale diverse în contexte școlare și de viață, dând dovadă de spirit civic și atitudine proactivă

Valori dominante: respect față de alții, toleranță, responsabilitate și spirit civic

Ascultăm, dialogăm și construim sens împreună - 12 ore + 2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
2.1. Interpretarea mesajelor orale variate, în raport cu intenția de comunicare, în contexte școlare, comunitare și digitale, demonstrând reflecție și responsabilitate comunicativă; 2.2. Formularea și susținerea unor mesaje orale descriptive,	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/ Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Comunicarea orală. Mesaje orale din contexte reale și media: dialoguri, prezentări, materiale audio-video, raportate la scop, interlocutor, intenția și atitudinea vorbitorului. Mesaje orale și multimodale. Siguranța și responsabilitatea comunicării orale în mediul digital (6 ore) 2. Prezentarea și argumentarea orală. Opinia personală,	Elevul/ eleva: ➤ identifică scopul, interlocutorul, tema și contextul comunicării în mesaje orale din situații școlare, comunitare și digitale; ➤ explică intenția de comunicare și atitudinea vorbitorului în dialoguri, prezentări sau materiale video scurte;

explicative și argumentative simple, adecvate scopului și interlocutorului, cu rigoare și adecvare discursivă; 2.3. Participarea la interacțiuni verbale de cooperare, argumentare și rezolvare de probleme, în contexte școlare, comunitare și digitale, dând dovadă de inițiativă și spirit civic	argumente simple, exemple și concluzie. Răspuns la o opinie diferită. Adaptarea mesajului la scop și interlocutor. Elemente paraverbale ale comunicării: pauzele, tăcerea (4 ore) 3. Interacțiunea verbală. Discuție asupra unor situații-problemă. Soluții posibile (2 ore) Corelări interdisciplinare: eu și societatea; informatica; istoria românilor și universală etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: context școlar-civic de discutare a situațiilor-problemă și de susținere argumentată a opiniilor; context comunitar de realizare a dialogurilor cu membri ai comunității; context școlar și comunitar de dialog, cooperare și exprimare respectuoasă a opiniilor diferite. Temă cross-curriculară: <i>Cum pot verifica prin întrebări o informație care circulă printre prieteni sau online?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Comunicăm fără prejudecăți</i> (campanie de comunicare responsabilă) (2 ore)	➤ formulează o interpretare orală scurtă a unui mesaj audiat sau vizionat, raportând informațiile receptate la context, intenție și responsabilitatea comunicării; ➤ formulează mesaje orale descriptive, explicative și argumentative simple, respectând structura adecvată tipului de discurs și situației de comunicare; ➤ organizează un mesaj argumentativ simplu, utilizând opinie, argument, exemplu și concluzie, în contexte școlare, comunitare sau digitale; ➤ distinge faptele de opiniile exprimate în mesaje orale și digitale, utilizând argumente simple pentru susținerea unui punct de vedere; ➤ susține o opinie prin argumente și exemple relevante, răspunzând respectuos la puncte de vedere diferite; ➤ susține prezentări orale multimodale, adaptate scopului, interlocutorului și contextului, folosind mijloace verbale, paraverbale și nonverbale adecvate; ➤ explică rolul ascultării active, al întrebărilor, al argumentelor și al respectării opiniilor diferite în rezolvarea unor situații-problemă; ➤ discută o situație-problemă din viața clasei, școlii sau comunității, formulând cauze, puncte de vedere și soluții posibile prin cooperare verbală.
---	--	---

CS3: Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare, demonstrând spirit de observație și gust estetic

Valori dominante: prietenie, curaj, onestitate, demnitate, adevăr

Texte, sensuri, creație - 53 ore+2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
3.1. Confirmarea înțelegerii textelor literare și nonliterare prin raportare la componentele de structură, în contexte de lectură analitică, manifestând rigoare și coerență în receptare. 3.2. Distingerea trăsăturilor specifice ale textelor literare și nonliterare, în contexte de analiză comparativă, demonstrând spirit de observație și discernământ. 3.3. Formularea mesajului textului literar prin raportare la experiența personală, în contexte de reflecție, manifestând implicare și autenticitate. 3.4. Comentarea figurilor de stil în baza unor parametri dați, în contexte de analiză literară, vădind sensibilitate față de expresivitatea limbajului. 3.5. Explicarea valorilor general-	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative/contextuale: 1. Cartea, obiect cultural. Repere din evoluția cărții: de la manuscris la cartea tipărită, electronică și audio. Drumul cărții de la autor la cititor: editura, tipografia, librăria. Alegerea cărții în funcție de scopul lecturii (4 ore) 2. Textul literar. Textul epic. Moduri de expunere: narațiunea, descrierea, dialogul (actualizare), monologul. Textul liric. Versificația: măsura și ritmul (troheu, iamb) (14 ore) 3. Structura textului. Mesajul textului. Teme, subiecte, mesaje ale textului literar. Relația dintre temă, subiect, personaje și mesaj. Asemănări și deosebiri între mesajele a două texte (14 ore) 4. Personajul literar. Caracterizarea directă. Caracterizarea indirectă: prin fapte și limbaj (actualizare), gesturi și mimică, mediul în care trăiește (15 ore) 5. Figuri de stil. Metafora. Antiteza (4 ore) 6. Textul nonliterar. Textul multimodal. Enciclopedia (2 ore) Corelări interdisciplinare: Ritm, sunet și imagine în text: arte (ritm, măsură, imagine poetică, atmosferă vizuală), eu și societatea, geografie etc. Apariția scrisului, manuscrisul și tiparul. Educația plastică: ilustrația, coperta și organizarea vizuală a cărții: istoria românilor și universală: educația tehnologică și TIC: cartea electronică, cartea audio	Elevul/ eleva: ➤ prezintă, în ordine cronologică, etapele evoluției cărții (manuscris, carte tipărită, carte electronică, audiobook), explicând importanța apariției tiparului pentru cultura scrisă; ➤ descrie drumul cărții de la autor la cititor, identificând cel puțin trei etape ale procesului (scriere, editare, tipărire, distribuție, lectură); ➤ compară cel puțin două forme ale cărții (manuscris, tipărită, electronică, audio), indicând avantajele și limitele fiecăreia pentru cititorul contemporan; ➤ explică rolul tiparului în democratizarea accesului la cultură, raportându-se la cel puțin un argument istoric; ➤ alege o carte în funcție de un scop de lectură formulat explicit (informare, documentare, lectură de plăcere), justificând alegerea prin raportare la structura și conținutul cărții;

umane ale textului literar, în contexte de interpretare dirijată, făcând alegeri responsabile.

3.6. Caracterizarea personajelor literare din perspectiva comunicării cu alte personaje, în contexte de analiză, vădind empatie și gândire relațională.

3.7. Stabilirea similitudinilor la nivel de mesaj și tematică între două sau mai multe texte literare, în contexte comparative, arătând capacități de generalizare și conexiune.

și biblioteca digitală

Contexte de învățare raportate la noile educații: lectură analitică, individuală sau în cercuri de lectură, a textului epic în proză; comentarea figurilor de stil pe baza unor parametri dați, în activități de grup sau pe platforme digitale de învățare; caracterizarea personajului prin fapte și limbaj, cu exemple din relații reale (familie, prieteni, comunitate); compararea unui text literar cu un articol sau o știre (text nonliterar) pe aceeași temă; dezbateri în clasă sau acasă pe valorile general-umane din textele studiate (prietenie, curaj, onestitate); realizarea unui proiect/afiș/prezentare digitală pe similitudini tematice între texte, prezentat colegilor sau familiei.

Temă cross-curriculară: Cum poate relația cu personajele literare să sprijine autocunoașterea?

Proiect interdisciplinar: Podiumul valorilor – dezbateri/afiș despre valorile morale identificate în literatura clasică vs. contemporană.

➤ **Lecturi recomandate:**

Literatură română: Ana Alfianu. *Val și cetatea sufletelor*; G. Coșbuc. *Iarna pe uliță*; I. Creangă. *Amintiri din copilărie* (fragment); M. Eminescu. *O, rămâi...*; D. Lungu. *Vloger la 13 ani*; C. Pavel. *Marea cu ferestre, Muntele cu uși*; Maria Pilchin. *Doggy*; Adina Popescu. *8 povestiri de pe Calea Moșilor* (fragment); Moni Stănilă. *Războiul solomonarilor*; V. Romanciuc. *De parcă te ascultă Eminescu, Busuioc*; Adina Rosetti. *Ultima provocare* (fragment); I. Slavici. *Zâna Zorilor*; A. Suceveanu. *Omida cu grad de fluture*; S. Vangheli. *Copii în cătușele Siberiei*; I. Vatamanu. *Palate de frunze*; Gr. Vieru. *În limba ta*; M. Vișniec. *Zuza sau Povestea poemului care a fugit din carte, Consulatul Lunii sau Adelina și crocodilii de mlaștină etc.*

➤ **Lecturi suplimentare:**

Literatură română: G. Coșbuc. *Mama*; B.Șt. Delavrancea. *Palatul de cleștar*; M. Eminescu. *Crăiasa din povești*; Adina Popescu. *O istorie secretă a Țării Vampirilor*; C. Torsan. *Prieten cu umbra*; Marcel Gherman. *Cer albastru deasupra Arcadei, Vacanța stelară etc.*

- delimitează în text secvențe de narațiune, descriere, dialog și monolog, explicând rolul fiecărui mod de expunere în construirea semnificației textului;
- analizează funcția monologului într-un text epic dat, arătând ce dezvăluie acesta despre starea interioară a personajului;
- identifică măsura și ritmul într-o poezie studiată, marcând grafic troheul și iambul și explicând efectul muzical obținut;
- stabilește deosebiri între un text epic și unul liric, urmărind structura, limbajul și modul de transmitere a mesajului;
- interpretează o secvență descriptivă sau un monolog dintr-un text dat, argumentând cum contribuie la atmosfera sau la semnificația de ansamblu a operei;
- formulează mesajul unui text literar raportându-l la propria experiență;
- distinge caracterizarea directă de cea indirectă într-un text dat, indicând pentru fiecare tip secvențele concrete care o ilustrează;
- identifică mijloacele de caracterizare indirectă a personajului (fapte, limbaj, gesturi, mimică, mediul în care trăiește), corelându-le cu trăsăturile de caracter pe care le sugerează;
- interpretează gesturile și mimica unui personaj dintr-un text dat, explicând ce dezvăluie acestea despre starea sa interioară

Literatură universală: Frances Hodgson Burnett. *Grădina secretă* (fragment); Kathleen Burkinshaw. *Ultima floare de cireș*; Daniel Defoe. *Robinson Crusoe* (fragment); Ji-li Jiang. *Cravata roșie* (fragment); Catherine Ryan Hyde. *Dă mai departe*; Jules Verne. *Douăzeci de mii de leghe sub mări* (fragment), *Căpitan la cincisprezece ani* (fragment) etc.

Texte nonliterare, funcționale și multimodale: H. Corcheș. *Lectura nu te face prost (Dilema veche, fragment)*; DEX (articole lexicografice); DEXI (articole lexicografice); *Dicționar enciclopedic*; DOOM3 (articole lexicografice); *Dicționar de locuțiuni și expresii*; *Dicționare terminologice*; „Efortul este esența procesului de învățare”, *interviu cu David Popovici*; Nicolae Manolescu, *Cărțile au suflet* (fragment); Patricia McCormick, Malala Yousafzai. *Eu sunt Malala*; *Pagină web/blog literar*; Andrew Robinson. *Măsura lucrurilor* (fragment); Nichita Stănescu. *Despre limba română*; Elena Ungureanu. *Dicționar tematic ilustrat* etc.

Notă: Profesorul poate reîncadra justificat textele recomandate dintr-o categorie în alta, în funcție de particularitățile clasei, complexitatea și volumul operei literare, accesibilitatea acesteia și rezultatele învățării urmărite, cu respectarea categoriei de vârstă, a valorilor etice promovate de text și a obiectivelor de formare a profilului absolventului.

Notă: Texte-suport (fără a preciza definiția și trăsăturile de specie): *aforisme, doina populară, doina cultă, basmul cult, parabola, legenda, povestirea, nuvela, romanul*.

- **Texte pentru memorare:** 6-7 texte (lirice, un fragment de text epic/ dramatic).

sau despre caracterul său;

- analizează relația dintre mediul în care trăiește personajul și trăsăturile sale de caracter, argumentând cu exemple concrete din text;
- identifică metafora și antiteza în texte literare studiate, distingându-le de figurile de stil studiate anterior;
- explică semnificația unei metafore dintr-un text dat, interpretând imaginea artistică creată și efectul ei asupra mesajului;
- interpretează rolul antitezei într-un fragment literar, arătând cum opoziția dintre termeni amplifică semnificația textului;
- recunoaște enciclopedia ca tip de text nonliterar, identificând trăsăturile care o definesc (obiectivitate, organizare tematică, limbaj specializat);
- localizează și extrage eficient o informație dintr-o enciclopedie tipărită sau electronică, utilizând elementele de structură ale acesteia;
- compară enciclopedia cu alte tipuri de text multimodal studiate anterior, indicând cel puțin două deosebiri de scop și organizare.

CS 4: Producerea textelor scrise de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând coerență discursivă și creativitate

Valori dominante: responsabilitate, respect

Textul scris – exprimarea sensului în contexte variate de comunicare – 16 ore+ 2 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
4.1. Aplicarea regulilor de organizare a textelor, în contexte de comunicare școlară și creativă, demonstrând rigoare și înțelegere a structurii; 4.2. Dispunerea în pagină a textelor literare și nonliterare, în contexte de redactare școlară și funcțională, manifestând simț estetic și ordine în prezentare; 4.3. Formularea în scris a ideilor și argumentelor în texte proprii, în contexte variate de comunicare, demonstrând coerență și spirit critic; 4.4. Redactarea de texte în editor de text, respectând normele ortografice, de punctuație și de	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale. Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Organizarea și producerea textului. Planul simplu și dezvoltat de idei pentru texte literare și nonliterare (actualizare). Rezumatul unui fragment de text epic cu elemente descriptive. Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă. Comunicarea scrisă în medii digitale. Textul redactat digital, utilizând editorul de text. Postarea scurtă în mediul digital, cu structură simplă și scop al comunicării (6 ore) 2. Scrierea argumentativă. Strategii de argumentare. Textul argumentativ pe teme apropiate experienței elevului (2 ore). 3. Scrierea reflexivă. Textul reflexiv despre experiențe personale, lecturi și situații de viață (2 ore) 4. Scrierea explicativă și imaginativă. Textul explicativ despre fenomene sau procese. Descrierea unui cadru natural sau a unui loc familiar (2 ore) 5. Scrierea funcțională. Anunțul pentru comunitatea școlară. Formulare tipizate pe suport tipărit și/ sau online (2 ore) 6. Textul multimodal. Textul multimodal cu scop informativ (afișul digital, infograficul) (2 ore)	Elevul/ eleva: ➤ organizează informația în funcție de scopul și situația comunicării, în contexte variate; ➤ elaborează planuri (simple și dezvoltate) de idei pentru texte literare și nonliterare, în contexte de redactare; ➤ rezumă fragmente de texte epice, selectând informațiile esențiale, în contexte școlare; ➤ organizează informația în scheme, tabele, formulare și alte structuri grafice; ➤ aplică reguli de dispunere în pagină și de formatare a textelor redactate manual și digital; ➤ redactează texte argumentative, susținând opinii personale cu argumente și exemple; ➤ formulează reflecții despre experiențe personale și lecturi; ➤ transformă vorbirea directă în vorbire indirectă;

structurare, cu utilizarea competențelor digitale de bază.

4.5. Crearea unor texte multimodale variate, prin valorificarea relației dintre mesajul verbal, componenta vizuală și suportul digital, în funcție de scopul comunicării și de publicul vizat, exprimând creativitate și discernământ.

Corelări interdisciplinare: Mesaje pentru o școală verde: eu și societatea, biologia, informatica, educație tehnologică și TIC etc. Jurnal digital al învățării: limbi străine, educație tehnologică și TIC, educație plastică etc. Povești digitale și educaționale: educație plastică, educație tehnologică și TIC, arte etc. Ghiduri și instrucțiuni pentru viața cotidiană: educație tehnologică, științe (alimentație, igienă, experimente simple, procese) etc. Comunicare responsabilă în mediul digital: informatica, eu și societatea, limbi străine (neticheta, siguranță online, responsabilitate în comunicare).

Contexte de învățare raportate la noile educații: exprimarea argumentată a opiniilor, experiențelor și punctelor de vedere despre lecturi, imagini, situații de viață și fenomene sociale, în contexte de gândire critică și educație media; utilizarea responsabilă și eficientă a mediului digital prin redactarea de texte, mesaje și postări, respectând normele de comunicare online și principiile eticii digitale/ netichetei; organizarea și structurarea informațiilor prin planuri de idei, scheme, infografice, rezumate pentru învățare și comunicare; realizarea de produse scrise și multimodale complexe, individual și în grup, destinate școlii, comunității și mediului digital.

Temă cross-curriculară: *Cum comunicăm responsabil în școală, comunitate și mediul digital?*

Proiect interdisciplinar: *Internetul: prietenul sau inamicul meu?* (ghid de comportamente în mediul online) (2 ore)

- descrie locuri sau experiențe personale apropiate universului său, utilizând enunțuri clare și coerente;
- completează formulare tipizate în contexte autentice;
- utilizează editorul de text pentru redactarea, corectarea și formatarea textelor, în contexte digitale;
- selectează elemente digitale adecvate scopului comunicării, în contexte de creare a produselor multimodale.

CS 5: Utilizarea limbii ca normă de exprimare în comunicarea orală și scrisă, în situații școlare, sociale și culturale, demonstrând responsabilitate pentru propria exprimare

Valori dominante: demnitate și respect de sine, echitate, adevăr

Gramatica limbii române – resursă pentru dezvoltarea competenței de comunicare - 44 de ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
5.1. Respectarea normelor limbii literare în discursuri orale coerente, în situații școlare și sociale uzuale, asigurând claritatea și coerența mesajului. 5.2. Respectarea normelor limbii literare în redactarea textelor coerente, în contexte școlare și sociale, organizând logic ideile. 5.3. Selectarea conștientă a resurselor lexicale în funcție de context, în situații școlare și sociale uzuale, asigurând adecvarea mesajului. 5.4. Revizuirea și corectarea mesajelor proprii în raport cu normele limbii, în situații școlare	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative/contextuale: 1. Ortografie și ortoepie. Modificări în ortografia limbii române: DOOM3, 2021: abrevierile, scrierea cu literă mică sau mare (2 ore) 2. Lexicologie: Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea, conversiunea, abrevierea. Dicționare terminologice. Abatere de la normă: tautologia (5 ore) 3. Morfologie: Substantivul (actualizare). Locuțiunea substantivală. Adjectivul (actualizare). Locuțiunea adjectivală. Verbul (actualizare). Verbe personale, impersonale, unipersonale. Verbe tranzitive și intransitive. Locuțiunea verbală. Pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ. Pronumele nehotărât și adjectivul pronominal nehotărât. Pronumele negativ și adjectivul pronominal negativ. Ortografia pronumelui. Numeralul. Numeralul distributiv, adverbial, colectiv. Ortografia numeralului. Adverbul (actualizare). Locuțiunea adverbială. Ortografia adverbului. Prepoziția. Locuțiunea prepozițională. Conjuncția. Locuțiunea conjuncțională. Interjecția. Locuțiunea interjecțională (19 ore) 4. Sintaxă: Sintagma, propoziția, fraza, enunțul. Subiectul. Subiect simplu/multiplu; exprimat/neexprimat. Predicatul. Predicatul nominal (actualizare). Verbe copulative. Atributul. Atributul pronominal. Atributul verbal. Atributul adverbial. Atributul exprimat prin interjecție. Complementul direct și cel indirect. Complementul circumstanțial de	Elevul/eleva: ➤ explică particularitățile ortografice și ortoepice ale limbii române, inclusiv ale cuvintelor de origine străină, în contexte școlare și sociale; ➤ identifică și explică mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului (derivarea, compunerea, conversiunea, abrevierea) și rolul acestora în dezvoltarea lexicului; ➤ recunoaște și explică valorile gramaticale și sintactice ale părților de vorbire și de propoziție studiate în texte și enunțuri; ➤ explică rolul topiciei și al normelor de punctuație în asigurarea clarității și coerenței mesajului; ➤ aplică normele ortoepice și ortografice ale limbii române (inclusiv DOOM3) în pronunțarea și scrierea corectă a cuvintelor, inclusiv a celor de origine străină;

și sociale, explicând modificările efectuate.

cauză. Complementul circumstanțial de scop. **Topica în propoziție.** Norme de punctuație. **Vorbirea directă. Vorbirea indirectă** (18 ore)

Corelări interdisciplinare: geografia, limbile străine, fizica, biologia, chimia etc.

Contexte de învățare raportate la noile educații: analizarea limbajului utilizat în mass-media, în rețelele sociale și în spațiul public, pentru identificarea abaterilor de la normele limbii literare și formularea variantelor corecte; aplicarea cunoștințelor lexicale și gramaticale în redactarea unor texte argumentative, descriptive și reflexive, adaptate scopului, destinatarului și contextului comunicării; revizuirea și editarea în colaborare a textelor orale și scrise, prin utilizarea criteriilor de corectitudine fonetică, lexicală, morfologică, sintactică și ortografică; investigarea particularităților limbajului din texte literare, nonliterare și digitale, pentru explicarea rolului structurilor lingvistice în construirea sensului figurat și a efectului comunicativ; realizarea unor proiecte și produse multimodale (articole, reviste digitale, podcasturi, prezentări sau campanii de informare), valorificând conștient normele limbii române și principiile unei comunicări etice și responsabile.

Temă cross-curriculară: *Cum obținem coerență, continuitate și expresivitate în comunicare?*

- utilizează corect mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului (derivare, compunere, conversiune) în producerea de enunțuri proprii;
- reformulează structurile greșite din exprimarea cotidiană, evitând tautologiile;
- utilizează termeni adecvați din vocabularul general și terminologic, în funcție de context;
- folosește corect locuțiuni substantive, adjectivale, verbale, adverbiale, prepoziționale și conjuncționale în comunicare;
- utilizează corect categoriile gramaticale ale părților de vorbire studiate;
- aplică normele de utilizare a pronumelor și adjectivelor pronominale (demonstrative, nehotărâte, negative), evitând ambiguitățile;
- construiește enunțuri corecte și variate, utilizând funcțiile sintactice studiate;
- utilizează corect topica propoziției pentru a asigura claritatea și coerența mesajului;
- aplică normele de punctuație în propoziții și enunțuri dezvoltate.
- utilizează corect vorbirea directă și vorbirea indirectă în diverse contexte de comunicare, respectând semnele de

		punctuație, structura enunțurilor și intenția comunicativă. ➤ analizează utilizarea resurselor lexicale, morfologice și sintactice în texte și situații de comunicare, identificând exprimările corecte și incorecte. ➤ adaptează limbajul la situații școlare și sociale diverse, în funcție de scopul și contextul comunicării. ➤ redactează texte scurte (descrieri, explicații, narațiuni funcționale), respectând normele limbii literare și organizând logic ideile. ➤ revizuieste și corectează exprimarea proprie, identificând și remediind greșeli de natură lexicală, gramaticală și ortografică. ➤ apreciază adecvarea și eficiența utilizării resurselor lingvistice în diferite situații de comunicare, argumentând opțiunile de exprimare. ➤ manifestă responsabilitate și rigoare în comunicarea orală și scrisă, valorificând normele limbii literare în contexte școlare și sociale.
--	--	--

Finalități:

La sfârșitul clasei a VII-a, elevul/ eleva:

1. Compară limba română cu alte limbi europene prin raportare la elemente culturale naționale și europene în contexte educaționale diverse, manifestând toleranță.
2. Argumentează importanța diversității culturale în situații de comunicare cotidiană, demonstrând cooperare și deschidere.
3. Interpretează mesaje orale variate, în raport cu scopul, interlocutorul, intenția comunicativă și diferența dintre fapt și opinie, în contexte școlare, comunitare și digitale, manifestând reflecție și responsabilitate comunicativă.
4. Formulează și susține mesaje orale descriptive, explicative și argumentative simple, utilizând structuri discursive adecvate, exemple relevante și mijloace de expresivitate orală, în funcție de scop și interlocutor, cu rigoare și adecvare discursivă.
5. Participă la interacțiuni verbale de cooperare, argumentare și rezolvare de probleme, prin întrebări relevante, răspunsuri argumentate și soluții negociate, în contexte școlare, comunitare și digitale, având inițiativă și spirit civic.
6. Distinge trăsăturile textelor literare și nonliterare, în contexte comparative, dând dovadă de spirit de observație.
7. Formulează mesajul textului literar, prin raportare la experiența personală, în contexte reflexive, pentru dezvoltarea autenticității interpretative, demonstrând implicare.
8. Comentează figuri de stil, pe baza unor criterii date, în contexte de interpretare, pentru aprofundarea expresivității limbajului, manifestând sensibilitate estetică.
9. Explică valori general-umane ale textului literar, în contexte de interpretare, pentru dezvoltarea maturității axiologice, prin reflecție și gândire critică.
10. Caracterizează personaje literare, din perspectiva relațiilor cu alte personaje, în contexte de analiză, pentru înțelegerea dimensiunii relaționale, demonstrând empatie.
11. Redactează texte argumentative, descriptive și funcționale, în contexte școlare și sociale, pentru exprimarea ideilor și opiniilor personale, dând dovadă de coerență și spirit critic.
12. Aplică reguli de organizare și structurare a textului scris, în contexte de comunicare școlară și digitală, pentru asigurarea clarității și adecvării mesajului, cu rigoare și responsabilitate.
13. Utilizează instrumente digitale în redactarea și editarea textelor, pentru îmbunătățirea comunicării scrise, demonstrând autonomie și competențe digitale de bază.
14. Respectă normele limbii literare în discursuri orale și texte scrise coerent, în situații școlare și sociale variate, pentru transmiterea clară și adecvată a mesajului, manifestând responsabilitate și rigoare în exprimare.
15. Revizuieste și corectează mesajele proprii prin raportare la normele limbii literare, în activități de comunicare orală și scrisă, pentru optimizarea clarității și coerenței discursului, dând dovadă de spirit critic și autonomie.

CLASA A VIII-A

CS 1: Afirmarea identității lingvistice și culturale în context național, manifestând patriotism și toleranță față de diversitatea culturală

Valori dominante: patriotism, toleranță, empatie, responsabilitate

Limba română - identitate lingvistică și interculturalitate în societatea contemporană- 12 ore + 2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
1.1. Exprimarea identității lingvistice proprii, în contexte educaționale și de comunicare multiculturală, manifestând toleranță și empatie; 1.2. Analizarea relației dintre valori naționale și europene, în contexte interculturale și educaționale, demonstrând gândire critică, toleranță și empatie; 1.3. Manifestarea apartenenței culturale, în contexte de interacțiune între culturi și reflecție critică asupra diversității, cu toleranță și empatie.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: Identitate lingvistică și apartenență culturală. Comunicarea ca mod de reprezentare a identității și a valorilor personale. Limba română în țară și peste hotarele ei (4 ore) Valori naționale și europene. Valori naționale și europene reflectate în atitudinile și opțiunile tinerilor de astăzi (2 ore) Interculturalitate și dialog intercultural. Diversitatea culturală din viața școlii, a comunității și a mediului digital. Tradiții și manifestări artistice în diferite culturi și spații geografice. Norme de dialog intercultural: respect, toleranță, empatie (6 ore) Corelări interdisciplinare: Pașaportul lingvistic al elevului: istoria românilor și universală, limbile străine, informatica etc. Limba română în era digitală: comunicare, cultură și inteligență artificială: educație tehnologică, Istoria românilor și universală, limbile străine, informatica etc. Tradiții și obiceiuri care ne unesc/ Cultura care ne unește: istoria românilor și universală, geografia, arte etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: explorarea identității lingvistice și culturale în situații educaționale și reflexive; interacțiuni interculturale, directă și digitală, în școală și comunitate; analiza și	Elevul/ eleva: ➤ își exprimă identitatea lingvistică prin mesaje orale și scrise structurate în contexte educaționale și interculturale; ➤ argumentează rolul limbii în exprimarea identității personale și culturale; ➤ analizează relația dintre valori naționale și europene, formulând opinii argumentate; ➤ compară forme de exprimare a identității culturale în contexte sociale, geografice și culturale diverse; ➤ reflectează asupra propriei apartenențe culturale, raportând-o la diversitatea culturală din comunitate și din lume; ➤ participă la situații de comunicare interculturală, manifestând respect, toleranță și empatie; ➤ valorifică elemente ale identității lingvistice și culturale proprii și ale comunității.

	compararea tradițiilor și obiceiurilor din spații culturale diferite; reflecții asupra rolului limbii române în Republica Moldova, în Europa și în diasporă; comunicare responsabilă în mediul online, cu respectarea normelor etice; realizarea produselor educaționale digitale cu conținut intercultural; utilizarea responsabilă a instrumentelor digitale și a inteligenței artificiale în învățare. Temă cross-curriculară: <i>Cum putem conviețui în armonie într-o lume diversă și digitală?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Vorbitori de limba română de pretutindeni (diaspora) (hartă digitală/interviu) (2 ore)</i>	
--	---	--

CS 2: Participarea la interacțiuni verbale diverse în contexte școlare și de viață, dând dovadă de spirit civic și atitudine proactivă

Valori dominante: respect față de alții, toleranță, responsabilitate și spirit civic

Ascultăm, dialogăm și construim sens împreună – 12 ore + 2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
2.1. Evaluarea informațiilor din mesaje orale variate în raport cu relevanța și credibilitatea lor, în contexte diverse de comunicare, demonstrând spirit critic și autonomie în gândire;	Concepte fundamentale/ Procese și relații esențiale/ Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Comunicarea orală. Mesaje orale explicative, argumentative și persuasive. Criterii de evaluare a mesajului oral și media: relevanța și credibilitatea. Distincția dintre fapt și opinie. Sursă, temă și public-țintă (4 ore) 2. Prezentarea și argumentarea orală. Argumentarea și persuasiunea în comunicarea orală. Manipularea în comunicarea orală și media.	Elevul/eleva: ➤ distinge faptul de opinie în mesaje orale din comunicarea cotidiană, comunitară și digitală, utilizând criterii simple de diferențiere; ➤ identifică sursa, tema, intenția și publicul-țintă al mesajelor orale și media din contexte școlare, sociale și digitale;

2.2. Construirea și susținerea unor mesaje orale explicative, argumentative și persuasive, adecvate contextului și intenției de comunicare, manifestând pertinență și responsabilitate; 2.3. Participarea la interacțiuni verbale de cooperare, argumentare și deliberare în contexte școlare, comunitare și digitale, adoptând un comportament echilibrat și etic.	Organizarea ideilor, valorificarea argumentelor, exemplelor și concluziilor adecvate contextului și intenției. Elemente nonverbale și paraverbale ale comunicării: privire, postură, accentuarea unor cuvinte. Prezentarea orală în medii digitale (4 ore) 3. Interacțiunea verbală. Interviu (întrebări relevante, răspunsuri și feedback). Deliberarea și comunicarea etică în grup: opțiuni, argumente, decizii și respectarea opiniilor divergente. Contraargumentul și răspunsul la contraargument (4 ore) Corelări interdisciplinare: Comunicarea responsabilă prin evaluarea informației și a influenței media: eu și societatea; informatică; istoria românilor și universală; geografie, biologie, arte. Contexte de învățare raportate la noile educații: context media/digital de evaluare a relevanței și credibilității informațiilor din mesaje orale și audio-video; context social-civic de identificare a stereotipurilor și intențiilor manipulative; context media/digital de diferențiere a faptelor de opinii în podcasturi, interviuri, prezentări și materiale video; context școlar și comunitar de deliberare etică, argumentare echilibrată și luare a deciziilor de grup, context public de construire și susținere responsabilă a mesajelor explicative, argumentative și persuasive Temă cross-curriculară: <i>Cum pot convinge pe cineva cu argumente relevante?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Convinge prin poveste</i> (discurs persuasiv) (2 ore)	➤ aplică strategii simple de verificare a informației din mesaje orale și media, raportându-se la sursă, context, dovezi și scopul comunicării; ➤ analizează mesaje orale și media din surse diferite, identificând posibile forme de manipulare; ➤ explică relația dintre argumentare, persuasiune și influențare responsabilă în comunicarea orală, utilizând exemple din contexte școlare, sociale și media; ➤ organizează ideile într-un mesaj oral explicativ, argumentativ sau persuasiv, valorificând informații relevante, argumente, exemple și concluzii adecvate; ➤ integrează elemente verbale, paraverbale, nonverbale și, după caz, suporturi multimodale în prezentarea orală, pentru a susține claritatea, coerența și impactul mesajului; ➤ identifică regulile deliberării, ale comunicării etice și ale cooperării verbale în contexte școlare, comunitare și digitale; ➤ participă la interacțiuni verbale de cooperare și deliberare, respectând opiniile divergente și normele comunicării etice; ➤ formulează argumente și contraargumente în situații de comunicare orală, contribuind la adoptarea unor decizii comune; ➤ propune soluții și susține puncte de vedere argumentate în contexte școlare, comunitare și digitale.
---	--	---

CS3: Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare, demonstrând spirit de observație și gust estetic

Valori dominante: patriotism, toleranță, empatie, responsabilitate

Lectura – o cale spre cunoaștere de sine – 53 ore+2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
3.1. Utilizarea elementelor de terminologie lingvistică și de teorie literară în interpretarea textelor literare și nonliterare, în contexte de lectură analitică, prin rigoare conceptuală și precizie. 3.2. Compararea a cel puțin două texte sub aspect structural și funcțional, în contexte de interpretare critică, demonstrând coerență și capacitate de organizare a ideilor. 3.3. Formularea mesajului textului literar prin raportare la experiențe proprii de lectură, în contexte de studiu dirijat, manifestând autenticitate și sensibilitate estetică.	Concepte fundamentale/ Procese și relații esențiale. Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Cartea, obiect cultural. Biblioteca virtuală/electronică. Cărțile audio (2 ore) 2. Text literar. Textul epic. Autor, narator, personaj (actualizare). Timp și spațiu în textul literar (actualizare). Textul liric. Versul clasic. Versul alb. Versul liber. Textul dramatic. Elemente de structură. Teme, subiecte, mesaje ale textului literar (24 ore) 3. Personajul literar. Caracterizarea directă și caracterizarea indirectă (actualizare). Clasificarea personajelor literare. Relațiile cu alte personaje (17 ore) 4. Figuri de stil. Metafora (actualizare). Hiperbola. Exclamația retorică. Interogația retorică. Invocația retorică (6 ore) 5. Textul nonliterar. Textul științific. Biografia. Interviu (4 ore) Corelări interdisciplinare: O temă, mai multe voci - (corelează compararea textelor literare și nonliterare cu genuri și specii literare diferite): arte, istorie, geografie, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: lectură reflexivă a speciilor literare studiate, individual sau în club de lectură; utilizarea terminologiei de	Elevul/eleva: ➤ evaluează critic avantajele și limitele bibliotecii virtuale/electronice și ale cărților audio în raport cu cartea tipărită, argumentând din perspectiva eficienței lecturii și a accesului la cultură; ➤ selectează și justifică forma de lectură potrivită unui scop dat (documentare, lectură de plăcere, studiu), raportându-se la caracteristicile fiecărui suport; ➤ exprimă un punct de vedere personal privind impactul bibliotecilor virtuale și al cărților audio asupra culturii lecturii în societatea contemporană, susținut prin cel puțin două argumente; ➤ explică rolul conceptelor literare fundamentale prin raportare la tema, structura, personajele și mesajul textului;

3.4. Comentarea mijloacelor expresive ale textului, în contexte de lectură ghidată, demonstrând rigoare. 3.5. Comentarea valorilor literar-artistice ale textului literar, în contexte de analiză interpretativă, dovedind sensibilitate estetică. 3.6. Caracterizarea personajelor literare, demonstrând empatie și capacitate de interpretare. 3.7. Compararea textelor literare și nonliterare din perspective tematice și stilistice, în contexte de lectură individuală, dând dovadă de gândire critică.	teorie literară în discuții și analize, în clasă și în mediul digital (forumuri, bloguri de lectură); analiza comparativă a două texte, cu exemple din presă, cărți sau materiale online; interpretarea figurilor de stil retorice, cu exemplificări din discursuri publice sau media; evaluarea critică a unui text, prin raportare la experiențe personale și la opinii din comunitate/familie; dezbateri pe conexiuni dintre operă și viața reală, organizate în clasă sau ca proiect comunitar. Temă cross-curriculară: <i>Cum mă ajută lectura să înțeleg experiențe și trăiri din viața mea?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Între realitatea istorică și ficțiunea literară</i> (Pagină de ziar/Concurs de cultură generală <i>Ce? Unde? Când?</i>/Proces literar) (2 ore) A. Lecturi recomandate: Literatură română: V. Alecsandri. <i>Oaspeții primăverii</i>, Vasile Porojan; T. Arghezi. <i>Ex libris</i>; Șt. Baciuc. <i>Patria</i>; Gr. Băjenaru. <i>Cișmigiul et. Comp.</i> (fragment); L. Blaga. <i>Hronicul și cântecul vârstelor</i> (fragment); D. Bolintineanu. <i>Mircea cel Mare și solii</i>; A. Busuioc. <i>Noiembrie, Lătrând la lună...</i>; I. L. Caragiale. <i>Triumful talentului</i>; M. Cărtărescu. <i>Florin scrie un roman</i>; G. Coșbuc. <i>Decebal către popor, Pașa Hassan</i>; I. Druță. <i>Ultima lună de toamnă</i>; M. Eminescu. <i>Sara pe deal</i>; V. Ernu. <i>Războiul pisicilor</i>; Doina Gecse-Borgovan, <i>Libelula</i> (fragment); O. Goga, <i>Dăscălița</i>; Șt. O. Iosif, <i>Toamnă</i>; Magda Isanos, <i>Rochia</i>; G. Meniuc. <i>Delfinul</i>; V. Romanciuc. <i>Bibliotecile, Balaurul care n-a mai ajuns în poveste</i>; I. Slavici. <i>Budulea Taichii</i>; M. Sorescu. <i>La lecție, Biblioteca</i>; B. Vasiliev. <i>Stalin mi-a furat copilăria</i>; Gr. Vieru. <i>Făptura mamei</i>; M. Vișniec. <i>Vrem să vă dăruim câte o fereastră</i> etc. B. Lecturi suplimentare: Literatură română: V. Alecsandri. <i>Miezul iernii</i>; Gr. Băjenaru. <i>Bună dimineața, băieți!</i> (fragment); A. Busuioc. <i>Și-a fost noapte</i> (fragment); M. Eminescu. <i>Crăiasa din povești, Lacul</i>; I. Harea. <i>Inima mea</i>; Toma Alimoș; P. D. Popescu. <i>Legende și povestiri istorice</i>; Doina Ruști. <i>Platanos</i>; N. Spătaru.	➤ aplică terminologia specifică genului epic și genului liric în comentarea textelor și în fișe de lectură; ➤ diferențiază autorul, naratorul și personajul în interpretarea textului epic; ➤ formulează mesajul unui text literar prin raportare la tema, personajele și valorile transmise; ➤ argumentează opinii despre mesajul operei prin exemple relevante din text; ➤ comentează expresivitatea unui fragment literar prin utilizarea terminologiei studiate; ➤ argumentează valoarea literar-artistică a unui text pe baza elementelor de conținut și de expresie; ➤ caracterizează personajele prin raportare la fapte, limbaj și relațiile cu alte personaje ale textului; ➤ clasifică personajele unui text literar studiat, justificând încadrarea fiecăruia prin trimitere la rolul și la relațiile sale în cadrul operei; ➤ analizează relațiile dintre personaje, explicând cum acestea influențează evoluția acțiunii și conturarea caracterelor; ➤ realizează caracterizarea unui personaj literar, integrând mijloace de caracterizare directă și indirectă într-o expunere coerentă;
---	--	--

	<i>Măștile lui Brejnev</i> (fragment); R. Tudoran. <i>Toate pânzele sus!</i> (fragment) etc. Literatură universală: I. Asimov. <i>Ce-și face omul cu mâna lui</i> (fragment); A. Beleaev. <i>Om-umfibi</i>; J. Boyne. <i>Băiatul cu pijamale în dungă</i>; Alice Broadway. <i>Cerneala</i>; R. Bradbury. <i>Fahrenheit 451</i>; J.-C. Carrière. <i>Cercul mincinoșilor</i> (fragmente); Anne Frank. <i>Jurnalul Annei Frank</i> (fragment); J. de La Fontaine. <i>Casa lui Socrate</i>; D. Keyes. <i>Flori pentru Algernon</i>; Joanne Kathleen Rowling. <i>Harry Potter și piatra filozofală</i>; J.R.R. Tolkien. <i>Stăpânul inelelor</i> (fragment) etc. <u>Texte nonliterare, funcționale și multimodale:</u> <i>DEX</i> (articole lexicografice); <i>DEXI</i> (articole lexicografice); <i>DOOM3</i> (articole lexicografice); <i>Dicționarul de locuțiuni și expresii</i>; <i>Dicționarul de neologisme</i>; U. Eco. <i>Monologul interior al unui e-book</i>; A. Mateevici. <i>Cuvântul nostru românesc</i> (discurs, 1917); Dan C. Mihăilescu (editor). <i>Cărțile care ne-au făcut oameni</i> (1-2 articole); A. Pleșu. <i>Cele 100 de cărți?</i> (volumul <i>Despre frumusețea uitată a vieții</i>); Al. Ștefănescu. <i>Mesaj către tineri: redescoperiți literatura!</i>; Gh. Țițeica. <i>Fabricarea unei umbrele</i> (eseu, în volumul <i>Probleme de geometrie... și dincolo de ele</i>); Elena Ungureanu. <i>Dicționar tematic ilustrat</i> etc. Notă: Profesorul poate reîncadra justificat textele recomandate dintr-o categorie în alta, în funcție de particularitățile clasei, complexitatea și volumul operei literare, accesibilitatea acesteia și rezultatele învățării urmărite, cu respectarea categoriei de vârstă, a valorilor etice promovate de text și a obiectivelor de formare a profilului absolventului. Notă: Texte-suport (fără a preciza definiția și trăsăturile de specie): <i>legenda istorică, doina populară, doina cultă, fabula, poemul, povestirea, nuvela, romanul</i>. C. Texte pentru memorare: 6-7 texte (lirice, un fragment de text epic/dramatic).	➤ interpretează semnificația unui personaj în economia operei, argumentând relevanța sa pentru mesajul textului; ➤ compară două personaje din aceeași operă sau din opere diferite, urmărind un criteriu comun de analiză (valori, comportament, evoluție); ➤ recunoaște hiperbola, exclamația retorică, interogația retorică și invocația retorică în texte literare studiate, distingându-le de figurile de stil studiate anterior; ➤ interpretează efectul expresiv al hiperbolei și al figurilor retorice identificate, explicând cum amplifică acestea mesajul sau emoția transmisă de text; ➤ analizează comparativ funcția unei figuri retorice și a metaforei în același fragment, evidențiind modul diferit în care fiecare contribuie la expresivitatea textului; ➤ valorifică figurile de stil studiate în producerea unui text propriu, utilizând cel puțin două dintre ele în mod adecvat contextului; ➤ identifică trăsăturile textului științific, ale biografiei și ale interviului, indicând elementele de structură și de limbaj specifice fiecăruia;
--	---	---

		➤ distinge cele trei tipuri de text nonliterar studiate după scop, limbaj și mod de organizare, raportându-se la exemple concrete; ➤ extrage informații relevante dintr-un text științific sau o biografie, ierarhizându-le în funcție de importanța lor pentru înțelegerea mesajului; ➤ redactează un interviu simplu, respectând convențiile tipului de text (întrebări, răspunsuri, temă coerentă).
--	--	--

CS 4: Producerea textelor scrise de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând coerență discursivă și creativitate

Valori dominante: responsabilitate, spirit civic, gândire critică

Textul scris – comunicare responsabilă și argumentată – 14 ore (18 ore) + 2 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
4.1. Utilizarea eficientă a structurilor la redactarea textelor, în contexte școlare și sociale, asigurând coerență și autonomie în scriere; 4.2. Plasarea grafică în pagină a textelor literare și nonliterare,	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale. Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Organizarea și producerea textului. Rezumatul textului epic cu elemente descriptive (actualizare). Comunicarea scrisă în medii digitale interactive. Postarea în mediul digital (informativă, personală etc.). Reguli de redactare responsabilă: parafrizarea, citarea surselor și evitarea plagierii. Scrierea asistată de instrumente ale inteligenței artificiale (IA)/Instrumentarul	Elevul/ eleva: ➤ redactează rezumate ale textelor epice, selectând ideile esențiale și integrând adecvat elemente descriptive; ➤ utilizează structuri specifice textelor descriptive, argumentative, reflexive și funcționale, în funcție de scopul comunicării;

în contexte de redactare școlară, creativă și digitală, manifestând rigoare și simț estetic. 4.3. Redactarea textelor structurate despre experiențe, opinii și argumente, în contexte școlare de comunicare scrisă, demonstrând coerență și gândire critică. 4.4. Elaborarea textelor digitale structurate, în contexte școlare și funcționale, respectând cerințele de coerență, rigoare și responsabilitate lingvistică; 4.5. Producerea unor texte multimodale structurate, prin integrarea adecvată a conținutului verbal, vizual și digital, în raport cu scopul comunicării, contextul și publicul vizat, dând dovadă de autonomie și coerența în exprimare.	inteligenței artificiale în scrierea asistată, revizuirea și compararea textelor (6 ore) 2. Scrierea imaginativă. Descrierea de interior și de spații familiare (2 ore) 3. Scrierea argumentativă. Textul argumentativ pe teme relevante pentru viața elevului, școlii și a comunității (2 ore) 4. Scrierea reflexivă. Textul reflexiv despre experiențe personale, opinii, valori și alegeri de viață (2 ore) 5. Scrierea funcțională. Textul funcțional: cererea și invitația (2 ore) 6. Textul multimodal. Textul multimodal structurat, prin integrarea conținutului verbal, vizual și digital (infografic, prezentări multimedia, hartă mentală digitală etc.) (2 ore) Corelări interdisciplinare: Școala verde – jurnalul responsabilității ecologice: matematică; informatica, geografia, biologia, eu și societatea. Ghidul unei excursii/localității mele: geografia, istoria românilor și universală, eu și societatea. Povestea unui/ei adolescent/e care și-a schimbat viața prin alegeri sănătoase: biologia, educația fizică, eu și societatea. Contexte de învățare raportate la noile educații: situații de comunicare scrisă din viața școlară, socială și comunitară; activități de interpretare și reflecție asupra textelor literare, nonliterare și media; situații de comunicare funcțională (cereri, invitații, mesaje oficiale); situații de comunicare în medii digitale (postări, forumuri, mesaje); realizarea unor produse multimodale cu relevanță pentru școală și comunitate, în contexte interdisciplinare. Temă cross-curriculară: <i>Cum pot cuvintele inspira alegeri responsabile pentru a proteja planeta de mâine?</i> Proiect interdisciplinar: <i>STEAM în acțiune: Comunicare și cultură în era inteligenței artificiale</i> (revistă digitală) (2 ore)	➤ organizează textul în pagină prin utilizarea titlului, alineatelor, spațierii și a altor elemente grafice specifice; ➤ adaptează așezarea în pagină la tipul textului, scopul comunicării și destinatar; ➤ redactează descrieri de interior, de obiecte și de spații familiare, utilizând detalii relevante și limbaj adecvat; ➤ formulează opinii și argumente în texte argumentative pe teme relevante pentru viața elevului, a școlii și a comunității; ➤ redactează texte reflexive despre experiențe, opinii, trăiri personale; ➤ redactează texte funcționale (cereri și invitații), respectând structura și convențiile specifice; ➤ redactează postări digitale informative, personale sau de opinie, respectând claritatea, coerența și adecvarea la context; ➤ utilizează responsabil instrumente digitale și aplicații de inteligență artificială în elaborarea și revizuirea textelor, respectând principiile originalității, citării surselor și eticii redactării; ➤ analizează rolul elementelor verbale, vizuale și digitale în construirea mesajului multimodal; ➤ integrează coerent informații verbale, vizuale și digitale într-un produs
--	---	--

		multimodal adaptat scopului comunicării și publicului vizat.
--	--	--

CS 5: Utilizarea limbii ca normă de exprimare în comunicarea orală și scrisă, în situații școlare, sociale și culturale, demonstrând responsabilitate pentru propria exprimare

Valori dominante: integritate, demnitatea umană și respect față de alții, binele

Regulă gramaticală și practică discursivă: formarea competenței de exprimare corectă, adaptată contextului - 44 de ore

5.1. Monitorizarea și corectarea exprimării orale conform normelor limbii, în contexte variate de comunicare, demonstrând autonomie și spirit critic.

5.2. Revizuirea și corectarea textelor proprii din perspectiva normelor lingvistice, în situații de învățare autonome și asistate, perfecționând exprimarea scrisă

5.3. Utilizarea nuanțată a limbajului în funcție de context și intenție comunicativă, în situații sociale și culturale variate, valorificând resurse expresive diverse.

5.4. Argumentarea opțiunilor lingvistice utilizate în

Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale. Conținuturi aplicative, contextuale:

1. Ortografie. Modificări în ortografia limbii române: DOOM3, 2021: scrierea și pronunțarea cuvintelor de origine străină (2 ore)

2. Lexicologie: Seriile sinonimice. Mijloace externe de îmbogățire a vocabularului: împrumuturi lexicale. Îmbinări libere de cuvinte, locuțiuni, expresii frazeologice. Sensul propriu/figurat al cuvintelor. Dicționarul de locuțiuni și expresii. **Abatere de la normă:** calchieră și barbarisme (5 ore)

3. Morfologia: Substantivul. Ortografia substantivelor compuse. **Adjectivul.** Ortografia adjectivelor compuse. **Pronumele** și adjectivele pronominale. Pronumele și adjectivul pronominal relativ. Acordul pronumelui relativ *care* în cazul genitiv. Pronumele și adjectivul pronominal interogativ. Ortografia pronumelor compuse. **Verbul.** Diatezele verbului. Diateza activă. Diateza pasivă. Diateza reflexivă. Construcții cu pronume reflexive. Construcții impersonale. Ortografia formelor inverse ale verbului. **Adverbul.** Ortografia adverbilor compuse. **Conjunția.** Tipuri de conjuncții. **Interjecția.** Interjecții cu/fără funcții sintactice (18 ore)

Elevul/ eleva:

- explică rolul normelor ortografice actuale (scrierea cu majusculă/minusculă, abrevieri) în realizarea unei comunicări corecte;
- reformulează structurile greșite din exprimarea cotidiană, evitând calchieră și barbarisme;
- identifică și explică relațiile semantice dintre cuvinte și expresii (serii sinonimice, sens propriu și figurat, expresii frazeologice), în diferite contexte de comunicare;
- explică valorile gramaticale și sintactice ale structurilor studiate (diateze verbale, pronume relative și interogative, relații sintactice în propoziție și frază);
- explică rolul elementelor de relație și al normelor de punctuație în organizarea și coerența comunicării;
- aplică riguros normele ortografice (inclusiv scrierea cu majusculă/minusculă și utilizarea

comunicare, în contexte variate de exprimare, justificând alegerile realizate.

3. Sintaxă: Relațiile sintactice în propoziție: coordonarea și subordonarea. Acordul predicatului cu subiectul. Cuvinte/construcții/propoziții incidente. Construcții eliptice. Norme de punctuație. **Apoziția.** Norme de punctuație. **Complementul** de agent. Complementul circumstanțial condițional. Complementul circumstanțial concesiv. **Fraza.** Coordonarea și subordonarea. Propoziția principală/regentă/subordonată. Elementele de relație în frază (conjunții, locuțiuni conjuncționale, cuvinte conjunctive). **Subiectul.** Propoziția subordonată subiectivă. **Predicatul.** Propoziția subordonată predicativă. **Atributul.** Propoziția subordonată atributivă. **Complementul direct** și propoziția subordonată completivă directă. **Complementul indirect** și propoziția subordonată completivă indirectă (19 ore)

Corelări interdisciplinare: arte, istoria românilor și universală, matematica, geografie, eu și societatea etc.

Contexte de învățare raportate la noile educații: analizarea critică a limbajului utilizat în mass-media, pe platformele digitale și în discursul public; participarea la dezbateri și situații autentice de comunicare; elaborarea unor produse media și multimodale (articole, podcasturi, bloguri, campanii de informare, prezentări digitale), utilizând responsabil și creativ resursele limbii române.

Temă cross-curriculară: Cum aplicăm reguli gramaticale pentru o comunicare responsabilă?

abrevierilor) și regulile de punctuație în enunțuri și fraze;

- utilizează adecvat resursele lexicale (serii sinonimice, expresii frazeologice, sens propriu și figurat), în funcție de intenția comunicativă;
- integrează în exprimare împrumuturi lexicale și structuri expresive, respectând normele limbii literare;
- utilizează corect formele gramaticale ale părților de vorbire, inclusiv diatezele verbului și formele pronominale relative și interogative;
- construiește enunțuri și fraze corecte, valorificând relațiile sintactice de coordonare și subordonare;
- utilizează corect acordul predicatului cu subiectul și relațiile sintactice în propoziție și frază;
- aplică normele de punctuație în construcții complexe (apoziții, incidente, construcții eliptice);
- utilizează corect elementele de relație în frază (conjunții, locuțiuni conjuncționale, cuvinte conjunctive);
- utilizează corect propozițiile subordonate studiate (subiectivă, predicativă, atributivă, completivă directă și indirectă) în producerea mesajelor orale și scrise;
- analizează structurile lexicale, morfologice și sintactice utilizate în texte și situații de comunicare, identificând efectele acestora asupra sensului și coerenței mesajului;
- adaptează limbajul la contexte școlare, sociale și culturale diverse, în funcție de intenția comunicativă și de interlocutor;

		➤ redactează texte coerente și corecte (explicative, descriptive și argumentative simple), respectând normele limbii standard; ➤ revizuieste și optimizează texte proprii, corectând greșeli și îmbunătățind claritatea, coerența și expresivitatea exprimării; ➤ argumentează opțiunile lingvistice utilizate în comunicare, justificând adecvarea acestora la context, scop și intenție comunicativă; ➤ apreciază eficiența mesajelor orale și scrise prin raportare la normele limbii și la situația de comunicare; ➤ manifestă responsabilitate în utilizarea limbii, evitând exprimările inadecvate și demonstrând autonomie în monitorizarea propriei comunicări.
--	--	---

Finalități

Finalități:

La sfârșitul clasei a VIII-a, elevul/eleva:

1. Își exprimă identitatea lingvistică prin raportare la valorile naționale și europene în contexte educaționale și interculturale, manifestând gândire critică și deschidere.
2. Participă la dialog intercultural în situații de comunicare cotidiană, dând dovadă de cooperare, respect și toleranță.

3. Construiește și susține mesaje orale explicative și persuasive, utilizând argumente, exemple și mijloace verbale, paraverbale și nonverbale adecvate contextului și intenției de comunicare, dând dovadă de pertință și responsabilitate.
4. Participă la interacțiuni verbale de cooperare, argumentare și deliberare, prin analiza opțiunilor, argumentarea deciziilor și respectarea opiniilor divergente, în contexte școlare, comunitare și digitale, adoptând un comportament echilibrat și etic.
5. Compară texte literare și nonliterare, din perspectiva structurii, în contexte analitice, pentru dezvoltarea gândirii critice, manifestând coerență în comunicare.
6. Formulează mesajul textului literar, raportându-l la experiențe de lectură, în contexte reflexive, dând dovadă de sensibilitate estetică.
7. Comentează mijloacele expresive ale textului, în contexte de interpretare ghidată, pentru aprofundarea înțelegerii textului, manifestând spirit critic.
8. Caracterizează personaje literare, din perspectiva atitudinii autorului, în contexte de lectură dirijată, dând dovadă de empatie.
9. Compară texte literare și nonliterare, din perspectivă tematică, în contexte de lectură independentă, pentru consolidarea gândirii critice, manifestând conștiințiozitate.
10. Redactează texte argumentative, reflexive și funcționale structurate, în contexte școlare și sociale, demonstrând coerență și gândire critică.
11. Utilizează structuri discursive și strategii de redactare adaptate scopului comunicării, în contexte diverse de comunicare, pentru organizarea eficientă a textului, manifestând autonomie și responsabilitate lingvistică.
12. Realizează texte multimodale structurate, prin integrarea elementelor verbale, vizuale și digitale, în contexte educaționale, dând dovadă de inițiativă și spirit critic.
13. Monitorizează și corectează exprimarea orală și scrisă conform normelor limbii literare, în contexte școlare, sociale și culturale variate, pentru perfecționarea comunicării, manifestând autonomie și spirit critic.
14. Utilizează nuanțat resurse lexicale și structuri sintactice complexe în producerea de texte și discursuri, în funcție de intenția comunicativă și context, pentru realizarea unor mesaje coerente și expresive, manifestând creativitate și responsabilitate lingvistică.
15. Argumentează structurile lingvistice utilizate în comunicare, în situații variate de exprimare orală și scrisă, pentru eficientizarea mesajului, prin gândire critică și discernământ.

CLASA A IX-A

CS 1: Afirmarea identității lingvistice și culturale în context național, manifestând patriotism și toleranță față de diversitatea culturală

Valori dominante: patriotism, respect, responsabilitate și spirit civic

Limba română și identitatea culturală în context global – 10 ore + 2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
1.1. Argumentarea rolului limbii române ca limbă romanică și reper al identității colective, în contexte educaționale și culturale diverse, demonstrând gândire critică, responsabilitate și spirit civic. 1.2. Argumentarea apartenenței culturale, în contexte de comunicare educațională și culturală, prin asumare identitară și spirit civic. 1.3. Reflectarea critică asupra interferențelor culturale, în contexte globale și interculturale, cu responsabilitate și deschidere culturală.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/ Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Identitate lingvistică și apartenență culturală. Limba română, limbă romanică. Originea și evoluția limbii române în contextul schimbărilor istorice, sociale și culturale (4 ore) 2. Patrimoniu și identitate culturală. Patrimoniul cultural național și universal. Valorile culturii române în dialog cu valorile europene și universale. Personalități ale culturii române, repere ale identității colective (6 ore) 3. Interculturalitate și interferențe culturale. Identitatea culturală în diversitatea lumii contemporane. Schimburi și influențe culturale (2 ore) Corelări interdisciplinare: Limba română în context european – între tradiție și modernitate: istoria românilor și universală și artele. Muzeul digital al personalității din cultura românească a perioadei interbelice: istoria românilor și universală și artele. Impactul inteligenței artificiale asupra comunicării și culturii: istoria românilor și universală, limbile străine, eu și societatea și artele; Contexte de învățare raportate la noile educații: lectura și analiza unor texte literare și publicistice despre valori și identitate; explorarea patrimoniului cultural național în relație cu patrimoniul universal; dialoguri despre cultura română în context intercultural; vizite reale sau virtuale la instituții culturale (Casa limbii române, muzeu, bibliotecă, casă de cultură)	Elevul/eleva: ➤ identifică informații relevante despre originea și evoluția limbii române; ➤ explică evoluția limbii române în contexte istorice, sociale și culturale; ➤ argumentează rolul limbii române ca limbă romanică și reper al identității colective; ➤ valorifică exemple de patrimoniu cultural național și universal, demonstrând responsabilitate și respect față de valorile culturale; ➤ prezintă personalități reprezentative ale culturii române, evidențiind contribuția acestora la memoria colectivă și identitatea culturală; ➤ argumentează apartenența culturală prin raportare la limbă, valori, patrimoniu și repere ale culturii române; ➤ valorifică elemente de patrimoniu cultural și repere ale culturii române pentru păstrarea și afirmarea identității culturale; ➤ analizează influențele culturale și lingvistice asupra identității personale și colective;

	etc.); utilizarea responsabilă a resurselor digitale și a instrumentelor de inteligență artificială în documentare și promovarea patrimoniului cultural. Temă cross-curriculară: <i>Cum îmi păstrez identitatea culturală într-o lume globalizată și în continuă schimbare?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Personalități culturale: modele de urmat (scriitori, pictori, compozitori etc.)</i> (Muzeu virtual/galerie virtuală) (2 ore)	➤ formulează opinii argumentate privind păstrarea identității culturale într-o lume globalizată.
--	--	---

CS 2: Participarea la interacțiuni verbale diverse în contexte școlare și de viață, dând dovadă de spirit civic și atitudine proactivă

Valori dominante: respect față de alții, toleranță, responsabilitate și spirit civic

Ascultăm, dialogăm și construim sens împreună – 12 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
2.1. Analizarea critică a mesajelor orale variate, în contexte diverse de comunicare, demonstrând discernământ și responsabilitate. 2.2. Elaborarea și susținerea unor mesaje orale informative, argumentative și reflexive, adecvate contextului și	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Comunicarea orală. Mesaje orale informative, argumentative, reflexive. Discursul public, vlogul, podcastul. Criterii de analiză a mesajului oral: scopul comunicării, publicul-țintă, argumentele, dovezile și efectele asupra receptorului (6 ore) 2. Prezentarea și argumentarea orală. Strategii de argumentare și persuasiune. Adaptarea mesajului la context și interlocutor. Elemente verbale, paraverbale și nonverbale în comunicarea orală (actualizare) (2 ore) 3. Interacțiunea verbală. Interacțiuni verbale de cooperare, negociere, argumentare și rezolvare de probleme. Etica și responsabilitatea în	Elevul/ eleva: ➤ identifică sursa, tema, scopul, intenția și publicul-țintă al mesajelor orale din contexte școlare, publice, media și digitale; ➤ analizează mesaje orale variate prin raportare la scop, structură, argumente, dovezi și efecte asupra receptorului; ➤ formulează concluzii argumentate privind relevanța, credibilitatea și responsabilitatea mesajelor orale analizate;

interlocutorului, demonstrând autonomie și adecvare discursivă. 2.3. Participarea la interacțiuni verbale de cooperare, argumentare și rezolvare de probleme, în contexte școlare, comunitare și digitale, dând dovadă de inițiativă și responsabilitate civică.	comunicarea orală și digitală (4 ore) Corelări interdisciplinare: Vocea publică a adolescentului în contexte civice și digitale: eu și societatea; informatică; istoria românilor și universală; arte; biologie; chimie. Contexte de învățare raportate la noile educații: analiza unor discursuri publice, interviuri, emisiuni, podcasturi, vloguri sau mesaje virale, prin raportare la sursă, scop, public-țintă, dovezi, argumente, omisiuni, exagerări și posibile strategii de manipulare; evaluarea responsabilă a mesajelor orale din mediul online, cu accent pe verificarea informației, recunoașterea influenței algoritmilor, protejarea identității digitale și distribuirea responsabilă a conținuturilor; produse orale și multimodale adaptate scopului, publicului și mediului de comunicare; comunicare responsabilă în spațiul public, școlar și digital. Temă cross-curriculară: <i>Cum pot analiza critic un discurs public, o postare sau un mesaj viral înainte de a-l distribui?</i>	➤ recunoaște strategii persuasive și posibile forme de manipulare în discursuri orale și media; ➤ selectează informații relevante pentru construirea unui mesaj oral informativ, argumentativ sau reflexiv, în funcție de scop și public; ➤ organizează ideile într-o structură coerentă, cu introducere, dezvoltare, exemple, argumente și concluzie; ➤ utilizează strategii de argumentare, explicare și reflecție pentru a susține clar și convingător un punct de vedere; ➤ integrează elemente verbale, paraverbale, nonverbale și suporturi multimodale pentru a spori claritatea și adecvarea mesajului oral; ➤ susține discursuri orale informative, argumentative sau reflexive, adaptate contextului, interlocutorului și normelor comunicării responsabile; ➤ participă la interacțiuni verbale de cooperare, negociere și rezolvare de probleme; ➤ formulează argumente și contraargumente, contribuind la adoptarea unor soluții comune.
--	--	--

CS3: Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare, demonstrând spirit de observație și gust estetic

Valori dominante: adevăr, binele, frumosul, dreptate, libertate

Texte, interpretări, identitate culturală - 53 de ore + 2 ore (proiect interdisciplinar)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
3.1. Utilizarea elementelor de terminologie lingvistică și teorie literară în interpretarea și argumentarea critică a textelor literare și nonliterare, în contexte de analiză interpretativă, demonstrând rigoare conceptuală și precizie. 3.2. Comentarea structurii textelor literare și nonliterare în contexte de analiză critică și sinteză, manifestând discernământ și gândire analitică. 3.3. Interpretarea critică a mesajului operei literare prin raportare la contexte culturale, valori și experiențe de lectură, demonstrând maturitate interpretativă. 3.4. Interpretarea și valorificarea mijloacelor	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale. Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Cartea și textul – mijloace de comunicare culturală. Cartea – obiect cultural. Rolul lecturii în formarea personalității (4 ore) 2. Folclorul și literatura cultă. Folclorul. Literatura populară și literatura cultă (5 ore) 3. Textul liric – mijloace expresive. Versul alb și versul liber (actualizare) (5 ore) 4. Textul epic – subiect, valori, mesaj. Subiectul operei literare. Timp și spațiu (actualizare). Momentele subiectului (actualizare). Valori general-umane în textul literar (10 ore) 5. Personajul literar. Caracterizarea personajului literar (actualizare). Personajul literar și personalitatea istorică (14 ore) 6. Textul dramatic. Structura piesei de teatru: act, scenă, tablou. Indicațiile scenice (6 ore) 7. Figuri de stil. Alegoria. Paralelismul sintactic (5 ore) 8. Textul nonliterar. Mijloace contemporane de comunicare culturală. Blog, vlog, podcast și rețele de socializare. Textul multimodal. Blogul (4 ore) Corelări interdisciplinare: Eroi pe hârtie, eroi din istorie: istorie, eu și societatea, geografie etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: lectură reflexivă și analiză critică a textelor, individual, în club de lectură sau pe platforme digitale; interpretarea mijloacelor expresive în argumentare, în contexte de	Elevul/eleva: ➤ argumentează, pe baza experienței proprii de lectură, modul în care cartea contribuie la formarea personalității, invocând cel puțin două exemple concrete; ➤ explică rolul cărții ca mijloc de comunicare culturală; ➤ evaluează critic impactul lecturii asupra dezvoltării personalității, raportându-se la cel puțin două dimensiuni – intelectuală, emotivă, morală sau socială; ➤ utilizează adecvat termeni literari și lingvistici în analiza textelor literare și nonliterare; ➤ comentează structura textului literar și nonliterar, evidențiind relația dintre organizarea ideilor și mesajul textului; ➤ analizează structura operei dramatice, prin raportare la act, scenă, tablou, indicații scenice, dialog, monolog; ➤ explică organizarea operei epice prin raportare la subiect, timp, spațiu, momentele subiectului și evoluția acțiunii; ➤ formulează judecăți de valoare despre ideile și mesajul operei, susținându-le cu exemple din text;

expresive în susținerea unei opinii despre text, demonstrând spirit critic și coerență argumentativă. 3.5. Comentarea valorilor naționale promovate în textul literar, în contexte culturale, demonstrând respect pentru identitatea culturală și discernământ axiologic. 3.6. Interpretarea comparativă a operelor literare, prin raportare la contexte culturale și valori, demonstrând capacitate de sinteză și argumentare.	dezbatere școlară sau comunitară; analiza personajului literar din perspective multiple, cu raportare la modele din familie sau comunitate; studierea structurii operei dramatice prin lectură de text și vizionare de spectacole (live sau online); discursuri argumentate pe valori naționale și teme culturale, susținute în clasă, la nivel de comunitate sau în mediul online; portofoliu digital sau prezentare publică (familie, comunitate, școală) despre valori culturale identificate în literatură. Temă cross-curriculară: <i>Ceea ce citesc îmi formează propriul sistem de valori?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Personajul literar - ambasadorul identității mele</i> (CV-ul personajului/Vlogul personajului/Pledoaria: „De ce acest personaj mă reprezintă?”) (2 ore) ➤ Lecturi recomandate: Literatură română: V. Alecsandri. <i>Dan, căpitan de plai, Chirița în Iași</i>; Ion Băieșu. <i>Boul și vițeii</i>; A. Busuioc. <i>Bătrânul poet, Scrisori</i>; M. Cărtărescu. <i>Enciclopedia zmeilor</i>; REM (fragment); D. Coman. <i>Enescu. Caiete de repetiții</i> (fragment); G. Coșbuc. <i>Poetul</i>; N. Dabija. <i>Cât trăim pe-acest pământ, De dragoste</i>; L. Damian. <i>Ziua lui Eminescu</i>; B. Șt. Delavrancea. <i>Hagi-Tudose</i>; L. Deleanu. <i>Creangă</i>; I. Druță. <i>Sania, Toiagul păstoriei</i>; M. Eminescu. <i>Dorința, Scrisoarea III</i>; Robert Ersten. <i>Cum am supraviețuit clasei a opta</i>; N. Esinencu. <i>Doc</i>; Leonida Lari. <i>Rugă de noapte</i>; N. Labiș. <i>Moartea căprioarei</i>; A. Mateevici. <i>Limba noastră</i>; Miorița; G. Meniuc. <i>Caloianul</i>; T. Mușatescu. <i>Întâmplări din capitală</i>; Maria Pilchin. <i>Fata secretarului de stat. Cartea mirărilor</i>; M. Preda. <i>Viața ca o pradă</i> (fragmente); V. Romanciuc. <i>Suntem invitații lui Esop, Cuvântul</i>; M. Sadoveanu. <i>Baltagul</i>; M. Sorescu. <i>Am legat...</i>; N. Stănescu. <i>Emoție de toamnă, Adolescenți pe mare</i>; Moni Stănilă. <i>Brâncuși sau cum a învățat țestoasa să zboare</i> (fragment); Gh. Tomozei. <i>Septembrie</i>; D. Țepeneag. <i>La fotograf</i>; T. Țibuleac. <i>Fabule moderne</i> etc. ➤ Lecturi suplimentare:	➤ corelează experiența de lectură cu propria viziune despre adevăr, bine, frumos, dreptate și libertate; ➤ explică rolul lecturii în formarea personalității și în dezvoltarea gustului estetic; ➤ identifică mijloace expresive specifice operei lirice, precum versul liber, metafora, simbolul, anafora, epifora, aliterația și asonanța; ➤ valorifică mijloacele expresive în formularea unei opinii argumentate despre textul literar; ➤ susține interpretări personale despre text, utilizând exemple relevante și un limbaj critic adecvat; ➤ identifică valori naționale promovate în textele literare studiate, precum demnitatea, apartenența, memoria, libertatea și responsabilitatea; ➤ comentează modul în care literatura populară și literatura cultă reflectă identitatea culturală; ➤ raportează valorile textului literar la contextul istoric, social și cultural al epocii; ➤ argumentează importanța literaturii în păstrarea memoriei colective și a identității culturale; ➤ caracterizează personajul literar prin raportare la fapte, limbaj, relații, atitudini și valori; ➤ analizează personajul din perspectivă morală și socială, susținând observațiile cu exemple din text; ➤ compară personajul literar cu o personalitate istorică sau cu un model cultural relevant; ➤ argumentează evoluția, maturizarea sau degradarea morală a personajului în funcție de alegerile și conflictele acestuia;
--	---	---

	Literatură română: <u>Texte literare:</u> T.O. Bobe. <i>Cum mi-am petrecut vacanța de vară</i>; L. Corobca. <i>Kinderland</i> (fragment); M. Eliade. <i>Romanul adolescentului miop</i> (fragment); C. Stamati. <i>Nenea, cuconășul ei și dascălul</i>; I. Teodoreanu. <i>La Medeleni</i> (fragmente); O. Verdeș. <i>Muzici și faze</i> (fragmente); Gr. Vieru. <i>Eminescu, Pentru ea, Răsai</i> etc. Literatură universală: F. Backman. <i>Bunica mi-a zis să-ți spun că-i pare rău</i>; Anna Gavalda. <i>35 de zile de speranță</i>; R. Kiyosaki. <i>Tată bogat, tată sărac</i> (fragment); Harper Lee. <i>Să ucizi o pasăre cântătoare</i>; Suzy Zail. <i>Pianista de la Auschwitz</i> (fragment); M. Zusak. <i>Hoțul de cărți</i> etc. <u>Texte nonliterare, funcționale și multimodale:</u> Mioara Avram. <i>Cuvintele limbii române între corect și incorect</i> (2-3 articole); D. Alexe. <i>Babel. La început a fost cuvântul</i>; Annie Bentoiu. <i>Timpul ce ni s-a dat</i>; A. Cornea. <i>Școala (în Cuvintelnic fără frontiere)</i>; G. Călinescu. <i>De ce nu se citește?</i> (<i>Dilema veche</i>, fragment); DEX (articole lexicografice); DEXI (articole lexicografice); DOOM3 (articole lexicografice); <i>Dicționarul de locuțiuni și expresii</i>; <i>Dicționar de neologisme</i>; <i>Dicționarul enciclopedic</i>; Y. N. Harari. <i>21 de lecții pentru secolul XXI</i> (fragmente); A. Pleșu. <i>Proasta folosire a inteligenței</i> (în volumul <i>Despre frumusețea uitată a vieții</i>); W. Lepenies. <i>Încă o dată!</i> (<i>Dilema veche</i>, fragment); Dan C. Mihăilescu (editor). <i>Cărțile care ne-au făcut oameni</i> (fragment); D. Pennac. <i>Ca un roman</i> (fragment); Al. Ștefănescu. <i>Mesaj către tineri: redescoperiți literatura!</i>; Elena Ungureanu. <i>Dicționar tematic ilustrat</i> etc. Notă: Profesorul poate reîncadra justificat textele recomandate dintr-o categorie în alta, în funcție de particularitățile clasei, complexitatea și volumul operei literare, accesibilitatea acestora și rezultatele învățării urmărite, cu respectarea categoriei de vârstă, a valorilor etice promovate de text și a obiectivelor de formare a profilului absolventului. Notă: Specii literare în calitate de text-suport (fără a preciza definiția și trăsăturile de specie): <i>balada, balada cultă, poemul (eroic), oda, povestirea, nuvela, romanul, comedia</i>. ➤ Texte pentru memorare:	➤ compară texte literare aparținând folclorului și literaturii culte, evidențiind asemănări și diferențe de temă, structură și valori; ➤ compară personaje, conflicte, mesaje și valori din opere literare diferite, ➤ interpretează modul în care autorul transformă personalitatea istorică în personaj literar, explicând alegerile artistice făcute și efectul lor asupra mesajului operei; ➤ identifică elementele de structură ale piesei de teatru (act, scenă, tablou, indicații scenice), explicând rolul fiecăruia în construirea textului dramatic; ➤ analizează funcția indicațiilor scenice într-un fragment dramatic dat, arătând cum acestea orientează interpretarea și punerea în scenă; ➤ compară textul dramatic cu textul epic, evidențiind particularitățile de structură, limbaj și mod de transmitere a mesajului; ➤ identifică alegoria, anafora, epifora și paralelismul sintactic în texte literare studiate, explicând mecanismul fiecăreia; ➤ interpretează semnificația de ansamblu a unei alegorii, decodând sensul figurat al imaginilor și raportându-l la mesajul operei; ➤ analizează efectul anaforei, epiforei și paralelismului sintactic asupra ritmului și expresivității unui text poetic;
--	--	--

	câte un text liric sau fragment de text epic/dramatic la fiecare unitate de învățare/temă literară.	➤ valorifică cel puțin două dintre figurile studiate în producerea unui text propriu, justificând alegerea făcută; ➤ identifică trăsăturile specifice ale blogului ca tip de text multimodal (limbaj personal, structură nelineară, îmbinarea elementelor verbale și vizuale, interactivitate); ➤ compară blogul cu alte tipuri de text multimodal studiate anterior (bandă desenată, enciclopedie), indicând deosebiri de scop, limbaj și public-țintă; ➤ emite judecăți de valoare despre un blog dat, invocând argumente legate de calitatea informației, de limbaj și de scopul urmărit de autor.
--	--	--

CS 4: Producerea textelor scrise de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând coerență discursivă și creativitate

Valori dominante: responsabilitate, spirit civic, gândire critică

Textul scris – comunicare responsabilă și argumentată – 16 ore + 2 ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
4.1. Aplicarea autonomă și argumentată a structurilor textuale și compoziționale în redactarea de texte diverse, adaptate scopului și publicului, demonstrând rigoare și gândire critică; 4.2. Organizarea grafică autonomă și creativă a textelor în format digital și tipărit, adaptată scopului comunicativ și publicului-țintă, manifestând simț estetic și ordine în organizarea informației; 4.3. Elaborarea de texte argumentative și reflexive, cu integrarea ideilor din surse diverse, demonstrând autonomie și gândire critică; 4.4. Producerea de texte digitale avansate, adaptate scopului comunicativ și	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale. Conținuturi aplicative/contextuale: 1. Organizarea și producerea textului. Rezumatul textului literar și nonliterar (actualizare). Comunicarea scrisă în medii digitale interactive. Postarea în mediul digital (informativă, personală sau de promovare). Etica utilizării inteligenței artificiale (IA) în redactarea și comunicarea scrisă (4 ore) 2. Scrierea imaginativă. Textul descriptiv despre localitate, traseu sau itinerar. Portretul unei persoane apropiate (membru al familiei, coleg, prieten) (2 ore) 3. Scrierea reflexivă. Textul reflexiv despre experiențe personale, perspective asupra lumii, valori asumate și autocunoaștere. Pagina de jurnal (2 ore) 4. Scrierea metaliterară. Comentarea unor secvențe de text literar. Comentarea unor secvențe de text nonliterar (2 ore) 5. Scrierea argumentativă. Textul argumentativ pe diverse teme de actualitate, de interes social și cultural (2 ore) 6. Scrierea funcțională. CV-ul în contextul orientării școlare/profesionale (2 ore) 8. Textul multimodal. Textul multimodal structurat: integrarea informațiilor din surse media (videoclipul educațional, spotul). Textul multimodal: reclama (2 ore) Corelări interdisciplinare: Viitorul meu profesional în lumea digitală – elaborarea unor texte funcționale și de prezentare personală (profil personal digital, CV): eu și societatea, informatica, TIC; Impactul inteligenței artificiale asupra comunicării și culturii – postări digitale; texte de opinie; recenzii ale conținuturilor media; campanii școlare de informare: limba străină, eu și societatea, TIC; Pașaport	Elevul/ eleva: ➤ aplică autonom structuri textuale și compoziționale în redactarea textelor de diferite tipuri; ➤ rezumă texte literare și nonliterare evidențiind ideile principale; ➤ redactează texte descriptive despre localități, trasee sau itinerare, inspirate din experiențe personale sau contexte culturale; ➤ redactează portrete ale unor persoane apropiate, valorificând detalii relevante și mijloace expresive; ➤ redactează texte reflexive despre experiențe personale, perspective asupra lumii, valori asumate și identitate personală; ➤ comentează secvențe de texte literare și nonliterare, formulând opinii argumentate; ➤ organizează texte în pagină, în format tipărit și digital, utilizând elemente grafice; ➤ elaborează produse scrise clare și atractive vizual, în contexte creative și funcționale;

publicului-țintă, utilizând responsabil instrumente digitale; 4.5. Elaborarea unor texte multimodale structurate, prin integrarea conținutului verbal, vizual și digital, în funcție de scopul comunicării, context și publicul vizat, cu flexibilitate în adaptarea mesajului.	pentru viitor – produs multimodal (afiș, infografic, pagină web simplă), integrând CV-ul cu linkuri externe, imagini sugestive și elemente grafice: eu și societatea, istoria românilor și universală, geografia. Contexte de învățare raportate la noile educații: situații de comunicare scrisă în contexte școlare, sociale și digitale; explorarea unor texte literare și nonliterare, imagini, și mesaje media din spațiul cultural și public contemporan; activități de interpretare, reflecție și argumentare asupra unor experiențe, valori și probleme socioculturale; proiecte educaționale și activități voluntariat, cu accent pe redactarea unor texte funcționale, creative și multimodale. Temă crosscurriculară: <i>Cum îmi aleg profesia în funcție de aptitudinile, valorile și aspirațiile mele?</i>	➤ redactează texte digitale adaptate scopului și publicului vizat; ➤ utilizează responsabil instrumente digitale și tehnologii ale inteligenței artificiale pentru redactarea și revizuirea textelor; ➤ realizează texte multimodale prin integrarea conținutului verbal, vizual și digital, în contexte creative și școlare.
---	---	--

CS 5: Utilizarea limbii ca normă de exprimare în comunicarea orală și scrisă, în situații școlare, sociale și culturale, demonstrând responsabilitate pentru propria exprimare

Valori dominante: responsabilitate lingvistică, rigoare, respect față de interlocutor și gândire critică

Gramatica pentru sens – relația dintre structură, intenție și context comunicativ - 44 de ore

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
5.1. Valorificarea normelor limbii literare în discursuri orale argumentate, în situații școlare, sociale și culturale complexe, formulând ideile cu rigoare și coerență. 5.2. Aplicarea riguroasă a normelor ortografice și de punctuație în elaborarea textelor diverse, în contexte academice și culturale, demonstrând rigoare și coerență discursivă. 5.3. Gestionarea registrelor stilistice în comunicarea orală și scrisă, în contexte complexe și formale, adaptând discursul la scop și public. 5.4. Asumarea critică a exprimării proprii prin raportare la normele limbii, în situații academice, sociale și culturale, demonstrând	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Ortografia și punctuație. Modificări în ortografia limbii române: DOOM 3, 2021: scrierea cuvintelor compuse. (2 ore) 2. Lexicologie: Limba literară orală și scrisă. Limba vorbită. Structura vocabularului: vocabularul fundamental și masa vocabularului. Cuvinte moștenite și cuvinte împrumutate. Arhaisme. Neologisme. Stilurile funcționale ale limbii: privire generală. Dictionarul enciclopedic. Abatere de la normă: anacolutul (7 ore) 3. Morfologie: Părți de vorbire. Sistematizare (5 ore) 4. Sintaxă: Părți de propoziție (actualizare). Fraza. Tipuri de propoziții în frază (actualizare). Complementul și propoziția circumstanțială. Complementul circumstanțial de loc și propoziția circumstanțială de loc. Complementul circumstanțial de timp și propoziția circumstanțială de timp. Complementul circumstanțial de mod și propoziția circumstanțială de mod. Complementul circumstanțial de cauză și propoziția circumstanțială cauzală. Complementul circumstanțial de scop și propoziția circumstanțială de scop. Complementul circumstanțial condițional și propoziția circumstanțială condițională. Complementul circumstanțial concesiv și propoziția circumstanțială concesivă. Complementul circumstanțial consecutiv și propoziția circumstanțială consecutivă. Norme de punctuație în fraza cu propoziții subordonate. (33 de ore) Corelări interdisciplinare: arte, istoria românilor și universală, matematica, geografie, biologie etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: analizarea critică a discursurilor publice, jurnalistice și digitale; aplicarea normelor limbii române în redactarea unor texte argumentative, interpretative și funcționale; participarea la dezbateri, mese rotunde și prezentări	Elevul/ eleva: ➤ explică particularitățile limbii literare în raport cu limba colocvială, identificând contexte adecvate de utilizare a acestora; ➤ identifică structura vocabularului limbii române și explică rolul diferitelor categorii lexicale (cuvinte moștenite, împrumuturi, arhaisme, neologisme) în comunicare; ➤ explică specificul stilurilor funcționale ale limbii și rolul acestora în realizarea diferitelor tipuri de discurs; ➤ identifică și explică relațiile sintactice din propoziții și fraze complexe, precum și rolul acestora în organizarea mesajului; ➤ aplică sistematic normele ortografice și de punctuație ale limbii române în redactarea textelor complexe; ➤ utilizează conștient diferențele dintre limba literară și cea colocvială, adecvându-și exprimarea la context; ➤ selectează și utilizează vocabularul în funcție de registru (arhaisme, neologisme, termeni specializați), respectând normele limbii standard; ➤ reformulează structurile greșite din exprimarea cotidiană, evitând anacolutul; ➤ valorifică stilurile funcționale ale limbii în producerea de mesaje orale și scrise adecvate; ➤ utilizează corect și nuanțat structurile morfosintactice în propoziții și fraze dezvoltate; ➤ construiește fraze complexe, utilizând corect toate tipurile de propoziții subordonate studiate;

responsabilitate și gândire critică	publice, utilizând un limbaj corect, nuanțat și responsabil; revizuirea și editarea critică a textelor proprii și ale colegilor, prin valorificarea normelor ortografice, ortoepice, lexicale, morfologice, sintactice și stilistice; elaborarea unor produse multimodale și digitale, utilizând conștient și creativ resursele limbii române în contexte educaționale, sociale și culturale. Temă cross-curriculară: <i>Cum adaptăm limbajul la situații și interlocutori diferiți?</i>	➤ aplică normele de punctuație în fraze cu structuri sintactice diverse; ➤ utilizează corect complementele circumstanțiale și propozițiile circumstanțiale corespunzătoare în producerea mesajelor; ➤ analizează utilizarea registrelor stilistice și a resurselor lingvistice în texte aparținând unor contexte diferite de comunicare; ➤ adaptează discursul la contexte educaționale, sociale, culturale și digitale diverse, în funcție de scop, public și situație; ➤ redactează texte coerente, corecte și adecvate (informative, argumentative, reflexive), respectând normele limbii literare și particularitățile situației de comunicare; ➤ integrează conștient resurse lexicale, stilistice și sintactice variate pentru a construi discursuri orale și scrise expresive și eficiente; ➤ revizuieste critic propriile texte, corectând erori și optimizând expresivitatea, precizia și coerența limbajului; ➤ evaluează eficiența și adecvarea mesajelor orale și scrise prin raportare la normele limbii, contextul comunicativ și intenția emițătorului; ➤ argumentează opțiunile lingvistice și stilistice utilizate în comunicare, justificându-le în raport cu scopul și publicul vizat; ➤ utilizează responsabil limba în contexte reale și digitale, respectând normele etice și lingvistice ale comunicării; ➤ manifestă autonomie în utilizarea normelor limbii și în autoevaluarea exprimării proprii.
--	---	--

Finalități

La sfârșitul clasei a IX-a, elevul/ eleva:

1. Argumentează rolul limbii române ca limbă romanică și reper identitar, demonstrând gândire critică și responsabilitate.
2. Analizează critic interferențele culturale și relația dintre valorile naționale, europene și universale în context global, manifestând discernământ și deschidere.
3. Susține intervenții orale argumentate, adecvate situației de comunicare, interlocutorului și scopului, în contexte educaționale și publice, clar și coerent.
4. Participă la discuții și dezbateri pe teme educaționale, civice și culturale, formulând puncte de vedere, răspunsuri respectuoase și soluții orientate spre consens, în contexte de dialog civic și negociere, dând dovadă de atenție și deschidere față de interlocutor.
5. Interpretează critic mesajele media și discursurile publice, în raport cu intenția comunicativă, strategiile persuasive și valorile promovate, pentru a participa responsabil la comunicarea publică, manifestând spirit critic și discernământ.
6. Comentează structura textelor literare și nonliterare, în contexte de lectură independentă, dând dovadă de gândire analitică.
7. Interpretează mesajul operei literare, prin raportare la contexte culturale și experiențe de lectură, cu sensibilitate și reflecție.

8. Interpretează mijloacele expresive ale textului, în susținerea unei opinii personale, pentru dezvoltarea gustului estetic, manifestând afectivitate și receptivitate.
9. Comentează valorile naționale din textul literar, în contexte culturale, pentru consolidarea identității naționale, dând dovadă de spirit civic.
10. Caracterizează personajul literar, în contexte lectură individuală, pentru aprofundarea înțelegerii textului, manifestând autonomie.
11. Produce texte argumentative, reflexive și funcționale complexe, în contexte academice și sociale, pentru exprimarea unor idei personale argumentate, demonstrând gândire critică.
12. Organizează discursul scris în funcție de scop, context și publicul-țintă, pe suport de hârtie și digital, cu rigoare și flexibilitate.
13. Valorifică normele limbii literare și registrele stilistice în discursuri orale și scrise, în contexte academice, sociale și culturale, pentru exprimarea riguroasă și coerentă a ideilor, manifestând responsabilitate și maturitate comunicativă.
14. Aplică riguros normele ortografice și de punctuație în elaborarea diverselor texte în contexte socioculturale, pentru asigurarea preciziei și expresivității comunicării, manifestând exigență și autonomie în utilizarea limbii.
15. Analizează critic și optimizează propriile texte și intervenții orale prin raportare la normele limbii și la scopul comunicării, în situații academice și sociale, pentru eficientizarea comunicării și afirmarea unei identități lingvistice responsabile, manifestând gândire critică și reflexivitate.

ÎNVĂȚĂMÂNT LICEAL

CLASA A X-A

CS 1: Valorificarea identității lingvistice și culturale în context național și european, promovând respect și deschidere activă față de patrimoniul național și universal

Valori dominante: patriotism, respect, adevăr, toleranță, empatie, responsabilitate, discernământ, deschidere interculturală, mentalitate globală

Identitate lingvistică și culturală – repere, valori și deschidere interculturală – 14 ore*, 10 ore (U*, R, G)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
-----------------------	---------------------	-------------------------

1.1. Recunoașterea însemnelor identității lingvistice și culturale, exprimând respect pentru adevărul științific. 1.2. Interpretarea simbolurilor și a valorilor din patrimoniul cultural românesc, european și universal, manifestând deschidere față de diversitatea culturală. 1.3. Explicarea relației dintre sentimentul demnității și diversitatea culturală reflectată în produse culturale, demonstrând responsabilitate.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Identitate și apartenență culturală. Originea și evoluția limbii române din perspectivă științifică. Limba română, fundament al identității lingvistice și culturale (6/4) 2. Patrimoniul. Memoria culturală și patrimoniul românesc, european și universal: continuitate și schimbare. Valori, simboluri, tradiții și repere culturale (4/3) 3. Diversitate culturală. Sentimentul demnității personale în context național și universal. Diversitatea culturală în texte, produse culturale și experiențe umane (4/3) Corelări interdisciplinare: în funcție de conținuturile abordate și de contextul de învățare, se realizează conexiuni cu istoria românilor și universală, literatura universală, eu și societatea, limbile străine, geografie, informatică etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: contexte cotidiene și sociale, prin susținerea identității lingvistice și culturale; contexte tematice relevante, prin investigarea patrimoniului, a memoriei și a diversității culturale; contexte creative și de colaborare, prin dialog intercultural și experiențe culturale comune; contexte digitale și media, prin documentarea și evaluarea critică a informațiilor și a resurselor culturale. Tema cross-curiculară: <i>Cum ne păstrăm identitatea lingvistică și culturală într-o societate diversă și în schimbare?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Eu și celălalt: conviețuire și diferență</i> (portofoliu tematic, podcast, expoziție virtuală)	Elevul/eleva: ➤ identifică dovezi științifice privind originea și evoluția limbii române; ➤ analizează rolul limbii române în identitatea lingvistică și culturală; ➤ argumentează importanța adevărului științific privind limba română; ➤ recunoaște valori, simboluri și repere ale patrimoniului cultural românesc, european și universal; ➤ deduce rolul memoriei culturale în continuitatea patrimoniului cultural; ➤ promovează patrimoniul cultural, manifestând deschidere față de diversitatea culturală; ➤ descrie relația dintre sentimentul demnității și diversitatea culturală; ➤ argumentează importanța respectării demnității în contexte culturale diverse; ➤ valorifică diversitatea culturală în contexte de
--	---	---

		comunicare, demonstrând responsabilitate.
--	--	---

CS 2: Participarea la interacțiuni verbale în contexte educaționale, personale și publice, demonstrând responsabilitate pentru adaptarea exprimării la context		
Valori dominante: respect, empatie, responsabilitate, solidaritate, perseverență, discernământ, echitate		
Comunicarea orală în contexte educaționale, publice, civice și media – 12 ore*, 9 ore (U*, R, G)		
Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
2.1. Identificarea elementelor comunicării orale, demonstrând responsabilitate și discernământ. 2.2. Participarea la interacțiuni de comunicare, manifestând deschidere și respect față de interlocutor. 2.3. Elaborarea unei comunicări orale adecvate contextului școlar, dovedind cooperare.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Structura discursului. Elemente verbale, nonverbale și paraverbale în comunicarea orală (4/3) 2. Roluri și forme specifice. Ascultătorul și vorbitorul. Comportament verbal corect în interacțiune verbală. Dialogul și monologul (4/3) 3. Situații și contexte de comunicare. Situații de comunicare. Comunicarea școlară (4/3) Corelări interdisciplinare: în funcție de conținuturile abordate și de contextul de învățare, se realizează conexiuni cu istoria românilor și universală, literatura universală, eu și societatea, limbile străine, geografie, informatică etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: contexte cotidiene și sociale, prin interacțiuni autentice de comunicare; contexte digitale și	Elevul/eleva: ➤ identifică relația dintre elementele comunicării orale și intenția comunicativă; ➤ explică contribuția elementelor verbale, nonverbale și paraverbale la eficiența mesajului oral; ➤ utilizează conștient elementele comunicării orale în situații diverse; ➤ distinge rolurile vorbitorului și ale ascultătorului în interacțiune verbală;

	media, prin utilizarea responsabilă a comunicării orale și analiza critică a mesajelor. Temă cross-curriculară: <i>Cum comunicarea orală ajută la rezolvarea situațiilor-problemă?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Ce construim prin dialog?</i> (prezentare multimedia, dezbatere ghidată)	➤ aplică reguli de comportament verbal în situații de comunicare dialogală și monologală; ➤ elaborează mesaje orale adecvate contextului școlar; ➤ adaptează comunicarea orală la situații concrete de comunicare.
--	---	--

CS 3: Lectura și interpretarea textelor literare și nonliterare, demonstrând gândire critică și asumarea valorilor general-umane

Valori dominante: demnitate, respect de sine, libertate, integritate, perseverență, adevăr, bine, frumos, pace, cunoaștere, educație, familie, egalitate, dreptate, compasiune, comunicare, respect pentru limbă, cultură și tradiții naționale, patriotism

Lectura – sursă de informare și de formare – 52 ore*, 38 ore (U*, R, G)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
3.1 Descifrarea fenomenelor lingvistice și literare din textele literare, nonliterare și de graniță,	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: <u>Genuri literare:</u>	Elevul/ eleva: ➤ recunoaște elementele de structură, compoziție și limbaj ale textului

demonstrând gândire critică și spirit de observație. 3.2 Valorificarea noțiunilor de teorie literară în procesul de analiză a textului literar, nonliterar și de graniță, dovedind curiozitate. 3.3 Recunoașterea specificului de stil funcțional, gen și specie al textului literar, nonliterar și de graniță, manifestând implicare și perseverență. 3.4 Delimitarea dimensiunii axiologice a textului literar, nonliterar și de graniță, demonstrând deschidere și toleranță.	1. Genul epic. Elemente de structură și compoziție a operei epice. (actualizare) Perspectivă narativă și tipuri de naratori.* Cronotopul textului. Momentele acțiunii și modurile de expunere. (actualizare) Personajul literar: modalități de caracterizare (actualizare), tipologie. Specii populare și culte: basmul, schița, povestirea, nuvela, romanul (16/12) 2. Genul dramatic. Elemente de structură și compoziție a operei dramatice. Conflictul literar. Personajul dramatic. Specii: comedia și drama (10/8) 3. Genul liric. Elemente de structură a operei lirice: temă, motiv, simbol. Elemente de prozodie: rimă, ritm, strofă, vers (actualizare). Eul liric: tipologie, stări și ipostaze. Limbajul poetic: imaginea artistică, figuri de stil. Specii populare și culte: doina, imnul și oda, elegia, meditația; poezia cu formă fixă: sonet, rondel, glosă (14/10) 4. Textul de graniță. Eseul literar. Jurnalul (6/4) 5. Textul nonliterar. Dicționarele de literatură/de teorie literară. Fișa biobibliografică. Reportajul, interviul, blogul* (6/4) Corelări interdisciplinare: în funcție de tema și mesajul textului, de autor, de gen și specie, de perioada în care a fost scris, se valorifică aspecte din literatura universală, istoria românilor și universală, geografie, eu și societatea, informatică, psihologie, filosofie și științe politice, educație juridică, economie etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: context social, prin recomandări de carte în discuții cu semenii; context familial, prin alegerea unei cărți pentru un membru al familiei; context disciplinar, prin exprimarea opiniei în cadrul unui atelier/club de lectură. Tema cross-curriculară: <i>Cum mă ajută lectura să mă integrez în comunitate?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Cărțile care ne-au făcut oameni</i> (campanie de promovare a cărții, în școală și în comunitate)	literar, nonliterar și de graniță, prin exerciții de analiză ghidată; ➤ interpretează elementele de structură, compoziție și limbaj ale textului literar, nonliterar și de graniță, în procesul lecturii; ➤ argumentează propriile puncte de vedere în raport cu elementele de structură ale textului; ➤ distinge semnificația noțiunilor de teorie literară învățate în texte-suport de diferit tip; ➤ sintetizează conceptele lingvistice și literare învățate în sisteme de relații, pe tipuri, genuri și specii; ➤ diferențiază textele pe categorii, genuri, specii; ➤ identifică particularități definitorii ale textelor din mediul școlar și din cotidian, inclusiv din mediul digital; ➤ recunoaște valorile transmise de textul literar, de graniță și nonliterar; ➤ formulează puncte de vedere în raport cu valorile textului;
--	--	--

A. Texte recomandate:

Texte literare: lirice: *Vai, sărmana turturică; Doina iubirii;* I. Minulescu. *Acuarelă;* T. Arghezi. *Morgenstimmung;* M. Eminescu. *Glossă;* A. Macedonski. *Rondelul rozelor ce mor;* V. Romanciuc. *Cuvântul ne adaugă vedere;* epice: I. Creangă. *Povestea lui Harap-Alb;* I.L. Caragiale. *Bacalaureat;* M. Sadoveanu. *Hanu Ancuței (1-2 povestiri);* C. Negruzzi. *Alexandru Lăpușneanul;* V. Ciobanu. *Zilele după Oreste;* M. Eliade. *Maitreyi;* L. Rebreanu. *Pădurea spânzuraților;* O. Serebrian. *Cântecul mării;* Lorina Bălțeanu, *Legată cu funia de pământ;* dramatice: B.Șt. Delavrancea. *Apus de soare;* I.L. Caragiale. *O noapte furtunoasă;* M. Sebastian. *Steaua fără nume;* D. Matcovschi. *Tata.* Texte de graniță: Ana Blandiana. *Fratele mai mic al lecturii;* P. Creția. *Luminile și umbrele sufletului* (fragmente); E. Lungu. *Complexul lui Orfeu* (un eseu); M. Eliade. *Jurnal* (fragment); Anița Nandriș-Cudla. *20 de ani în Siberia* (fragment); S. Saka. *Pe mine mie redă-mă* (fragment); Texte nonliterare: *Dicționar de literatură română* (1-2 articole); *Dicționar de simboluri* (1-2 articole); R. Șerban. *Raidul poezilor. 72 de interviuri* (1-2 interviuri) etc.

B. Texte suplimentare:

Texte literare: lirice: T. Arghezi. *De-abia plecaseși;* V. Voiculescu. *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare* (1-2 texte); N. Stănescu. *Lecție despre cub, Cântec de iarnă, Altă matematică;* M. Sorescu. *Shakespeare, Trebuiau să poarte un nume, La lecție;* A. Busuioc. *Bătrânul poet, Copacii;* A. Suceveanu. *Neamul lui Iona, Dragostea;* M. Cărtărescu. *O bicicletă parcată sub stele, Poema chiuuetei;* Maria Șleahțișchi. *alte trei anotimpuri;* epice: I. Creangă. *Dănilă Prepeleac;* V. Voiculescu. *Loștrita, Pescarul Amin;* M. Cărtărescu. *Fata de la marginea vieții;* C. Cheianu. *Merisor;* Gr. Băjenaru. *Çișmigiul et Comp.;* S. Baștovoi. *Iepurii nu mor, Fuga spre câmpul cu ciori;* I. Druță. *Frunze de dor;* Gabriela Adameșteanu. *Drumul egal al fiecărei zile;* Simona Popescu. *Exuvii;* F. Florian. *Toate bufnițele;* Ioana Pârvulescu. *Inocenții;* dramatice: V. Alecsandri. *Chirița în provincie;* I. Băieșu.

➤ validează semnificațiile valorice ale textului literar, nonliterar și de graniță în dialog și prin comportamente concrete în spațiul public.

	<i>Crimă pe palier</i>; E. Ionesco. <i>Regele moare</i>; I. Druță. <i>Horia, Păsările tinereții noastre</i>; M. Vișniec. <i>Călătorul prin ploaie, Frumoasa călătorie a urșilor panda, Teatru descompus</i>; <u>Texte de graniță</u>: M. Eliade. <i>Arta și tehnica lecturii</i>; Ioana Pârvulescu. <i>Întoarcere în secolul 21</i> (un eseu); A. Pleșu. <i>Note despre o tipologie a lecturii</i>; Jeni Acterian. <i>Jurnalul unei fete greu de mulțumit</i> (fragmente); M. Eliade. <i>Memorii</i> (fragmente); N. Djuvara. <i>Amintiri și povești mai deocheate</i> (fragment); M. Cărtărescu. <i>Un om care scrie. Jurnal</i> (fragmente); <u>Texte nonliterare</u>: Doina Ioanid. <i>Portrete vorbite și scrise</i> (un interviu); M. Chivu. <i>Ce-a vrut să spună autorul</i> (un interviu); Serenela Ghițeanu. <i>Cartea cu delfini. Convorbiri cu Ana Blandiana</i> (un interviu); O. Șimonca. <i>Pot să vă mai enervez cu ceva?</i> (un interviu) etc. Texte pentru memorare: 3 texte lirice (integral sau fragment); 2 fragmente de text epic (1/2 pagină); un fragment de text dramatic (1/2 pagină).	
--	---	--

CS 4: Producerea textelor de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând cultură lingvistică, originalitate și integritate		
<i>Valori dominante: respect, perseverență, empatie, deschidere interculturală, responsabilitate, integritate, demnitate umană și respect față de alții</i>		
Comunicarea scrisă, expresie personală, cultură lingvistică și responsabilitate – 26 ore*, 19 ore (U*, R, G)		
Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
4.1. Scrierea textelor metaliterare, reflexive, funcționale, imaginative pe	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale:	Elevul/eleva:

baza parametrilor specifici, exprimând responsabilitate și cultură lingvistică. 4.2. Respectarea rigorilor grafice la elaborarea textelor scrise, demonstrând autodisciplină și grijă față de comunicarea scrisă. 4.3. Utilizarea ghidată a resurselor digitale/ media și a unor instrumente bazate pe IA în producerea textelor scrise, manifestând onestitate și responsabilitate. 4.4. Redactarea unor texte multimodale, prin asocierea conținutului verbal cu suporturi vizuale și digitale, demonstrând interes pentru organizarea mesajului.	1. Comunicarea scrisă. Textul scris: intenție, context și destinatar. Etapele de elaborare a textului scris. Structura textului scris. Reguli de tehnoredactare. Comunicarea scrisă în mediul digital: selecție, verificare și utilizare responsabilă (5/4) 2. Scrierea reflexivă. Textul argumentativ. Pagina de jurnal. (3/2) 3. Scrierea funcțională. CV-ul. Cererea. Anunțul. (4/3) 4. Scrierea metaliterară. Compoziția de argumentare a apartenenței la un gen literar. Compoziția de argumentare a apartenenței la o specie literară*. Comentarea unui fragment de text liric. Comentarea unui fragment de text epic. Comentarea unui fragment de text dramatic. Comentarea unui fragment de text de graniță. Comentarea unui fragment de text nonliterar (8/7) 5. Scrierea imaginativă. Jurnalul personajului. Scrierea creativă în baza unui text/ fragment de text literar (4/3). 6. Textul multimodal. Reportajul. Interviu (2). Corelări interdisciplinare: Comunicarea scrisă ca formă de exprimare clară și responsabilă: informatică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: situații de comunicare scrisă în școală (redactarea diverselor tipuri de texte), în familie (evenimente din viața personală) și comunitate (postări publice, inițiative comunitare); spații digitale de informare și comunicare; ateliere de scriere și proiecte de scriere prin colaborare Temă cross-curriculară: <i>Cum pot organiza și adapta un mesaj scris în diferite situații de comunicare?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Scrisul responsabil schimbă comunitatea</i> (petiții, scrisori deschise, cereri sau campanii scrise pentru soluționarea unei probleme reale)	➤ recunoaște particularitățile diverselor tipuri de texte scrise; ➤ redactează texte scrise simple, adaptate scopului și destinatarului; ➤ integrează idei și opinii personale într-un text coerent; ➤ aplică regulile de tehnoredactare de bază la elaborarea textelor scrise; ➤ corelează forma grafică cu claritatea mesajului transmis; ➤ identifică resurse digitale și media utile redactării textelor scrise; ➤ utilizează resurse digitale și instrumente bazate pe IA pentru redactarea și revizuirea textelor; ➤ argumentează nevoia de onestitate și responsabilitate în folosirea surselor digitale; ➤ explică necesitatea asocierii conținutului verbal cu
---	--	---

		elemente vizuale la elaborarea textului multimodal; ➤ produce texte multimodale pe diverse suporturi.
--	--	---

CS 5: Utilizarea limbii ca normă de exprimare în comunicarea orală și scrisă, în contexte academice, sociale și publice, manifestând responsabilitate pentru adaptarea exprimării la context		
<i>Valori dominante: respect pentru limba română, respect pentru adevărul științific, responsabilitate, integritate, discernământ, perseverență</i>		
Limba română ca instrument de comunicare – normă, utilizare și responsabilitate lingvistică – 26 ore*, 20 ore (U*, R, G)		
5.1. Recunoașterea normei limbii române drept standard și model de reglementare a activității verbale, manifestând respect pentru adevărul științific.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Fonetică: Norme ortoepice și ortografice (2)	Elevul/ eleva: ➤ recunoaște norma limbii române ca standard al exprimării corecte;

5.2. Examinarea situațiilor lingvistice dificile prin raportarea la norma limbii române, demonstrând responsabilitate și respect pentru limba română. 5.3. Utilizarea resurselor lexicografice, media și digitale în vederea unei exprimări corecte, dovedind deschidere față de învățare.	2. Lexicologie: Relații logico-semantică între cuvinte. Sinonimia contextuală (4/3) 3. Morfologie: Forme masculine și feminine ale numelor de profesii, funcții, demnități: între normă și uz (3/2) 4. Sintaxa propoziției: Apozitia și funcțiile ei în text. Acordul în limba română. Cazuri dificile de acord (4/3) 5. Principiile punctuației și aplicarea lor la nivelul propoziției (5/4) 6. Stilistica funcțională: Stilurile funcționale ale limbii. Valoarea stilistică a părților de vorbire. Evitarea greșelilor de exprimare prin utilizarea surselor lexicografice de documentare (8/6) Corelări interdisciplinare: Comunicarea în familie, școală și comunitate: informatică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: situații de comunicare în familie (dialoguri, conversații), în școală (prezentări, răspunsuri, compoziții) și în spațiul public (interviuri, mesaje pentru comunitate, anunțuri, media, discursuri); spații media și digitale de informare și comunicare; ateliere de analiză și corectare lingvistică. Temă cross-curriculară: <i>Cum utilizez sursele lexicografice de documentare pentru evitarea greșelilor de exprimare?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Limba română și responsabilitatea comunicării în spațiul digital (ghid de comunicare corectă și responsabilă online)</i>	➤ explică fapte de limbă în exerciții de alegere și justificare; ➤ aplică norma limbii române în formularea de enunțuri corecte; ➤ identifică situații lingvistice dificile (pronunțare, ortografie, forme gramaticale, punctuație); ➤ explică abaterea de la norma limbii române; ➤ redactează texte proprii în concordanță cu norma limbii române în vigoare; ➤ distinge tipurile de resurse lexicografice și digitale (dicționare, îndreptare, platforme educaționale); ➤ justifică rolul resurselor lexicografice și digitale în verificarea exprimării corecte; ➤ utilizează resurse lexicografice, media și digitale pentru verificarea formei corecte a cuvintelor și enunțurilor.
--	--	--

Finalități

La sfârșitul clasei a X-a, elevul/eleva:

1. Identifică repere ale identității lingvistice și culturale românești, cu scopul înțelegerii propriei apartenențe culturale, manifestând respect pentru adevărul științific.
2. Interpretează valori, simboluri și tradiții culturale românești, europene și universale, cu scopul înțelegerii patrimoniului cultural național, manifestând deschidere față de diversitatea culturală.
3. Argumentează importanța demnității și a respectului reciproc în contexte culturale diverse, cu scopul participării responsabile la dialogul intercultural, demonstrând responsabilitate.
4. Identifică elementele comunicării orale, cu scopul receptării și producerii eficiente a mesajelor, manifestând discernământ.
5. Participă la dialoguri și interacțiuni de comunicare, cu scopul construirii înțelegerii reciproce, manifestând respect și empatie față de interlocutor.
6. Elaborează comunicări orale adecvate contextului, cu scopul exprimării clare a ideilor și opiniilor, demonstrând responsabilitate pentru adaptarea exprimării.
7. Interpretează texte literare, nonliterare și de graniță, cu scopul înțelegerii semnificațiilor și mesajelor acestora, manifestând gândire critică.

8. Recunoaște particularități ale genurilor, speciilor și tipurilor de texte, cu scopul orientării în universul lecturilor, manifestând curiozitate intelectuală.
9. Formulează puncte de vedere asupra valorilor promovate de texte, cu scopul dezvoltării propriului sistem de valori, manifestând toleranță și deschidere.
10. Redactează texte de diferite tipuri, cu scopul comunicării ideilor, experiențelor și opiniilor personale, demonstrând cultură lingvistică și responsabilitate.
11. Aplică reguli de organizare și tehnoredactare, cu scopul asigurării clarității și coerenței mesajului scris, manifestând autodisciplină.
12. Produce texte multimodale, cu scopul integrării informației verbale, vizuale și digitale într-un mesaj unitar, manifestând creativitate și interes pentru comunicare.
13. Recunoaște norma limbii române ca standard al exprimării corecte, cu scopul utilizării adecvate a limbii în situații diverse de comunicare, manifestând respect pentru limba română.
14. Analizează situații lingvistice dificile prin raportare la norma limbii române, cu scopul evitării erorilor de exprimare, demonstrând responsabilitate și perseverență.
15. Utilizează resurse lexicografice, media și digitale, cu scopul verificării și optimizării exprimării orale și scrise, manifestând deschidere față de învățare.

CLASA A XI-A

CS 1: Valorificarea identității lingvistice și culturale în context național și european, promovând respect și deschidere activă față de patrimoniul cultural universal

Valori dominante: patriotism, respect, adevăr, toleranță, empatie, responsabilitate, discernământ, deschidere interculturală, mentalitate globală

Identitate lingvistică și culturală – repere, valori și deschidere interculturală – 14 ore*, 10 ore (U*, R, G)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
1.1. Interpretarea reprezentărilor culturale din	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale:	Elevul/ eleva:

texte literare și nonliterare, manifestând gândirea critică. 1.2. Compararea perspectivelor culturale și a modelelor identitare din patrimoniul românesc, dând dovadă de respect. 1.3. Elaborarea unei perspective personale asupra relației dintre identitate și alteritate, demonstrând empatie și deschidere interculturală.	1. Identitate și modele culturale. Reprezentări ale identității individuale și colective în texte literare și nonliterare. Imaginea de sine (4/3) 2. Patrimoniul uman. Personalități reprezentative ale culturii naționale, în context universal (6/4) 3. Interferențe culturale. Interferențele și influențele reciproce dintre culturi în contexte de pluralism cultural. Alteritate și dialog intercultural (4/3) Corelări interdisciplinare: în funcție de explorarea reprezentărilor culturale, a patrimoniului uman și a pluralismului cultural, se valorifică aspecte din istoria românilor și universală, literatura universală, eu și societatea, limbile străine, geografie, informatică etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: contexte cotidiene și sociale, prin promovarea identității și a imaginii de sine; contexte tematiche relevante, prin interpretarea patrimoniului uman și a modelelor culturale; contexte creative și de colaborare, prin dialogul dintre perspective culturale și asumarea participării responsabile; contexte digitale și media, prin evaluarea critică a reprezentărilor culturale și a informațiilor. Temă cross-curriculară: <i>Cum putem trăi împreună, când suntem diferiți?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Noi și comunitatea: patrimoniu și valori</i> (podcast, expoziție virtuală)	➤ explică reprezentări ale identității individuale și colective; ➤ compară perspective asupra identității în texte literare și nonliterare; ➤ justifică rolul culturii în construirea imaginii de sine; ➤ identifică personalități reprezentative ale culturii naționale; ➤ compară modele identitare promovate de personalități culturale; ➤ argumentează contribuția personalităților la patrimoniul cultural; ➤ explică relația dintre identitate și alteritate; ➤ argumentează importanța pluralismului cultural; ➤ elaborează o perspectivă personală asupra diversității culturale.
--	--	---

CS 2: Participarea la interacțiuni verbale în contexte educaționale, personale și publice, demonstrând responsabilitate pentru adaptarea exprimării la context		
Valori dominante: respect, empatie, responsabilitate, solidaritate, perseverență, discernământ, echitate		
Comunicarea orală în contexte educaționale, publice, civice și media – 12 ore*, 9 ore (U*, R, G)		
Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
2.1. Identificarea surselor de informare în corelare cu temă și scop, dovedind interes. 2.2. Participarea la dialog prin cooperare, ascultare activă, medierea situațiilor-problemă, demonstrând empatie și respect. 2.3. Adaptarea registrului stilistic la contexte de comunicare, manifestând discernământ.	Concepte fundamentale/ Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Structura discursului. Tema și scopul comunicării orale. Surse de informare și organizarea informației (4/3) 2. Roluri și forme specifice. Ascultarea activă. Negocierea punctelor de vedere și medierea situațiilor-problemă. Prezentarea și dezbaterile (4/3) 3. Situații și contexte de comunicare. Registre de comunicare: standard, colocvial, popular etc. (4/3) Corelări interdisciplinare: în funcție de structura discursului și de situația de comunicare se valorifică aspecte din eu și societatea, istoria românilor și universală, limbile străine, informatică etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: contexte specifice disciplinei, prin prezentări și dezbateri; contexte cotidiene și sociale, prin ascultare activă și mediere a situațiilor-problemă; contexte creative și de colaborare, prin proiecte și simulări; contexte digitale și media, prin documentare, evaluare critică a surselor și comunicare responsabilă. Temă cross-curriculară: Cum se construiește o poziție personală în dialog cu ceilalți, în contexte care solicită cooperare? Proiect interdisciplinar: Carta culturii dialogului (carta culturii dialogului, podcast, portofoliu tematic, prezentare multimedia)	Elevul/eleva: ➤ explică relația dintre temă, scop și structura discursului; ➤ analizează informațiile din surse; ➤ integrează informațiile în comunicarea orală; ➤ explică rolul ascultării active în dialog; ➤ aplică strategii de negociere a punctelor de vedere; ➤ participă la prezentări orale și dezbateri; ➤ identifică particularitățile registrelor de comunicare; ➤ utilizează registre de comunicare adecvate.

CS 3: Lectura și interpretarea textelor literare și nonliterare, demonstrând gândire critică și asumarea valorilor general-umane

Valori dominante: demnitate, respect de sine, libertate, integritate, perseverență, adevăr, bine, frumos, pace, cunoaștere, educație, familie, egalitate, dreptate, compasiune, comunicare, respect pentru limbă, cultură și tradiții naționale, patriotism

Lectura – sursă de informare și de formare – 52 ore*, 38 ore (U*, R, G)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
3.1. Comentarea fenomenelor lingvistice și literare din textele literare, nonliterare și de graniță din perioade literare diferite, demonstrând gândire critică și spirit de observație. 3.2. Aplicarea noțiunilor de teorie literară în procesul de interpretare a textului literar, nonliterar și de graniță din diferite registre estetice, dovedind responsabilitate față de procesul de cercetare. 3.3. Identificarea particularităților de curent literar/ cultural al textului literar/ nonliterar și de graniță, manifestând curiozitate și perseverență.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative/contextuale: 1. Fundamente ale culturii române. Miturile românești. Folclorul – temelia literaturii naționale (8/6) Epoci și ideologii literare 2. Perioada veche. Umanismul. Iluminismul (6/4) 3. Perioada modernă. Romanticismul. Realismul. Începuturile simbolismului. Personalitatea literară și viziunea artistică asupra lumii (abordare monografică) (12/10) 4. Perioada interbelică. Romanul realist. Romanul modern. Teatrul modern (12/10) 5. Textul de graniță. Portretul cultural. Scrisoarea literară/ corespondența (7/4) 6. Textul nonliterar. Articolul de teorie, istorie și critică literară. Articolul de presă scrisă și online: editorialul, articolul de opinie (7/4) Corelări interdisciplinare: în funcție de tema și mesajul textului, de autor, de curentul cultural/literar din care face parte, se valorifică aspecte	Elevul/eleva: ➤ recunoaște procese și convenții ale textului literar, nonliterar și de graniță, în funcție de registrele stilistice și periodizarea literaturii; ➤ descrie mijloacele de realizare artistică a textelor de diferite curente culturale și literare; ➤ distinge semnificația noțiunilor de teorie literară învățate în texte-suport de diferit tip; ➤ sintetizează conceptele lingvistice și literare învățate în sisteme de relații, pe

3.4. Abordarea critică și confirmarea dimensiunii axiologice a textului literar, nonliterar și de graniță, demonstrând respect și toleranță

din literatura universală, istoria românilor și universală, geografie, eu și societatea, informatică, psihologie, filosofie și științe politice, educație juridică, economie etc.

Contexte de învățare raportate la noile educații: context intercultural, prin susținerea valorii literaturii naționale; context digital și mediatic, prin promovarea textelor literare, de graniță, nonliterare; context disciplinar, prin exprimarea opiniei în cadrul dezbaterilor culturale.

Tema cross-curriculară: *Cum mă ajută lectura să mă dezvolt ca personalitate?*

Proiect interdisciplinar: *Marea bibliotecă europeană* (revistă școlară)

A. Texte recomandate:

Texte literare: folclor: *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*; *Monastirea Argeșului*; Gh. Asachi. *Dochia și Traian*; I. Heliade-Rădulescu. *Zburătorul*; epoci și perioade literare: *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* (fragment); Dosoftei. *Psaltirea în versuri* (fragment); Gr. Ureche. *Letopisețul Țării Moldovei* (fragment); D. Cantemir. *Descrierea Moldovei* (fragment); I. Budai-Deleanu. *Țiganiada* (fragment); D. Bolintineanu. *Muma lui Ștefan cel Mare*; V. Alecsandri. *Dumbrava roșie*; C. Negruzzi. *O alergare de cai*; M. Eminescu. *Floare albastră*, *Călin* (file din poveste), *Luceafărul*, *Scrisoarea I*, *Odă (în metru antic)*, *Cezara*, *Sărmanul Dionis*; I.L. Caragiale. *O scrisoare pierdută*; I. Creangă. *Soacra cu trei nurori*; A. Macedonski. *Noaptea de decembrie*; L. Rebreanu. *Ciuleandra*; C. Petrescu. *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, *Jocul ielelor*; M. Sadoveanu. *Creanga de aur*; G. Călinescu. *Enigma Otiliei*; T. Mușatescu. *Titanic vals*; E. Ionesco. *Rinocerii* (fragment); M. Eliade. *La țigănci*; Texte de graniță: A. Pleșu. *Față către față. Întâlniri și portrete* (1-2 texte); M. Cărtărescu. *Creionul de tâmplărie* (1-2 texte); Gh. Budeanu. *Portrete pe muchie de secol* (1-2 texte); T. Maiorescu.

canon estetic;

- identifică mărci de diferențiere a textului conform etapei de evoluție, în procesul de lectură și interpretare;
- clasifică textele pe perioade, curente literare, genuri, specii, stiluri etc.;
- argumentează propriile puncte de vedere în raport cu perioadele istorice și literare;
- stabilește legături între contextul istoric, evoluția culturii universale și fenomenul național;
- aplică achizițiile teoretice conform particularităților perioadelor istorice și literare;
- interpretează critic sistemul de valori al textului literar, nonliterar și de graniță prin raportare la contextul istoric.

Jurnal și epistolar (fragment); Ioana Pârvulescu. *Cartea întrebărilor* (o scrisoare); Texte nonliterare: G. Călinescu. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* (fragmente); N. Manolescu. *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură* (fragmente); M. Kogălniceanu. *Introducere la Dacia literară*; M. Cărtărescu. *Peisaj după isterie* (un articol); C. Tănase. *Groapa cu lei* (1-2 articole) etc.

B. Texte suplimentare:

Texte literare: folclor: *Miorița*; V. Alecsandri. *Baba Cloanța, Doine, Căntece populare* etc. epoci și perioade literare: M. Costin. *Letopisețul Țării Moldovei* (fragment); I. Neculce. *Letopisețul Țării Moldovei* (fragment); Costache Conache. *Scrisoare către Zulnia*; A. Pann. *Poezii deosebite sau cântece de lume, Povestea vorbei* (fragmente); B.P.-Hasdeu. *Ioan Vodă cel Cumplit* (fragment); I. L. Caragiale. *La hanul lui Mânjoală*; I. Slavici. *Moara cu noroc, Mara*; G. Coșbuc. *Nunta Zamfirei*; O. Goga. *Noi*; A. Macedonski. *Rondelul ajungerii la cer*; L. Rebreanu. *Ion* (fragment); C. Petrescu. *Patul lui Procust, Suflete tari*; G. Călinescu. *Cartea nunții*; A. Chirițescu. *Gaițele*; M. Eliade. *Domnișoara Cristina, Noaptea de sânziene* (fragment); M. Blecher. *Întâmplări în irealitatea imediată* (fragment); Texte de graniță: M. Handoca. *Mircea Eliade și contemporanii săi*; P. Cornea. *Documente și manuscrise literare* (fragmente); E. Cioran. *Scrisori către cei de-acasă* (o scrisoare); Texte nonliterare: N. Djuvara. *Între Orient și Occident. Țările Române la începutul epocii moderne (1800-1848)*; M. Cărtărescu. *Eminescu, visul chimeric*; A. Mitchievici. *Caragiale după Caragiale*; M. Moț. *Ion Creangă sau pactul cu cititorul* (fragmente) etc.

Texte pentru memorare: 1 text/fragment din literatura populară (1/2 pagină); câte 2 texte/fragmente de text din literatura romantică și realistă (1/2 pagină) și 1 text/fragment din literatura interbelică.

CS 4: Producerea textelor de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând cultură lingvistică, originalitate și integritate

Valori dominante: respect, perseverență, empatie, deschidere interculturală, responsabilitate, integritate, demnitate umană și respect față de alții

Comunicarea scrisă – expresie personală, cultură lingvistică și responsabilitate - 26 ore*, 19 ore (U*, R, G)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
4.1. Redactarea personalizată a textelor pe diverse suporturi, cu aplicarea rigorilor de structurare a compozițiilor școlare, demonstrând creativitate și autonomie. 4.2. Revizuirea elementelor componente ale textului elaborat, manifestând cultură lingvistică și responsabilitate. 4.3. Utilizarea responsabilă a resurselor digitale/media și a unor instrumente bazate pe IA în elaborarea produselor media/multimedia, exprimând discernământ și gândire critică. 4.4. Construirea unor texte multimodale prin valorificarea relației dintre limbaj, imagine și suport digital, în funcție de contextul de comunicare și de publicul vizat, demonstrând flexibilitate și discernământ.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Comunicarea scrisă. Parametri de scriere a diverselor tipuri de eseuri. Comunicarea scrisă în mediul digital: documentare, redactare și revizuire critică (4/3) 2. Scrierea metaliterară. Portretul literar. Compoziția de argumentare a apartenenței la un curent literar. Compoziția de caracterizare a personajului din perspectiva curentului literar. Eseul structurat. Eseul nestructurat (12/8) 3. Scrierea funcțională. Invitația. Procesul-verbal* (2) 4. Scrierea reflexivă. Articolul pentru presa scrisă sau online. Jurnalul. (3/2) 5. Scrierea imaginativă. Portretul imaginar. Finalul alternativ. (3/2) 6. Textul multimodal. Blogul (2). Corelări interdisciplinare: Scrierea ca instrument de comunicare publică și media: informatică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: în mediul școlar (redactarea diverselor tipuri de texte), în contexte cotidiene și sociale (evenimente locale, inițiative comunitare) și în spațiul	Elevul/ eleva: ➤ redactează texte personalizate conform rigorilor, în diverse registre; ➤ integrează perspective personale și repere culturale în texte scrise; ➤ analizează structura internă a unui text produs; ➤ revizuește ideile și elementele textului, în funcție de intenția comunicării și de destinatar; ➤ selectează resurse digitale și media relevante pentru documentarea unui text; ➤ utilizează responsabil instrumente digitale și aplicații bazate pe IA, în procesul de

	public (articole, comunicare oficială, opinii publice); spațiu digital și mass-media contemporană; ateliere de scriere autonomă și proiecte de scriere prin colaborare. Temă cross-curriculară: <i>Cum pot utiliza scrierea pentru dezvoltarea mea personală și pentru exprimarea identității mele?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Analiza fenomenului știrilor false și realizarea unei campanii media împotriva dezinformării (campanie media, articole sau materiale persuasive pentru combaterea dezinformării)</i>	elaborare și de revizuire a textelor scrise; ➤ evaluează critic informațiile și sugestiile generate de surse digitale și IA; ➤ analizează relația dintre limbaj, imagine și suport digital în texte multimodale; ➤ construiește texte multimodale, asociind coerent conținutul verbal cu elemente vizuale și digitale.
--	--	--

CS 5: Utilizarea limbii ca normă de exprimare în comunicarea orală și scrisă, în contexte academice, sociale și publice, manifestând responsabilitate pentru adaptarea exprimării la context		
Valori dominante: respect pentru limba română, respect pentru adevărul științific, responsabilitate, integritate, discernământ, perseverență		
Limba română ca instrument de comunicare – normă, utilizare și responsabilitate lingvistică – 26 ore*, 20 ore (U*, R, G)		
Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
5.1. Aplicarea conștientă a normei limbii în comunicarea orală și scrisă, cu adaptarea exprimării la situații și contexte diverse, demonstrând responsabilitate și autonomie.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Fonetică. Pronunțarea împrumuturilor. Elemente de ortoepie. Hipercorectitudinea* (3/2)	Elevul/eleva: ➤ aplică norma limbii române în comunicarea orală și scrisă;

5.2. Utilizarea normei limbii române în analiza și rezolvarea situațiilor lingvistice dificile, exprimând perseverență și discernământ. 5.3. Folosirea autonomă a resurselor lexicografice, media și digitale, pentru optimizarea exprimării scrise și orale, manifestând responsabilitate și integritate.	2. Lexicologie. Formarea cuvintelor cu afixe și elemente de compunere neologice. Expresiile idiomatice: rolul lor în funcționarea limbii, dificultăți de interpretare și echivalare (3/2) 3. Morfologie funcțională. Ortografia împrumuturilor: scrierea cu sau fără cratimă a articolului și a desinențelor. Ortografia și abrevierea unităților de măsură și a semnelor convenționale și a simbolurilor din textele științifice (3/2) 4. Sintaxa frazei. Contragerea propozițiilor și dezvoltarea părților de propoziție. Cupluri corelative – exprimare și punctuație corectă (3/2) 5. Principiile punctuației și aplicarea lor la nivelul frazei (4) 6. Stilistica funcțională. Valorile stilistice ale semnelor de punctuație. Particularitățile de limbaj specifice fiecărui stil funcțional (6/4) 7. Registre stilistice: arhaic, popular, regional (2) 8. Abaterile de la normă. Clișeele. Calcurile lingvistice (2) Corelări interdisciplinare: Comunicarea în mediul digital și în mass-media: informatică, eu și societatea etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: situații de comunicare în familie (dialoguri, conversații), în școală (prezentări, răspunsuri, compoziții) și în spațiul public (interviuri, mesaje pentru comunitate, anunțuri, media, discursuri); spații media și digitale de informare și comunicare; ateliere de analiză și corectare lingvistică. Temă cross-curriculară: <i>Cum pot adapta corect și responsabil limbajul în mediul digital și în contexte interculturale, folosind termeni noi și structuri adecvate?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Ghid tematic de exprimare corectă în domenii de interes actual</i> (broșură, PDF interactiv, site sau material digital)	➤ adaptează exprimarea la situația de comunicare și la destinatar, în producerea de mesaje orale și scrise; ➤ evaluează corectitudinea exprimării proprii, prin raportare la norma limbii române; ➤ analizează situații lingvistice dificile, prin raportare la norma limbii române; ➤ soluționează situații lingvistice problematice, prin aplicarea normei limbii române; ➤ selectează resurse lexicografice și digitale adecvate, în funcție de scopul comunicării și de tipul de text; ➤ utilizează autonom resurse lexicografice, media și digitale pentru verificarea și optimizarea exprimării orale și scrise; ➤ evaluează relevanța și corectitudinea informațiilor lingvistice obținute din resurse
--	---	---

		digitale și instrumente bazate pe IA.
--	--	---------------------------------------

Finalități

La sfârșitul clasei a XI-a, elevul/eleva:

1. Interpretează reprezentări ale identității individuale și colective din texte literare și nonliterare, cu scopul înțelegerii relației dintre cultură și imaginea de sine, manifestând gândire critică.
2. Compară perspective culturale și modele identitare din patrimoniul românesc și universal, cu scopul descoperirii valorilor comune și a specificului cultural, manifestând respect și deschidere interculturală.
3. Elaborează perspective personale asupra relației dintre identitate și alteritate, cu scopul participării responsabile la dialogul intercultural, demonstrând empatie și toleranță.
4. Analizează informațiile provenite din surse diverse, cu scopul construirii unor intervenții orale relevante, manifestând interes și responsabilitate.
5. Participă la dialoguri, dezbateri și activități de mediere, cu scopul negocierii punctelor de vedere și al soluționării situațiilor-problemă, manifestând empatie și respect.
6. Adaptează registrele de comunicare la interlocutor, situație și scop, în vederea eficientizării comunicării orale, manifestând discernământ și flexibilitate.

7. Interpretează texte literare, nonliterare și de graniță din perspective istorice și culturale diverse, cu scopul înțelegerii evoluției fenomenului literar, manifestând gândire critică.
8. Aplică concepte de teorie literară în analiza textelor aparținând diferitelor epoci și curente culturale, cu scopul construirii unor interpretări argumentate, demonstrând responsabilitate intelectuală.
9. Argumentează semnificații și valori ale textelor studiate, cu scopul raportării critice la experiențe culturale și umane diverse, manifestând respect și toleranță.
10. Redactează texte de diferite tipuri și în registre variate, cu scopul exprimării ideilor, opiniilor și experiențelor personale, demonstrând creativitate și autonomie.
11. Revizuieste și optimizează texte proprii, cu scopul îmbunătățirii clarității, coerenței și adecvării mesajului, manifestând cultură lingvistică și responsabilitate.
12. Utilizează resurse digitale și instrumente bazate pe IA în elaborarea textelor și produselor media, cu scopul optimizării comunicării scrise, manifestând discernământ și integritate.
13. Aplică norma limbii române în comunicarea orală și scrisă, cu scopul adaptării exprimării la situații și contexte diverse, manifestând responsabilitate și autonomie.
14. Analizează și soluționează situații lingvistice dificile, pentru o exprimare corectă și adecvată, demonstrând perseverență și discernământ.
15. Utilizează autonom resurse lexicografice, media și digitale, cu scopul verificării și optimizării exprimării orale și scrise, manifestând responsabilitate și integritate.

CLASA A XII-A

CS 1: Valorificarea identității lingvistice și culturale în context național și european, promovând respect și deschidere activă față de patrimoniul cultural universal

Valori dominante: patriotism, respect, adevăr, toleranță, empatie, responsabilitate, discernământ, deschidere interculturală, mentalitate globală

Identitate lingvistică și culturală – repere, valori și deschidere interculturală – 14 ore*, 10 ore (U*, R, G)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
-----------------------	---------------------	-------------------------

1.1. Exprimă opinii în raport cu importanța culturii în formarea conștiinței naționale, dovedind patriotism. 1.2. Apreciază valoarea operelor de artă și a obiectelor de patrimoniu, demonstrând gândire critică. 1.3. Propune modalități de conservare a elementelor de cultură autentică, manifestând demnitate și toleranță.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Identitate culturală și conștiință națională. Relația dintre om și cultură. Formarea identității culturale și a conștiinței naționale (4/3) 2. Patrimoniu și creație culturală. Valori materiale și spirituale. Opere de artă și obiecte de patrimoniu (6/4) 3. Dialogul valorilor culturale. Interacțiunea valorilor culturale. Dialogul dintre valori și culturi în context național și universal (4/3) Corelări interdisciplinare: în funcție de conținuturile culturale abordate și de contextul de învățare, se realizează conexiuni cu istoria românilor și universală, literatura universală, eu și societatea, limbile străine, geografie, informatică etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: contexte cotidiene și sociale, prin promovare identității culturale; contexte tematice relevante, prin interpretarea și valorificarea patrimoniului cultural; contexte creative și de colaborare, prin dialogul valorilor și al culturilor în contexte naționale și universale; contexte digitale și media, prin utilizarea responsabilă și evaluarea critică a resurselor culturale. Temă cross-curriculară: <i>Cum ne ajută cultura să înțelegem identitatea, valorile și diversitatea?</i>	Elevul/eleva: ➤ explică relația dintre om și cultură; ➤ argumentează rolul culturii în formarea conștiinței naționale; ➤ exprimă opinii argumentate privind identitatea culturală și conștiința națională; ➤ explică relația dintre patrimoniu și creația culturală; ➤ interpretează opere de artă și obiecte de patrimoniu; ➤ argumentează relevanța patrimoniului cultural, demonstrând gândire critică; ➤ interpretează interacțiunea valorilor culturale; ➤ argumentează importanța dialogului intercultural; ➤ propune modalități de conservare a culturii autentice.
--	--	--

CS 2: Participarea la interacțiuni verbale în contexte educaționale, personale și publice, demonstrând responsabilitate pentru adaptarea exprimării la context		
<i>Valori dominante: respect, empatie, responsabilitate, solidaritate, perseverență, discernământ, echitate</i>		
Comunicarea orală în contexte educaționale, publice, civice și media – 12 ore*, 9 ore (U*, R, G)		
Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării

2.1. Aplică tehnici de elaborare și de prezentare a discursului, dovedind perseverență. 2.2. Interpretarea critică a situațiilor de comunicare orală, prin raportare la intenția comunicării, demonstrând implicare și responsabilitate. 2.3. Elaborarea diverselor tipuri de discurs, adaptate contextului public, manifestând flexibilitate.	Concepte fundamentale/ Procese și relații esențiale/ Conținuturi aplicative, contextuale: 1. Structura discursului. Tehnici de elaborare și de prezentare a discursului (4/3) 2. Roluri și forme specifice. Opinii și convingeri. Strategii de motivare și convingere. Discursul persuasiv: de la intenție la finalitate (4/3) 3. Situații și contexte de comunicare. Tipuri de discurs. Comunicarea în spațiul public (4/3) Corelări interdisciplinare: în funcție de tipul discursului, de contextul comunicării publice se valorifică aspecte din eu și societatea, istoria românilor și universală, limbile străine, informatică etc. Contexte de învățare raportate la noile educații: contexte specifice disciplinei, prin elaborarea și susținerea discursurilor; contexte cotidiene și sociale, prin exprimarea responsabilă a opiniilor; contexte creative și de colaborare, prin proiecte și simularea situațiilor de comunicare publică; contexte digitale și media, prin analiza critică a discursurilor și utilizarea responsabilă a comunicării în spațiul digital. Temă cross-curriculară: <i>Cum construim dialogul public atunci când opiniile diferă, iar credibilitatea informațiilor trebuie verificată?</i> Proiect interdisciplinar: <i>Agora XXI – Cum construim un spațiu public al dialogului, argumentării și al încrederii?</i> (manifest, dezbateri publică)	Elevul/ eleva: ➤ organizează ideile într-un discurs coerent; ➤ aplică tehnici de elaborare și de prezentare a discursului; ➤ susține discursuri orale; ➤ recunoaște strategii de motivare și convingere în discursuri orale; ➤ interpretează critic discursuri persuasive în raport cu intenția și finalitatea lor; ➤ diferențiază tipurile de discurs în funcție de contextul comunicării; ➤ elaborează discursuri adecvate contextului public; ➤ adaptează discursul la contexte de comunicare diferite.
---	--	---

CS 3: Lectura și interpretarea textelor literare și nonliterare, demonstrând gândire critică și asumarea valorilor general-umane

Valori dominante: demnitate, respect de sine, libertate, integritate, perseverență, adevăr, bine, frumos, pace, cunoaștere, educație, familie, egalitate, dreptate, compasiune, comunicare, respect pentru limbă, cultură și tradiții naționale, patriotism

Literatura - sursă de informare și de formare - 52 ore*, 38 ore (U*, R, G)

3.1. Corelarea fenomenelor lingvistice și literare din textele literare, nonliterare și de graniță din perioade literare diferite, demonstrând gândire critică și spirit de observație.

3.2. Sistematizarea noțiunilor de teorie literară în procesul de analiză a textului literar, nonliterar și de graniță din diferite registre estetice, dovedind responsabilitate și autonomie.

3.3. Identificarea particularităților de curent literar a textului literar, nonliterar și de graniță, prin raportare la contextul cultural-istoric național și universal, manifestând curiozitate intelectuală și deschidere.

3.4. Integrarea în propriul sistem de valori a dimensiunii axiologice a textului literar, nonliterar și de graniță, demonstrând deschidere, spirit critic și autoreglare.

Concepte fundamentale/ Procese și relații esențiale/ Conținuturi aplicative, contextuale:

Epoci și ideologii literare:

1. Perioada interbelică. Avangarda*. Symbolismul. Expresionismul. Personalitatea literară și viziunea artistică asupra lumii (abordare monografică) (15/12)

2. Perioada postbelică. Neomodernismul. Prelungiri ale realismului. Postmodernismul. Personalitatea literară și viziunea artistică asupra lumii (abordare monografică) (15/12)

3. Perioada contemporană (secolul al XXI-lea). Literatura română după anul 2000. Orientări, generații și formule estetice contemporane* (10/5)

4. Textul de graniță. Memorialistica. Literatura documentară (6/5)

5. Textul nonliterar. Articol de teorie, istorie și critică literară. Cronica de carte, de film și de teatru* (6/4)

Corelări interdisciplinare: în funcție de tema și mesajul textului, de autor, de curentul cultural/literar din care face parte, se valorifică aspecte din literatura universală, istoria românilor și universală, geografie, eu și societatea, informatică, psihologie, filosofie și științe politice, educație juridică, economie etc.

Contexte de învățare raportate la noile educații: context digital, prin crearea unei recenzii video de carte; context axiologic, prin prezentarea evoluției literaturii naționale; context disciplinar, prin implicarea în evenimente literare/culturale de anvergură.

Tema cross-curriculară: Cum mă ajută lectura să mă orientez în carieră?

Proiect interdisciplinar: Cititori în marea bibliotecă a lumii (podcast)

A. Texte recomandate:

Texte literare: Urmuz. *Pâlnia și Stamate* (fragment); G. Bacovia. *Lacustră*; V. Gheorghiu. *Ora 25*; L. Blaga. *Lumina, Greierușa, Gorunul, Paradis în destrămare, Vreau să joc, Dați-mi un trup voi, munților, Eu nu strivesc corola de minuni a lumii, Meșterul Manole, Luntrea lui Caron* (fragment); I. Barbu. *Riga Cripto și lapon*

Elevul/ eleva:

- explică mijloacele de realizarea artistică a textelor de diferite curente culturale și literare;
- stabilește legături între contextul istoric, evoluția culturii universale și fenomenul național;
- justifică importanța cunoașterii teoriei literare în procesul de interpretare a textului;
- sintetizează conceptele lingvistice și literare învățate în sisteme de relații, pe canon estetic;
- corelează mărcile de diferențiere a textului cu etapa de evoluție;
- diferențiază textele pe perioade, curente literare, genuri, specii, stiluri etc.;
- adaptează strategia de lectură și interpretare conform perioadelor și curentelor literare;
- dezvoltă în comportamente concrete judecățile de valoare deduse din textul literar, nonliterar și de graniță din

Enigel; T. Arghezi. *Psalmi* (un poem); Șt. A. Doinaș. *Mistrețul cu colți de argint*; N. Labiș. *Albatrosul ucis*; M. Preda. *Moromeții* (volumul I); N. Stănescu. *Leoaică tânără, iubirea*; M. Sorescu. *Iona*; Ana Blandiana. *Cuplu*; A. Busuioc. *Evoluție, Și a fost noapte...*; I. Druță. *Clopotnița*; N. Popa. *Timpul probabil*; A. Suceveanu. *Albatrosul lui Baudelaire*; V. Romanciuc. *Cad lin litere*; Gr. Vieru. *Litanii pentru orgă*; M. Vișniec. *Corabia*; Em. Galaicu-Păun. *Arme grăitoare* (un poem); M. Cărtărescu. *Ciocnirea*; R. Vancu. *Kaddish* (fragment); D. Crudu. *Ziua de naștere a lui Mihail Mihailovici* (fragment); Moni Stănilă. *Oase strălucitoare*; Texte de graniță: Larisa Turea. *Cartea foametei* (fragment); A. Marinat. *Eu și lumea* (fragmente); Paula Erizanu. *Aicea-i și raiul, și iadul* (fragment); C. Cheianu. *M-a făcut mama existențialist* (fragment); R. Cesereanu. *O autobiografie graffiti* (fragment); A. Pleșu, G. Liiceanu. *Dialoguri de duminică* (fragmente); Texte nonliterare: R. Vancu. *Mistica poeziei. Lecturi în literatura contemporană* (fragment); B. Crețu. *Iluziile literaturii și deziluziile criticii* (un articol); M. V. Ciobanu. *(Dez)iluziile necesare* (un articol); A. Mușina. *Eseu asupra poeziei moderne*; Ana Blandiana. *Spaima de literatură* (un text); Ioana Pârvulescu. *Alfabetul doamnelor, Alfabetul domnilor* (fragmente) etc.

B. Texte suplimentare:

Texte literare: G. Bacovia. *Decor, Plumb*; I. Barbu. *Din ceas, dedus, Oul dogmatic*; T. Arghezi. *Testament*; M. Preda. *Cel mai iubit dintre pământeni* (fragment); N. Stănescu. *11 elegii* (un poem); M. Sorescu. *Echerul, Scară la cer*; Ana Blandiana. *Țara, Descântec de ploaie*; A. Busuioc. *Pactizând cu diavolul* (fragment); P. Goma. *Din calidor* (fragment); I. Druță. *Povara bunătății noastre* (fragment), *Casa mare*; A. Suceveanu. *Anotimpul secret, Arhivele Golgotei, Corabia*; Gr. Vieru. *Formular, Harpa, Pădure, verde pădure*; Leonida Lari. *Șarpele, Enigmă*; N. Dabija. *Ochiul al treilea*; V. Beșleagă. *Zbor frânt* (fragment); M. Ivănescu. *Animale heraldice*; Gabriela Adameșteanu. *Dimineața pierdută* (fragment); L. Dimov. *Într-un orașel de munte*; A. Mușina. *Lecțiile*; Mariana Marin. *Elegie, Fără ei*; M. Vișniec. *Mansardă la Paris cu vedere spre moarte*; Marcela Benea. *Poezia, Sunt cartea*; D. Crudu. *Cinci poeme de Rotterdam*; M. Cărtărescu. *Ninge peste Gara de Nord, Solenoid* (fragment), *Theodoros* (fragment); Ioana Pârvulescu. *Cum continuă povestea, Prevestirea* (fragment); A. Bodiu. *Firul alb*; D. Coman. *Măr*

diferite perioade și curente literare;

- adoptă decizii și planuri de lectură în cotidian, conform valorilor și interrelațiilor umane.

cu biscuiți; N. Leahu. *(Pre)facerea, Baladă*; Maria Șlehtițchi. *oleandrii mă strigă roz, iubirea noastră e o doamnă frumoasă*; Ruxandra Cesereanu. *Scrisoare către un prieten și înapoi către țară*; Irina Nechit. *Maria și arma*; Lorina Bălțeanu. *Cioburi*; O. Serebrian. *Woldemar* (fragment), *Pe contrasens* (fragment); Ioana Nicolae. *Adolescența*, 20.02.2022; Moni Stănilă. *Ofsaid*; Tatiana Țibuleac. *Grădina de sticlă* (fragment); V. Gribincea. *Coerența labirintică* (un poem); Texte de graniță: C. Noica. *Eseuri de duminică* (un eseu); Ana Blandiana. *Geniul de a fi* (1-2 eseuri); Texte nonliterare: N. Leahu. *Poezia generației '80* (fragment); Maria Șlehtițchi. *Romanul generației '80. (Geo)poetică* (fragment); R. Vancu. *Elegie pentru uman* (fragment); M. V. Ciobanu. *Tratat cu literatură* (fragment); Lucia Țurcanu. *Poezia BASA* (fragment); Corina Ciocârlie, Andreea Răsuceanu. *Dicționar de locuri literare bucureștene* (fragmente); antologia *Chișinăul interbelic cu pretext fotografic* (1-2 texte); *Revistele România literară, Observator cultural, Scena, Dilema veche, Rinocerul, Timpul, Revista literară* (articole la alegere) etc.

Texte pentru memorare: 2 texte din lirica interbelică (integral sau fragment); 2 texte/fragmente de text din literatura postbelică (1/2 pagină) și 2 texte/fragmente din literatura contemporană.

CS 4: Producerea textelor de diferite tipuri, pe suporturi variate, exprimând cultură lingvistică, originalitate și integritate

Valori dominante: respect, toleranță, patriotism, empatie, deschidere interculturală, responsabilitate, integritate, creativitate

Comunicarea scrisă – expresie personală, cultură lingvistică și responsabilitate – 26 ore*, 19 ore (U*, R, G)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
-----------------------	---------------------	-------------------------

4.1. Producerea textelor în diverse registre stilistice: metaliterare, reflexive, funcționale și imaginative, cu includerea propriilor idei, judecăți și opinii, manifestând originalitate și integritate 4.2. Corelarea aspectului grafic cu fondul de idei, exprimând discernământ, integritate și respect față de receptor. 4.3. Valorificarea etică a produselor media în diferite contexte școlare, sociale și culturale, demonstrând integritate și respect pentru proprietatea intelectuală. 4.4. Elaborarea unor texte multimodale originale, prin configurarea integrată a resurselor verbale, vizuale și digitale, în raport cu intenția discursivă, contextul și efectul urmărit, demonstrând responsabilitate și creativitate.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale 1. Comunicarea scrisă. Comunicarea scrisă în mediul digital: integritatea academică, etica utilizării surselor și evaluarea critică a informațiilor (4 ore) 2. Scrierea metaliterară. Eseul de sinteză. Compoziția-paralelă*. Analiza literară a unei opere de referință. Compoziția de argumentare a apartenenței la un curent literar. Compoziția de caracterizare a personajului din perspectiva curentului literar (12/9) 3. Scrierea funcțională. Scrisoarea de intenție (consolidare) (2 ore) 4. Scrierea reflexivă. Cronica de carte. Cronica de film. Cronica de spectacol* (4/2 ore) 5. Scrierea imaginativă. Scenariul (2 ore) 6. Textul multimodal. Podcastul (2 ore) Conținuturi interdisciplinare: Rolul scrierii în evaluarea fenomenului cultural: literatura universală, istoria românilor și universală. Contexte de învățare raportate la noile educații: în mediul școlar (redactarea diverselor tipuri de texte), în contexte cotidiene și sociale (evenimente locale, inițiative comunitare) și în spațiul public (articole, comunicare oficială, opinii publice); spațiu digital și mass-media contemporană; ateliere de scriere autonomă și proiecte de sinteză. Temă cross-curriculară: <i>Cum pot promova valorile culturale prin comunicarea scrisă?</i>	Elevul/ eleva: ➤ analizează rolul cunoștințelor teoretice, interpretărilor personale și experiențelor culturale în producerea textului scris; ➤ argumentează un punct de vedere personal în texte scrise, respectând normele limbii române; ➤ produce texte scrise în varii registre, integrând idei, judecăți și opinii proprii; ➤ analizează relația dintre structura grafică a textului și mesajul transmis; ➤ adaptează organizarea grafică a textului scris la fondul de idei și la intenția comunicării; ➤ evaluează calitatea textului elaborat; ➤ selectează produse media ca surse de documentare; ➤ evaluează critic conținuturi media și digitale, din perspectiva credibilității și a respectării proprietății intelectuale;
--	--	---

		➤ integrează surse media și digitale în texte proprii, respectând normele de citare și principiile integrității academice; ➤ elaborează texte multimodale originale, prin configurarea integrată a limbajului, a imaginii și a suportului digital; ➤ evaluează efectul mesajului multimodal asupra receptorului.
--	--	--

CS 5: Utilizarea limbii ca normă de exprimare în comunicarea orală și scrisă, în contexte academice, sociale și publice, manifestând responsabilitate pentru adaptarea exprimării la context

Valori dominante: respect pentru limba română, respect pentru adevărul științific, responsabilitate, integritate, discernământ, deschidere față de învățare, perseverență

Limba română ca instrument de comunicare – normă, utilizare și responsabilitate lingvistică – 26 ore*, 20 ore (U*, R, G)

Unități de competență	Unități de conținut	Rezultate ale învățării
5.1. Valorificarea normei limbii române ca instrument de exprimare nuanțată și responsabilă, în contexte școlare, sociale și culturale variate, exprimând discernământ și cultură lingvistică.	Concepte fundamentale/Procese și relații esențiale/Conținuturi aplicative, contextuale: Norma literară. Aspecte evolutive. Variante literare libere (4/3) Lexicologie. Lexicul general și specializat. Englezisme în limba română contemporană: adaptare și echivalare corectă. Rusisme în limba română din Republica Moldova: adaptare și echivalare	Elevul/ eleva: ➤ analizează adecvarea exprimării la situația de comunicare și la destinatar, în texte proprii și texte din spațiul public;

5.2. Aplicarea normei limbii române în interpretarea situațiilor lingvistice dificile, manifestând respect pentru actul comunicării. 5.3. Integrarea responsabilă a resurselor lexicografice, media și digitale, în contexte variate de comunicare, demonstrând respect pentru limba română.	corectă. Influența mediului online și a inteligenței artificiale asupra vocabularului (5/4) 3. Morfologie. Ambiguitatea morfologică în comunicare: mecanisme, interpretare și utilizare (3/2) 4. Sintaxa textului. Punctuația și structura sintactică a enunțului. Topica enunțului și funcțiile ei în comunicare. Ambiguitatea sintactică (4/3) 5. Stilistica funcțională. Valorile stilistice ale părților de vorbire în textele literare. Valorile stilistice ale semnelor de punctuație în textele literare (consolidare) (5/4) 6. Abaterile de la normă. Confuziile paronimice, pleonasmul, tautologia, anacolutul, ticul verbal și cacofonia (5/4) Corelări interdisciplinare: Norma limbii române și dinamica vocabularului contemporan: limbi străine, informatică, eu și societatea. Contexte de învățare raportate la noile educații: situații de comunicare în familie (dialoguri, conversații), în școală (prezentări, răspunsuri, compoziții) și în spațiul public (interviuri, mesaje pentru comunitate, anunțuri, media, discursuri); spațiul cultural contemporan; contextul mediatic și digital; ateliere de scriere autonomă și proiecte de sinteză Temă cross-curriculară: <i>Cum influențează evoluția limbii și diversitatea vocabularului calitatea comunicării în spațiul public și mediatic?</i>	➤ transferă utilizarea normei limbii române în contexte noi de comunicare publică și culturală; ➤ analizează situații lingvistice dificile, în contexte autentice de comunicare scrisă și orală; ➤ formulează soluții de corectare și optimizare a exprimării; ➤ utilizează resurse lexicografice, media și instrumente bazate pe IA, pentru documentarea și optimizarea exprimării orale și scrise; ➤ evaluează impactul utilizării resurselor digitale și IA asupra calității și corectitudinii exprimării.
--	---	---

Finalități

La sfârșitul clasei a XII-a, elevul/eleva:

1. Argumentează rolul culturii în formarea conștiinței naționale, cu scopul înțelegerii relației dintre identitate, cultură și societate, manifestând patriotism și responsabilitate.
2. Evaluează valoarea operelor de artă și a obiectelor de patrimoniu, cu scopul asumării patrimoniului cultural ca reper identitar, demonstrând gândire critică și respect.
3. Propune modalități de conservare și promovare a culturii autentice, cu scopul protejării și transmiterii valorilor culturale, manifestând demnitate și toleranță.
4. Aplică tehnici de elaborare și prezentare a discursului, cu scopul susținerii eficiente a mesajelor orale în contexte diverse, manifestând perseverență și încredere în sine.
5. Interpretează critic situații de comunicare orală, cu scopul evaluării intențiilor, strategiilor și efectelor discursului, demonstrând implicare și responsabilitate.
6. Elaborează discursuri adaptate contextului public, cu scopul exprimării și susținerii convingerilor proprii, manifestând flexibilitate și responsabilitate civică.
7. Corelează fenomene literare și culturale din texte aparținând unor perioade și curente diferite, cu scopul înțelegerii evoluției culturii și literaturii, manifestând gândire critică și spirit de observație.
8. Integrează concepte de teorie literară în analiza și interpretarea textelor, cu scopul construirii unor interpretări autonome și argumentate, demonstrând responsabilitate și autonomie intelectuală.
9. Evaluează dimensiunea axiologică a textelor literare, nonliterare și de graniță, cu scopul dezvoltării propriului sistem de valori, manifestând deschidere, spirit critic și autoreglare.
10. Produce texte în registre și tipuri diverse, cu scopul exprimării argumentate a ideilor, opiniilor și experiențelor culturale, demonstrând originalitate și integritate.
11. Corelează organizarea grafică și structura textului cu intenția comunicării, cu scopul sporirii eficienței mesajului scris, manifestând discernământ și responsabilitate.
12. Elaborează texte multimodale prin integrarea resurselor verbale, vizuale și digitale, cu scopul comunicării eficiente către diverse categorii de public, demonstrând creativitate și responsabilitate.
13. Utilizează norma limbii române în contexte academice, sociale și culturale variate, cu scopul realizării unei exprimări corecte, nuanțate și adecvate, manifestând cultură lingvistică și discernământ.
14. Analizează situații lingvistice dificile și formulează soluții de optimizare a exprimării, cu scopul creșterii calității comunicării orale și scrise, manifestând respect pentru actul comunicării.

15. Integrează resurse lexicografice, media, digitale și instrumente bazate pe IA în activități de documentare și comunicare, cu scopul îmbunătățirii exprimării și al utilizării responsabile a informației, manifestând integritate și respect pentru limba română.

PROIECT

6. BIBLIOGRAFIE

Cadrul legal și normativ

1. Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă: Disponibil: [Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă | Ministry of Foreign Affairs](#)
2. Cadrul de referință a Curriculumului Național. Chișinău, 2025 (aprobat prin Ordinul Ministrului Educației și Cercetării nr. 1272 din 23 iulie 2025). Disponibil: https://mec.gov.md/sites/default/files/crcn_aprobat.pdf
3. Cadrul european de competențe în materie de durabilitate (GreenComp). Disponibil: *GreenComp. The European sustainability competence framework – European Sources Online.*
4. Cadrul european pentru competența digitală a cetățenilor (DigComp): Disponibil: *DigComp: the EU Digital Competence Framework | Digital Skills & Jobs Platform.*
5. Cadrul de competențe de inteligență artificială pentru elevi: Disponibil: *Ghid metodologic pentru elevi în AI.*
6. Codul educației al Republicii Moldova nr.152 din 17.07.2014.
7. Concepția disciplinei școlare *Limba și literatura română* (Niveluri de studii: primar, gimnazial, liceal cu profilurile: umanist, real, general, arte și sport). Chișinău, 2026 (aprobată prin Ordinul Ministrului Educației și Cercetării nr. 1012 din 25.05.2026).
8. *Curriculum Național: Învățământul primar/MECC.* Chișinău: Lyceum, 2018.
9. *Limba și literatura română: Curriculum Național: clasele 5-9: Curriculum disciplinar: Ghid de implementare /MECC.* Chișinău: Lyceum, 2020.
10. *Limba și literatura română: Curriculum Național: Clasele 10-12: Curriculum disciplinar: Ghid de implementare /MECC.* Chișinău: Lyceum, 2020.
11. Metodologia de dezvoltare a curriculumului disciplinar. Chișinău, 2025.
12. Strategia de dezvoltare „Educația 2030”. Disponibil: [Strategia Versiunea 03 2022-02-08.pdf](#)

Studii/rapoarte

13. Raport final de evaluare a curriculumului la disciplina școlară *Limba și literatura română*. Chișinău, 2025.
14. *Republica Moldova în Programul pentru evaluarea internațională a elevilor PISA 2022.* Chișinău.